

Leidimas
lietuvių kalba

Teisės aktai

65 metai

2022 m. rugpjūčio 23 d.

Turinys

II Ne teisėkūros procedūra priimami aktai

REGLAMENTAI

- ★ 2022 m. rugpjūčio 16 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1416, kuriuo į saugomų kilmės vietos nuorodų ir saugomų geografinių nuorodų registrą įtraukiamas pavadinimas „Finocchio di Isola Capo Rizzuto“ (SGN) 1
- ★ 2022 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1417 dėl leidimo naudoti *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatą kaip visų rūšių ir kategorijų naminių paukščių, išskyrus vištas dedekles ir mėsinius viščiukus, ir dekoratyvinių paukščių pašarų priedą, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2275 (leidimo turėtojas – „Centro Sperimentale del Latte S.r.l.“) ⁽¹⁾ 3
- ★ 2022 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1418, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2015/1375 nuostatos dėl *Trichinella* kontrolės, susijusios su skerdenų pjaustymu, ir alternatyvių analizės metodų ⁽¹⁾ 7
- ★ 2022 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1419 dėl leidimo naudoti beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinį aliejų kaip visų gyvūnų pašarų priedą ⁽¹⁾ 12
- ★ 2022 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1420 dėl leidimo naudoti iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681 gautus L-glutamato rūgštį ir mononatrio glutamatą kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus ⁽¹⁾ 17
- ★ 2022 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/1421 dėl leidimo naudoti iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustą apelsinų eterinį aliejų, distiliuotą apelsinų eterinį aliejų ir frakcionuotą apelsinų aliejų kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus ⁽¹⁾ 27

⁽¹⁾ Tekstas svarbus EEE.

TARPTAUTINIAIS SUSITARIMAIŠ ĮSTEIGTŲ ORGANŲ PRIIMTI AKTAI

- ★ 2022 m. rugpjūčio 16 d. ES ir Gruzijos asociacijos tarybos rekomendacija Nr. 1/2022 dėl 2021-2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkės [2022/1422] 40

II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

REGLAMENTAI

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1416

2022 m. rugpjūčio 16 d.

kuriuo į saugomų kilmės vietos nuorodų ir saugomų geografinių nuorodų registrą įtraukiamas pavadinimas „Finocchio di Isola Capo Rizzuto“ (SGN))

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų ⁽¹⁾, ypač į jo 52 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) remiantis Reglamento (ES) Nr. 1151/2012 ⁽²⁾ 50 straipsnio 2 dalies a punktu, Italijos paraiška įregistruoti pavadinimą „Finocchio di Isola Capo Rizzuto“ paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*;
- (2) prieštaravimo pareiškimų pagal Reglamento (ES) Nr. 1151/2012 51 straipsnį Komisija negavo, todėl pavadinimas „Finocchio di Isola Capo Rizzuto“ turi būti įregistruotas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Įregistruojamas pavadinimas „Finocchio di Isola Capo Rizzuto“ (SGN).

Pirmoje pastraipoje nurodytas pavadinimas – tai produkto, priklausančio Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 668/2014 ⁽³⁾ XI priede nurodytai 1.6 klasei „Vaisiai, daržovės ir grūdai, švieži arba perdirbti“, pavadinimas.

2 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

⁽¹⁾ OL L 343, 2012 12 14, p. 1.

⁽²⁾ OL C 179, 2022 5 2, p. 19.

⁽³⁾ 2014 m. birželio 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 668/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų taikymo taisyklės (OL L 179, 2014 6 19, p. 36).

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 16 d.

Komisijos vardu
Pirmininkės pavedimu
Janusz WOJCIECHOWSKI
Komisijos narys

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1417

2022 m. rugpjūčio 22 d.

dėl leidimo naudoti *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatą kaip visų rūšių ir kategorijų naminių paukščių, išskyrus vištas dedekles ir mėšinius viščiukus, ir dekoratyvinių paukščių pašarų priedą, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2275 (leidimo turėtojas – „Centro Sperimentale del Latte S.r.l.“)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) Reglamente (EB) Nr. 1831/2003 nustatyta, kad priedams gyvūnų mityboje naudoti reikia leidimo, ir nustatytas tokio leidimo suteikimo pagrindas bei tvarka;
- (2) leidimas 10 metų naudoti *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatą kaip vištų dedeklių pašarų priedą buvo suteiktas Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2015/38 ⁽²⁾, kaip mėšinių viščiukų pašarų priedą – Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2017/2275 ⁽³⁾, ir kaip kačių ir šunų pašarų priedą – Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2018/1558 ⁽⁴⁾;
- (3) pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnio 1 dalį buvo pateiktas prašymas leisti naudoti *Lactobacillus acidophilus* (CECT 4529) preparatą pagal naujas paskirtis. Kartu su prašymu buvo pateikti duomenys ir dokumentai, kurių reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnio 3 dalį;
- (4) prašymas pateiktas dėl leidimo *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatą naudoti kaip visų rūšių ir kategorijų naminių paukščių bei dekoratyvinių paukščių pašarų priedą pašaruose ir geriamajame vandenyje, priskirtiną prie kategorijos „zootechniniai priedai“;
- (5) Europos maisto saugos tarnyba (toliau – Tarnyba) 2022 m. sausio 26 d. priimtoje nuomonėje ⁽⁵⁾ padarė išvadą, kad siūlomomis naudojimo sąlygomis *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatas nedaro nepageidaujamo poveikio gyvūnų sveikatai, vartotojų saugai ar aplinkai. Ji taip pat padarė išvadą, kad šis preparatas dirgina akis/odą ir jautrina odą/kvėpavimo takus. Todėl Komisija mano, kad reikėtų imtis tinkamų apsaugos priemonių, kad būtų išvengta nepageidaujamo poveikio žmonių, ypač priedo naudotojų, sveikatai. Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad preparatas gali būti veiksmingas pašarų zootechninis priedas. Tarnyba nemano, kad reikia nustatyti konkrečius stebėsenos po pateikimo rinkai reikalavimus. Be to, ji patvirtino pašarų priedo pašaruose analizės metodų taikymo ataskaitą, kurią pateikė Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 įsteigta etaloninė laboratorija;

⁽¹⁾ OL L 268, 2003 10 18, p. 29.

⁽²⁾ 2015 m. sausio 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/38 dėl leidimo naudoti *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparatą kaip vištoms dedeklėms skirtą pašarų priedą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1520/2007 (leidimo turėtojas – Centro Sperimentale del Latte) (OL L 8, 2015 1 14, p. 4).

⁽³⁾ 2017 m. gruodžio 8 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2275 dėl leidimo naudoti *Lactobacillus acidophilus* (CECT 4529) preparatą pagal naują paskirtį – kaip mėšinių viščiukų pašaro priedą (leidimo turėtojas „Centro Sperimentale del Latte“) (OL L 326, 2017 12 9, p. 47).

⁽⁴⁾ 2018 m. spalio 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/1558 dėl leidimo naudoti *Lactobacillus acidophilus* (CECT 4529) preparatą pagal naują paskirtį – kaip kačių ir šunų pašarų priedą (leidimo turėtojas – „Centro Sperimentale del Latte“) (OL L 261, 2018 10 18, p. 13).

⁽⁵⁾ EFSA Journal 2022;20(3):7150.

- (6) siekiant visų pirma ženklavimo nuostatų aiškumo, Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2275 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (7) *Lactobacillus acidophilus* CECT 4529 preparato vertinimas rodo, kad Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 5 straipsnyje nustatytos leidimo suteikimo sąlygos yra įvykdytos. Todėl, kaip nurodyta šio reglamento priede, turėtų būti suteiktas leidimas naudoti minėtą preparatą;
- (8) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinio komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

I priede nurodytą preparatą, priklausantį priedų kategorijai „zootechniniai priedai“ ir funkicinei grupei „žarnyno floros stabilizatoriai“, leidžiama naudoti kaip gyvūnų pašarų priedą tame reglamento priede nustatytais sąlygomis.

2 straipsnis

Įgyvendinimo reglamento (ES) 2017/2275 priedas pakeičiamas šio reglamento II priedu.

3 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 22 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

I PRIEDAS

Priedo identifikavimo numeris	Leidimo turėtojo pavadinimas	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
						KSV/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %	KSV/l geriamojo vandens				

Zootechninių priedų kategorija.**Funkcinė grupė: žarnyno floros stabilizatoriai**

4b1715	„Centro Sperimentale del Latte S.r.l.“	<i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529	<p>Priedo sudėtis</p> <p><i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529 preparatas, kuriame yra ne mažiau kaip 5×10^{10} KSV/g</p> <p>Kieto pavidalo</p>	Visų rūšių ir kategorijų naminiai paukščiai, išskyrus vištas dedekles ir mėsinius viščiukus	-	1×10^9	-	5×10^8	-	<p>1. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant.</p> <p>2. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos su jo naudojimu susijusios rizikos. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant akių, odos ir kvėpavimo takų apsaugos priemones.</p>	2032 9 12
			<p>Veikliosios medžiagos apibūdinimas:</p> <p><i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529 gyvybingos ląstelės</p>	Dekoratyviniai paukščiai							
			<p>Analizės metodas ⁽¹⁾</p> <p>Kolonijų apskaičiavimas:</p> <p>— paskleidimo lėkštelėje metodas naudojant MRS agarą (EN 15787)</p> <p>Identifikavimas:</p> <p>— Impulsinė lauko gelių elektroforezė (PFGE) arba DNR sekoskaitos metodai</p>								

⁽¹⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

II PRIEDAS

„PRIEDAS

Priedo identifikavimo numeris	Leidimo turėtojo pavadinimas	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
						KSV/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %	KSV/l geriamojo vandens				

Zootechninių priedų kategorija.**Funkcinė grupė: žarnyno floros stabilizatoriai**

4b1715	„Centro Sperimentale del Latte“	<i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529	Priedo sudėtis <i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529 preparatas, kuriame yra ne mažiau kaip 5×10^{10} KSV/g Kieto pavidalo	Mėsiniai viščiukai	-	1×10^9	-	-	-	1. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 2. Priedo ir premiksų naudojimams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos su jo naudojimu susijusios rizikos. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant akių, odos ir kvėpavimo takų apsaugos priemones.	2027 12 29
			Veikliosios medžiagos apibūdinimas: <i>Lactobacillus acidophilus</i> CECT 4529 gyvybingos ląstelės	Mėsiniai viščiukai	-	-	-	5×10^8	-		2032 9 12
			Analizės metodas ⁽¹⁾ Kolonijų apskaičiavimas: — paskleidimo lėkštelėje metodas naudojant MRS agarą (EN 15787) Identifikavimas: — Impulsinė lauko gelių elektroforezė (PFGE) arba DNR sekoskaitos metodai“								

⁽¹⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1418

2022 m. rugpjūčio 22 d.

kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2015/1375 nuostatos dėl *Trichinella* kontrolės, susijusios su skerdenų pjaustymu, ir alternatyvių analizės metodų

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas) ⁽¹⁾, ypač į jo 18 straipsnio 8 dalies a punktą,

kadangi:

- (1) Reglamente (ES) 2017/625 nustatytos taisyklės dėl oficialios kontrolės vykdymo ir veiksmų, kurių turi imtis kompetentingos institucijos dėl žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamybos;
- (2) *Trichinella* yra parazitas, kurio gali būti imlių rūšių gyvūnų, pvz., kiaulių, mėsoje ir kuris, vartojant užkrėstą mėsą, sukelia per maistą plintančią žmonių ligą; Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2015/1375 ⁽²⁾ nustatytos konkrečios oficialios *Trichinella* kontrolės mėsoje, įskaitant laboratorinius naminių kiaulių mėsos mėginių tyrimus, taisyklės;
- (3) Įgyvendinimo reglamentu (ES) 2015/1375 leidžiama tam tikromis sąlygomis sukapti naminių kiaulių skerdenas į daugiau kaip šešias dalis, kol dar nėra žinomi *Trichinella* tyrimo rezultatai. Viena iš sąlygų yra ta, kad tam tikrų produktų gamybai būtinas šiltos mėsos pjaustymas;
- (4) įrodyta, kad šis su tam tikrų produktų gamyba susijęs apribojimas neturi mokslinio pagrindo. Be to, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 853/2004 ⁽³⁾ (gyvūninės kilmės produktų higiena) toks šiltos mėsos pjaustymo apribojimas nenumatytas. Todėl šis apribojimas turėtų būti išbrauktas iš Įgyvendinimo reglamento (ES) 2015/1375;
- (5) Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2020/1478 ⁽⁴⁾ buvo iš dalies pakeistas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1375: I priedo I skyriuje išsamus *Trichinella* mėginių tyrimo pamatinis aptikimo metodas buvo pakeistas kryžmine nuoroda į standartą ISO 18743:2015. Įgyvendinimo reglamento (ES) 2015/1375 I priedo II skyriuje nustatyti lygiaverčiai alternatyvūs metodai su kryžminėmis nuorodomis į konkrečius ankstesnių pamatinių metodų aspektus. Todėl šios kryžminės nuorodos turėtų būti atnaujintos ir pakeistos nuorodomis į standartą ISO 18743:2015;
- (6) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinio komiteto nuomonę,

⁽¹⁾ OL L 95, 2017 4 7, p. 1.

⁽²⁾ 2015 m. rugpjūčio 10 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1375, nustatantis specialiąsias oficialios *Trichinella* kontrolės mėsoje taisykles (OL L 212, 2015 8 11, p. 7).

⁽³⁾ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 853/2004, nustatantis konkrečius gyvūninės kilmės maisto produktų higienos reikalavimus (OL L 139, 2004 4 30, p. 55).

⁽⁴⁾ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2020/1478, kuriuo dėl mėginių ėmimo, aptikimo pamatinio metodo ir importo reikalavimų, susijusių su trichinelų kontrole, iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1375 (OL L 338, 2020 10 15, p. 7).

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1375 iš dalies keičiamas taip:

1) 3 straipsnio 5 dalies b punkto ii papunktis pakeičiamas taip:

„ii) pjaustymas arba iškaulinėjimas prieš pasiekiant temperatūrą, nurodytą Reglamento (EB) Nr. 853/2004 III priedo I skirsnio V skyriaus 2 punkto b papunktyje, atliekamas pagal to reglamento III priedo I skirsnio V skyriaus 4 punktą;“;

2) I priedo II skyrius iš dalies keičiamas taip:

a) A dalies 1 pastraipoje:

i) k punktas pakeičiamas taip:

„k) 20–70 °C skalės 0,5 °C tikslumo termometras;“;

ii) o punktas pakeičiamas taip:

„o) apie 90 mm skersmens Petri lėkštelės, padalintos į apie 1 cm dydžio kvadratėlius, arba lygiavertis lervų skaičiavimo prietaisas, kaip nurodyta standarto ISO 18743:2015 6.14 punkte;“;

iii) q punktas pakeičiamas taip:

„q) toliau nurodyto veikimo stiprumo pepsinas:

— miltelių ar granuliu pavidalo – 1:10 000 NF (*US National Formulary* (JAV nacionalinis farmacijos vadovas)) veikimo stiprumo, atitinkančio 1:12 500 BP (*British Pharmacopoeia* (Britanijos farmakopėja)) ir 2 000 FIP (*Fédération Internationale de Pharmacie* (Tarptautinė farmacijos federacija)) veikimo stiprumą, arba

— skysto pavidalo – stabilizuotas skystas pepsinas, mažiausiai 660 vienetų mililitre pagal Europos farmakopėją.

Galima naudoti kito aktyvumo pepsiną, jei galutinis aktyvumas skaidomajame skystyje yra lygus 10 g 1:10 000 NF aktyvumui, kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 5.3 punkte;“;

iv) s punktas pakeičiamas taip:

„s) sukalibruotos svarstyklės, skirtos mėginiams ir (arba) pepsinui sverti ($\pm 0,1$ g tikslumo);“;

b) A dalies 2 pastraipa pakeičiama taip:

„2. Mėginių paėmimas ir skaidytino kiekio sukaupimas

Kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 4.2 punkte (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose).“;

c) A dalies 3 pastraipos III ir IV punktai pakeičiami taip:

„III. Lervų išskyrimas sedimentacijos metodu

— Į skaidomąjį skystį įdedamas ledas (300–400 g ledo dribsnių, drožlių arba suskaldyto ledo), kad skysčio tūris padidėtų iki 2 litrų. Tirpalą reikia maišyti, kol ledas ištirps. Tiriant mažesnius jungtinius mėginius (žr. II dalies b punktą) ledo kiekis atitinkamai sumažinamas.

— Atvėsintas skaidomasis skystis perpilamas į 2 l talpos dalijamąjį piltuvą, kuriame įmontuotas vibratorius ir papildomas laikiklis.

— Sedimentacijai leidžiama vykti 30 minučių, jos metu sedimentacinis piltuvas turi būti vibruojamas su pertrūkiais, t. y. po 1 minutės vibracijos daroma 1 minutės pertrauka.

— Praėjus 30 minučių, 60 ml nuosėdų mėginio skubiai perpilama į 100 ml matavimo cilindrą (užbaigus darbą, piltuvas išskalaujamas ploviklio tirpalu).

- 60 ml tūrio mėginiui leidžiama nusistovėti mažiausiai 10 minučių, po to supernatantas pašalinamas išsiurbiant ir paliekama 15 ml tūrio lervų analizei.
- Išsiurbimui galima naudoti vienkartinį švirkštą su plastikiniu mėgintuvėliu. Mėgintuvėlis turi būti tokio ilgio, kad ne mažiau kaip 15 ml liktų matavimo cilindre, kai švirkšto jungės lieka ant cilindro kraštų.
- Likę 15 ml įpilami į Petri lėkštelę arba lygiavertį lervų skaičiavimo prietaisą ir ištiriami trichinoskopu arba stereomikroskopu.
- Matavimo cilindras išplaunamas 5–10 ml vandentiekio vandens ir nuoplovos pridedamos prie mėginio.
- Skaidomieji produktai ištiriami nedelsiant. Tyrimas jokių būdu neatidedamas kitai dienai.

Kai skaidomieji produktai yra neskaidrūs, juos būtina nuskaidrinti taip:

- galutinis 60 ml mėginys įpilamas į matavimo cilindrą ir jam leidžiama nusistovėti 10 minučių; paskui 45 ml supernatanto pašalinama išsiurbimo būdu, o likę 15 ml sumaišomi su 45 ml vandentiekio vandens;
- pasibaigus paskesnei 10 minučių sedimentacijai, 30 ml supernatanto pašalinama išsiurbimo būdu, o 15 ml likutis perpilamas į Petri lėkštelę ar lygiavertį lervų skaičiavimo prietaisą ir ištiriamas trichinoskopu arba stereomikroskopu;
- matavimo cilindras perplaunamas 10 ml vandentiekio vandens, šios nuoplovos pridedamos prie Petri lėkštelėje ar lygiaverčiame lervų skaičiavimo prietaise esančio mėginio ištyrimui trichinoskopu arba stereomikroskopu.

IV. Teigiami ar abejotini rezultatai

Jeigu ištyrus jungtinių mėginių gaunamas teigiamas arba abejotinas rezultatas, iš kiekvienos kiaulės paimamas naujas 20 g mėginys, kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 4.2 punkte (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose). Iš 5 kiaulių paimti 20 g mėginiai sujungiami ir ištiriami šiame skyriuje aprašytu metodu. Šiuo metodu ištiriami mėginiai, paimti iš 20 kiaulių grupių, kurių kiekvienoje yra po 5 kiaules. Kai *Trichinella* aptinkama jungtiniame penkių kiaulių mėginyje, paskesni 20 g mėginiai paimami iš atskirų kiekvienos grupės kiaulių ir kiekvienas mėginys ištiriamas atskirai šiame skyriuje aprašytu metodu. Parazitų mėginiai laikomi 70–90 % (galutinės koncentracijos) etilo alkoholyje konservavimui ir rūšiai nustatyti ES arba nacionalinėje etaloninėje laboratorijoje. Dėl nukenksminimo procedūros žr. standarto ISO 18743:2015 12 punktą.“;

d) B dalies 2 pastraipa pakeičiama taip:

„2. Mėginių paėmimas

Kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 4.2 punkte (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose).“;

e) B dalies 3 pastraipa iš dalies keičiama taip:

i) III punkto h papunktis pakeičiamas taip:

„h) Praėjus trims minutėms, plastikinis maišelis su filtro disku ir renilazės tirpalu išimamas iš „Stomacherio“ ir prakerpamas žirkleimis. Skystas turinys įpilamas į Petri lėkštelę ar lygiavertį lervų skaičiavimo prietaisą. Maišelis išplaunamas 5–10 ml vandens, kuris paskui įpilamas į Petri lėkštelę arba lygiavertį lervų skaičiavimo prietaisą ir ištiriamas trichinoskopu arba stereomikroskopu.“;

ii) IV punktas pakeičiamas taip:

„IV. Teigiami ar abejotini rezultatai

Kaip nustatyta A dalies 3 pastraipos IV punkte.“;

f) C dalies 1 pastraipa iš dalies keičiama taip:

i) f punktas pakeičiamas taip:

„f) toliau nurodyto veikimo stiprumo pepsinas:

- miltelių ar granulių pavidalo – 1:10 000 NF (*US National Formulary* (JAV nacionalinis farmacijos vadovas)) veikimo stiprumo, atitinkančio 1:12 500 BP (*British Pharmacopoeia* (Britanijos farmakopėja)) ir 2 000 FIP (*Fédération Internationale de Pharmacie* (Tarptautinė farmacijos federacija)) veikimo stiprumą, arba
- skysto pavidalo – stabilizuotas skystas pepsinas, mažiausiai 660 vienetų mililitre pagal Europos farmakopėją.

Galima naudoti kito aktyvumo pepsiną, jei galutinis aktyvumas skaidomajame skystyje yra lygus 10 g 1:10 000 NF aktyvumui, kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 5.3 punkte;“;

ii) g punktas pakeičiamas taip:

„g) sukalibruotos svarstyklės, skirtos mėginiams ir (arba) pepsinui sverti ($\pm 0,1$ g tikslumo);“;

iii) m punktas pakeičiamas taip:

„m) 20–70 °C skalės 0,5 °C tikslumo termometras;“;

g) C dalies 2 pastraipa pakeičiama taip:

„2. Mėginių paėmimas

Kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 4.2 punkte (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose).“;

h) C dalies 3 pastraipos VI punktas pakeičiamas taip:

„VI. Teigiami ar abejotini rezultatai

Kaip nustatyta A dalies 3 pastraipos IV punkte.“;

i) D dalies 1 pastraipa iš dalies keičiama taip:

i) m punktas pakeičiamas taip:

„m) toliau nurodyto veikimo stiprumo pepsinas:

- miltelių ar granulių pavidalo – 1:10 000 NF (*US National Formulary* (JAV nacionalinis farmacijos vadovas)) veikimo stiprumo, atitinkančio 1:12 500 BP (*British Pharmacopoeia* (Britanijos farmakopėja)) ir 2 000 FIP (*Fédération Internationale de Pharmacie* (Tarptautinė farmacijos federacija)) veikimo stiprumą, arba
- skysto pavidalo – stabilizuotas skystas pepsinas, mažiausiai 660 vienetų mililitre pagal Europos farmakopėją.

Galima naudoti kito aktyvumo pepsiną, jei galutinis aktyvumas skaidomajame skystyje yra lygus 10 g 1:10 000 NF aktyvumui, kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 5.3 punkte;“;

ii) o punktas pakeičiamas taip:

„o) sukalibruotos svarstyklės, skirtos mėginiams ir (arba) pepsinui sverti ($\pm 0,1$ g tikslumo);“;

iii) u punktas pakeičiamas taip:

„u) 20–70 °C skalės 0,5 °C tikslumo termometras;“;

j) D dalies 2 pastraipa pakeičiama taip:

„2. Mėginių paėmimas

Kaip nustatyta standarto ISO 18743:2015 4.2 punkte (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose).“;

k) D dalies 3 pastraipos II ir III punktai pakeičiami taip:

„II. Mažesni nei 100 g jungtiniai mėginiai, kaip nustatyta ISO 18743:2015 8 punkte

Kai būtina, į 100 g jungtinį mėginį galima pridėti iki 15 g mėginio ir analizuojama kartu su šiais mėginiais pagal I dalį. Didesnį kaip 15 g mėginį būtina ištirti kaip visą jungtinį mėginį. Jungtinių mėginių masei siekiant iki 50 g, skaidomojo skysčio ir sudedamųjų dalių kiekį galima sumažinti iki 1 l vandens, 8 ml druskos rūgšties ir 5 g pepsino.

III. Teigiami ar abejotini rezultatai

Jeigu ištyrus jungtinį mėginį gaunamas teigiamas arba abejotinas latekso agliutinacijos rezultatas, iš kiekvienos kiaulės paimamas naujas 20 g mėginys pagal standarto ISO 18743:2015 4.2 punktą (išsamesnė informacija taip pat pateikta jo A ir B prieduose). 20 g mėginiai iš penkių kiaulių sujungiami kartu ir ištiriami taikant I dalyje aprašytą metodą. Tokiu būdu turi būti patikrinta 20 kiaulių grupių, kurių kiekvienoje yra po 5 kiaules.

Jeigu ištyrus iš penkių kiaulių sudarytos grupės mėginius gaunami teigiami latekso agliutinacijos rezultatai, iš atskirų grupės individų paimami kiti mėginiai (po 20 g) ir kiekvienas jų ištiriamas atskirai taikant I skirsnyje aprašytą metodą.

Jeigu gaunamas teigiamas arba abejotinas latekso agliutinacijos rezultatas, nacionalinei etaloninei laboratorijai turi būti nusiųsta bent 20 g kiaulių raumenų, kad ji šį rezultatą patvirtintų naudodama standartą ISO 18743:2015 arba vieną iš pirmiau aprašytų lygiaverčių metodų.

Parazitų mėginiai turi būti laikomi 70–90 % (galutinės koncentracijos) etilo alkoholyje konservavimui ir rūšiai nustatyti ES arba nacionalinėje etaloninėje laboratorijoje.

Po parazitų surinkimo skysčiai, kurių tyrimo rezultatai buvo teigiami, turi būti nukenksminti kaitinant bent 60 °C temperatūroje.“

2 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 22 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1419

2022 m. rugpjūčio 22 d.

dėl leidimo naudoti beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinį aliejų kaip visų gyvūnų pašarų priedą

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) Reglamente (EB) Nr. 1831/2003 nustatyta, kad priedams gyvūnų mityboje naudoti reikia leidimo, ir nustatytas tokio leidimo suteikimo pagrindas bei tvarka. To reglamento 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad reikia iš naujo įvertinti priedus, kuriuos leidžiama naudoti remiantis Tarybos direktyva 70/524/EEB ⁽²⁾;
- (2) pagal Direktyvą 70/524/EEB suteiktas neterminuotas leidimas naudoti beržalapių varnarūčių lapų aliejų kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedą. Vėliau, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 10 straipsnio 1 dalies b punktu, šis priedas buvo įtrauktas į pašarų priedų registrą kaip esamas produktas;
- (3) pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 10 straipsnio 2 dalį kartu su to reglamento 7 straipsniu, buvo pateiktas prašymas iš naujo įvertinti *Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans (beržalapių varnarūčių) lapų eterinį aliejų kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedą;
- (4) pareiškėjas paprašė tą priedą priskirti prie priedų kategorijos „jusliniai priedai“ ir funkcinės grupės „kvapieji junginiai“. Kartu su prašymu buvo pateikti duomenys ir dokumentai, kurių reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnio 3 dalį;
- (5) pareiškėjas paprašė leisti šį priedą naudoti ir geriamajame vandenyje. Tačiau Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 geriamajame vandenyje neleidžiama naudoti kvapiųjų junginių. Todėl beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinio aliejaus neturėtų būti leista naudoti geriamajame vandenyje;
- (6) Europos maisto saugos tarnyba (toliau – Tarnyba) 2022 m. sausio 27 d. priimtoje nuomonėje ⁽³⁾ padarė išvadą, kad siūlomomis naudojimo sąlygomis beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinis aliejus nedaro nepageidaujamo poveikio gyvūnų sveikatai, vartotojų sveikatai ar aplinkai. Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinis aliejus turėtų būti laikomas odą ir akis dirginančia medžiaga bei odą ir kvėpavimo takus jautrinančia medžiaga. Todėl Komisija mano, kad reikėtų imtis tinkamų apsaugos priemonių, kad būtų išvengta nepageidaujamo poveikio žmonių, ypač priedo naudotojų, sveikatai;
- (7) Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad pripažinta, jog beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinis aliejus yra naudojamas maisto produktuose kaip kvapioji medžiaga, o jo funkcija pašaruose iš esmės būtų tokia pati kaip maisto produktuose, todėl papildomų veiksmingumo įrodymų nebereikia. Be to, ji patvirtino pašarų priedo pašaruose analizės metodų taikymo ataskaitą, kurią pateikė Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 įsteigta etaloninė laboratorija;

⁽¹⁾ OL L 268, 2003 10 18, p. 29.⁽²⁾ 1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyva 70/524/EEB dėl pašarų priedų (OL L 270, 1970 12 14, p. 1).⁽³⁾ EFSA Journal 2022;20(3):7160.

- (8) beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinio aliejaus vertinimas rodo, kad Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 5 straipsnyje nustatytos leidimų suteikimo sąlygos yra įvykdytos. Taigi, kaip nurodyta šio reglamento priede, turėtų būti suteiktas leidimas naudoti minėtą medžiagą;
- (9) siekiant užtikrinti geresnę kontrolę, turėtų būti nustatytos tam tikros sąlygos. Visų pirma rekomenduojamas pašarų priedo kiekis turėtų būti nurodytas priedo etiketėse. Jei toks kiekis viršijamas, premiksų etiketėse turėtų būti nurodyta tam tikra informacija;
- (10) tai, kad beržalapių varnarūčių (*Agathosma betulina* (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinio aliejaus neleidžiama naudoti kaip kvapiosios medžiagos geriamajame vandenyje, netrukdo jo naudoti kombinuotuosiuose pašaruose, kuriais šeriama su vandeniu;
- (11) kadangi saugos sumetimais nebūtina neatidėliotinai taikyti nagrinėjamosios medžiagos leidimo sąlygų pakeitimų, tikslinga nustatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį suinteresuotieji subjektai galėtų pasirengti laikytis naujų su leidimu susijusių reikalavimų;
- (12) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinio komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Leidimas

Priede nurodytą medžiagą, priklausančią priedų kategorijai „jusliniai priedai“ ir funkcinei grupei „kvapieji junginiai“, leidžiama naudoti kaip gyvūnų pašarų priedą šio reglamento priede nustatytais sąlygomis.

2 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio priemonės

1. Priede nurodytą medžiagą ir premiksus, kurių sudėtyje yra šios medžiagos, kurie buvo pagaminti ir paženklinti iki 2023 m. kovo 12 d. laikantis taisyklių, taikytų iki 2022 m. rugsėjo 12 d., galima toliau tiekti rinkai ir naudoti, kol pasibaigs turimos atsargos.
2. Maistiniams gyvūnams skirtus kombinuotuosius pašarus ir pašarines žaliavas, kurių sudėtyje yra priede nurodytos medžiagos, kurie buvo pagaminti ir paženklinti iki 2023 m. rugsėjo 12 d. laikantis taisyklių, taikytų iki 2022 m. rugsėjo 12 d., galima toliau tiekti rinkai ir naudoti, kol pasibaigs turimos atsargos.
3. Nemaistiniams gyvūnams skirtus kombinuotuosius pašarus ir pašarines žaliavas, kurių sudėtyje yra priede nurodytos medžiagos, kurie buvo pagaminti ir paženklinti iki 2024 m. rugsėjo 12 d. laikantis taisyklių, taikytų iki 2022 m. rugsėjo 12 d., galima toliau tiekti rinkai ir naudoti, kol pasibaigs turimos atsargos.

3 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 22 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			
Kategorija: jusliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai								
2b85c-eo	Beržalapių varnarūčių lapų eterinis aliejus	<i>Priedo sudėtis</i>	Visų rūšių gyvūnai, išskyrus kates	–	–	–	1. Priedas maišomas su pašaru kaip premikšas. 2. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 3. Neleidžiama maišyti su kitais priedais, kurių sudėtyje yra metileugenolio. 4. Priedo etiketėje nurodoma: „Rekomenduojamas didžiausias veikliosios medžiagos kiekis kilograme visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %: — penimiems viščiukams ir retesnių rūšių penimiems naminiams paukščiams: 0,1 mg; — vištoms dedeklėms ir kitiems retesnių rūšių dedekliniams ir veisliniams naminiams paukščiams, penimiems kalakutams ir triušiams: 0,15 mg; — visų rūšių kiaulinių paršeliams: 0,20 mg; — visų rūšių penimiems kiauliniams: 0,25 mg; — paršavedėms ir pieniniams atrajotojams: 0,30 mg;	2032 9 12
		Iš beržalapių varnarūčių (<i>Agathosma betulina</i> (P. J. Bergius) Pillans) lapų gautas eterinis aliejus Skysto pavidalo Metileugenolis ≤ 0,17 % <i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i> Beržalapių varnarūčių (<i>Agathosma betulina</i> (P. J. Bergius) Pillans) lapų eterinis aliejus, išgautas taikant Europos Tarybos apibrėžtą tų lapų distiliavimo vandens garais metodą ⁽¹⁾ . D,l-izomentonas: 19–27 % D-limonenas: 19–26 % 2-hidroksipiperitonas (arba diosfenolis): 8–17 % P-mentan-3-onas: 5–12 % Pulegonas: 1,5–8 % CAS numeris: 68650–46–4 CoE numeris: 85c FEMA numeris: 2169	Katės	–	–	0,2		

		<p><i>Analizės metodas</i> ⁽²⁾</p> <p>D-limoneno ir d,l-izomentono (fitocheminių žymenų) nustatymas pašarų priede (beržalapių varnarūčių lapų eteriniame aliejuje):</p> <p>— dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 11024).</p>					<p>— penimiems atrajotojams ir arkliams: 0,45 mg;</p> <p>— veršeliams (pieno pakaitalui), šunims, žuvims ir dekoratyvinėms žuvims: 0,5 mg;</p> <p>— kitų rūšių gyvūnams, išskyrus kates: 0,1 mg.“</p> <p>5. Premiksų etiketėse nurodoma veikliosios medžiagos funkcinė grupė, identifikavimo numeris, pavadinimas ir pridėtas kiekis, jei premikso etiketėje nurodytas naudojimo kiekis viršytų 4 punkte nurodytą kiekį.</p> <p>6. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

⁽¹⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽²⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1420

2022 m. rugpjūčio 22 d.

dėl leidimo naudoti iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681 gautus L-glutamato rūgštį ir mononatrio glutamatą kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) Reglamente (EB) Nr. 1831/2003 nustatyta, kad priedams gyvūnų mityboje naudoti reikia leidimo, ir nustatytas tokio leidimo suteikimo pagrindas bei tvarka;
- (2) pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnį buvo pateiktas prašymas suteikti leidimą naudoti L-glutamato rūgštį ir mononatrio glutamatą, gautus iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681. Kartu su prašymu buvo pateikti duomenys ir dokumentai, kurių reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnio 3 dalį;
- (3) prašymas pateiktas dėl leidimo naudoti iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681 gautus L-glutamato rūgštį ir mononatrio glutamatą kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus ir priskirti juos kategorijoms „maistiniai priedai“ ir „jusliniai priedai“;
- (4) pareiškėjas paprašė leisti pašarų priedą naudoti ir geriamajame vandenyje. Tačiau Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 geriamajame vandenyje neleidžiama naudoti kvapiųjų junginių. Todėl mononatrio glutamato, gauto iš *Corynebacterium glutamicum* KCCM 80188, neturėtų būti leidžiama naudoti geriamajame vandenyje. Tai, kad priedo neleidžiama naudoti kaip kvapiojo junginio geriamajame vandenyje, netrukdo jo naudoti kombinuotuosiuose pašaruose, kuriais šeriama su vandeniu;
- (5) Europos maisto saugos tarnyba (toliau – Tarnyba) 2022 m. sausio 26 d. priimtoje nuomonėje ⁽²⁾ padarė išvadą, kad siūlomomis naudojimo sąlygomis L-glutamato rūgštis ir mononatrio glutamatas, gauti iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681, nedaro nepageidaujamo poveikio gyvūnų sveikatai, vartotojų saugai ar aplinkai. Ji taip pat padarė išvadą, kad šios medžiagos nelaikomos nei odą ar akis dirginančiomis medžiagomis, nei odą jautrinančiomis medžiagomis, bet laikomos keliančiomis pavojų įkvėpus. Todėl Komisija mano, kad reikėtų imtis tinkamų apsaugos priemonių, kad būtų išvengta nepageidaujamo poveikio žmonių, ypač priedo naudotojų, sveikatai; Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad šios medžiagos pašaruose gali būti veiksmingos kaip maistiniai priedai ir kvapieji junginiai. Tarnyba nemano, kad reikia nustatyti konkrečius stebėsenos po pateikimo rinkai reikalavimus. Be to, ji patvirtino pašarų priedų pašaruose analizės metodų taikymo ataskaitą, kurią pateikė Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 įsteigta etaloninė laboratorija;
- (6) L-glutamato rūgštis ir mononatrio glutamato, gautų iš *Corynebacterium glutamicum* NITE BP-01681, vertinimas rodo, kad Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 5 straipsnyje nustatytos leidimų suteikimo sąlygos yra įvykdytos. Taigi, kaip nurodyta šio reglamento priede, turėtų būti suteiktas leidimas naudoti minėtas medžiagas;

⁽¹⁾ OL L 268, 2003 10 18, p. 29.⁽²⁾ EFSA Journal 2022;20(3):7156.

- (7) siekiant užtikrinti geresnę kontrolę, turėtų būti nustatyti apribojimai ir sąlygos. Visų pirma pašarų priedo etiketėje turėtų būti nurodytas rekomenduojamas pašarų priedo kiekis. Jei toks kiekis viršijamas, premiksų etiketėse turėtų būti nurodyta tam tikra informacija;
- (8) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinio komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

1. Priede nurodytas medžiagas, priklausančias priedų kategorijai „maistiniai priedai“ ir funkicinei grupei „aminorūgštys, jų druskos ir analogai“, leidžiama naudoti kaip gyvūnų pašarų priedus minėtame priede nustatytais sąlygomis.
2. Priede nurodytas medžiagas, priklausančias priedų kategorijai „jusliniai priedai“ ir funkicinei grupei „kvapieji junginiai“, leidžiama naudoti kaip gyvūnų pašarų priedus šio reglamento priede nustatytais sąlygomis.

2 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 22 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					Veikliosios medžiagos kiekis mg/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			

Kategorija: maistiniai priedai

Funkcinė grupė: aminorūgštys, jų druskos ir analogai

2b620i	L-glutamato rūgštis	<p><i>Priedo sudėtis</i></p> <p>L-glutamato rūgštis</p> <p><i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i></p> <p>L-glutamato rūgštis, gauta iš <i>Corynebacterium glutamicum</i> NITE BP-01681</p> <p>Grynumas: ≥ 98 %</p> <p>Cheminė formulė: C₅H₉O₄N</p> <p>CAS numeris: 56–86–0</p> <p>Einecs numeris 200–293–7</p> <p><i>Analizės metodas</i> ⁽¹⁾</p> <p>L-glutamato rūgšties identifikavimas pašarų priede:</p> <p>— Maisto cheminių medžiagų kodekso skyrius, skirtas L-glutamato rūgščiai</p> <p>Glutamato rūgšties kiekybinis nustatymas pašarų priede:</p> <p>— jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba</p>	Visų rūšių gyvūnai	-	-	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priedo ir premikso naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 2. Priedas gali būti naudojamas su geriamuoju vandeniu. 3. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu ar sąlyčiu su oda. Jei taikant tokias procedūras ir organizacines priemones šios rizikos išvengti arba sumažinti iki minimumo neįmanoma, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant kvėpavimo takų apsaugos priemones. 4. Frazės, pateikiamos priedo ir premiksų etiketėse: „Papildomai naudojant L-glutamato rūgštį, ypač su geriamuoju vandeniu, reikėtų atsisąžinti į visas pagrindines ir sąlyginai pagrindines aminorūgštis, kad būtų išvengta disbalanso.“ 	2032 m. rugsėjo 12 d.
--------	---------------------	---	--------------------	---	---	---	---	-----------------------

	<p>— jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS).</p> <p>Glutamo rūgšties kiekybinis nustatymas premiksuose:</p> <p>— jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba</p> <p>— jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis).</p> <p>Glutamo rūgšties pašaruose kiekybinis nustatymas:</p> <p>— jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis).</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--

(¹) Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					Veikliosios medžiagos kiekis mg/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			

Kategorija: jusliniai priedai

Funkcinė grupė: kvapieji junginiai

2b620i	L-glutamato rūgštis	<p><i>Priedo sudėtis</i> L-glutamato rūgštis <i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i> L-glutamato rūgštis, gauta iš <i>Corynebacterium glutamicum</i> NITE BP-01681 Grynumas: ≥ 98 % Cheminė formulė: C₅H₉O₄N CAS numeris: 56–86–0 Einecs numeris 200–293–7 <i>Analizės metodas</i> ⁽¹⁾ L-glutamato rūgšties identifikavimas pašarų priede: — Maisto cheminių medžiagų kodekso skyrius, skirtas L-glutamato rūgščiai Glutamato rūgšties kiekybinis nustatymas pašarų priede: — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS).</p>	Visų rūšių gyvūnai	-	-	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priedas maišomas su pašaru kaip premiksas. 2. Priedo ir premikso naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 3. Priedo etiketėje nurodoma: „Rekomenduojamas didžiausias veikliosios medžiagos kiekis visaverčiame pašare, kurio drėgnis yra 12 % – 25 mg/kg.“ 4. Premiksų etiketėse nurodoma veikliosios medžiagos funkcinė grupė, identifikavimo numeris, pavadinimas ir pridėtas kiekis, jei premikso etiketėje nurodytas naudojimo kiekis viršytų 3 punkte nurodytą veikliosios medžiagos visaverčiame pašare kiekį. 5. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu ar sąlyčiu su oda. Jei taikant tokias procedūras ir organizacines priemones šios rizikos išvengti arba sumažinti iki minimumo neįmanoma, 	2032 m. rugsėjo 12 d.
--------	---------------------	--	--------------------	---	---	---	---	-----------------------

	<p>Glutamo rūgšties kiekybinis nustatymas premiksuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis). 					<p>priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant kvėpavimo takų apsaugos priemones.</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--

(⁴) Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					Veikliosios medžiagos kiekis mg/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			

Kategorija: maistiniai priedai

Funkcinė grupė: aminorūgštys, jų druskos ir analogai

2b621ii	Mononatrio glutamatas	<p><i>Priedo sudėtis</i> Mononatrio glutamatas <i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i> Mononatrio glutamatas, gautas iš <i>Corynebacterium glutamicum</i> NITE BP-01681 Grynumas: ≥ 99 % Cheminė formulė: C₅H₈NaNO₄·H₂O CAS numeris: 6106-04-3 Einecs numeris 205-538-1 <i>Analizės metodas</i> ⁽¹⁾ Mononatrio L-glutamato identifikavimas pašarų priede: — Maisto cheminių medžiagų kodekso skyrius, skirtas mononatrio L-glutamatui Mononatrio L-glutamato kiekybinis nustatymas pašarų priede: — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS).</p>	Visų rūšių gyvūnais	-	-	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priedo ir premikso naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 2. Priedas gali būti naudojamas su geriamuoju vandeniu. 3. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu ar sąlyčiu su oda. Jei taikant tokias procedūras ir organizacines priemones šios rizikos išvengti arba sumažinti iki minimumo neįmanoma, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant kvėpavimo takų apsaugos priemones. 4. Frazės, pateikiamos priedo ir premiksų etiketėse: „Papildomai naudojant mononatrio glutamatą, ypač su geriamuoju vandeniu, reikėtų atsižvelgti į visas pagrindines ir sąlyginai pagrindines aminorūgštis, kad būtų išvengta disbalanso.“ 	2032 m. rugsėjo 12 d.
---------	-----------------------	--	---------------------	---	---	---	---	-----------------------

	<p>Mononatrio glutamato kiekybinis nustatymas premiksuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis). <p>Mononatrio glutamato kiekybinis nustatymas premiksuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis). 						
--	--	--	--	--	--	--	--

(¹) Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					Veikliosios medžiagos kiekis mg/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			

Kategorija: jusliniai priedai

Funkcinė grupė: kvapieji junginiai

2b621ii	Mononatrio glutamatas	<p><i>Priedo sudėtis</i> Mononatrio glutamatas <i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i> Mononatrio glutamatas, gautas iš <i>Corynebacterium glutamicum</i> NITE BP-01681 Grynumas: ≥ 99 % Cheminė formulė: C₅H₈NaNO₄·H₂O CAS numeris: 6106-04-3 Einecs numeris 205-538-1 <i>Analizės metodas</i> ⁽¹⁾ Mononatrio L-glutamato identifikavimas pašarų priede: — Maisto cheminių medžiagų kodekso skyrius, skirtas mononatrio L-glutamatui Mononatrio L-glutamato kiekybinis nustatymas pašarų priede: — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS).</p>	Visų rūšių gyvūnai	-	-	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priedas maišomas su pašaru kaip premiksas. 2. Priedo ir premikso naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 3. Priedo etiketėje nurodoma: „Rekomenduojamas didžiausias veikliosios medžiagos kiekis visaverčiame pašare, kurio drėgnis yra 12 % – 25 mg/kg.“ 4. Premiksų etiketėse nurodoma veikliosios medžiagos funkcinė grupė, identifikavimo numeris, pavadinimas ir pridėtas kiekis, jei premikso etiketėje nurodytas naudojimo kiekis viršytų 3 punkte nurodytą veikliosios medžiagos visaverčiame pašare kiekį. 5. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu ar sąlyčiu su oda. Jei taikant tokias procedūras ir organizacines priemones šios rizikos išvengti arba sumažinti iki minimumo neįmanoma, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant kvėpavimo takų apsaugos priemones. 	2032 m. rugsėjo 12 d.
---------	-----------------------	--	--------------------	---	---	---	---	-----------------------

	<p>Mononatrio glutamato kiekybinis nustatymas premiksuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir vizualinio arba fluorescencinio nustatymo metodą (IEC-VIS/FLD) arba — jonų mainų chromatografija, taikant pokolonėlinio antrinių junginių gavimo ir fotometrinio nustatymo metodą (IEC-VIS); Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009 (III priedo F dalis). 						
--	--	--	--	--	--	--	--

(⁴) Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2022/1421

2022 m. rugpjūčio 22 d.

dėl leidimo naudoti iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustą apelsinų eterinį aliejų, distiliuotą apelsinų eterinį aliejų ir frakcionuotą apelsinų aliejų kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

- (1) Reglamente (EB) Nr. 1831/2003 nustatyta, kad priedams gyvūnų mityboje naudoti reikia leidimo, ir nustatytas tokio leidimo suteikimo pagrindas bei tvarka. To reglamento 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad reikia iš naujo įvertinti priedus, kuriuos leidžiama naudoti remiantis Tarybos direktyva 70/524/EEB ⁽²⁾;
- (2) vadovaujantis Direktyva 70/524/EEB, spaustą apelsinų eterinį aliejų, distiliuotą apelsinų eterinį aliejų ir frakcionuotą apelsinų aliejų neribotą laiką leista naudoti kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus. Vėliau, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 10 straipsnio 1 dalies b punktu, šie priedai buvo įtraukti į pašarų priedų registrą kaip esami produktai;
- (3) pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 10 straipsnio 2 dalį kartu su to reglamento 7 straipsniu, buvo pateiktas prašymas iš naujo įvertinti iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustą apelsinų eterinį aliejų, distiliuotą apelsinų eterinį aliejų ir frakcionuotą apelsinų aliejų kaip visų rūšių gyvūnų pašarų priedus;
- (4) pareiškėjas paprašė tuos priedus priskirti prie priedų kategorijos „jusliniai priedai“ ir funkcinės grupės „kvapieji junginiai“. Kartu su prašymu buvo pateikti duomenys ir dokumentai, kurių reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 7 straipsnio 3 dalį;
- (5) pareiškėjas paprašė leisti tuos priedus naudoti ir geriamajame vandenyje. Tačiau Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 geriamajame vandenyje neleidžiama naudoti kvapiųjų junginių. Todėl šių priedų neturėtų būti leidžiama naudoti geriamajame vandenyje;
- (6) Europos maisto saugos tarnyba (toliau – Tarnyba) 2021 m. rugsėjo 29 d. priimtoje nuomonėje ⁽³⁾ padarė išvadą, kad siūlomomis naudojimo sąlygomis iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustas apelsinų eterinis aliejus, distiliuotas apelsinų eterinis aliejus ir frakcionuotas apelsinų aliejus nedaro nepageidaujamo poveikio gyvūnų sveikatai, vartotojų sveikatai ar aplinkai. Tačiau ji negalėjo padaryti išvadų dėl šunų, kačių, dekoratyvinių žuvų ir dekoratyvinių paukščių, kurie paprastai nepatiria citrusinių vaisių šalutinių produktų poveikio. Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustas apelsinų eterinis aliejus, distiliuotas apelsinų eterinis aliejus ir frakcionuotas apelsinų aliejus turėtų būti laikomi odą ir akis dirginančiomis medžiagomis ir odą bei kvėpavimo takus jautrinančiomis medžiagomis. Todėl Komisija mano, kad reikėtų imtis tinkamų apsaugos priemonių, kad būtų išvengta nepageidaujamo poveikio žmonių, o ypač priedų naudotojų, sveikatai;

⁽¹⁾ OL L 268, 2003 10 18, p. 29.⁽²⁾ 1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyva 70/524/EEB dėl pašarų priedų (OL L 270, 1970 12 14, p. 1).⁽³⁾ EFSA Journal 2021;19(11):6891.

- (7) Tarnyba taip pat padarė išvadą, kad iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spaustas apelsinų eterinį aliejus, distiliuotas apelsinų eterinis aliejus ir frakcionuotas apelsinų aliejus naudojami kaip kvapiosios medžiagos, o jų funkcija pašaruose iš esmės būtų tokia pati kaip maisto produktuose, todėl papildomų veiksmingumo įrodymų nebereikia. Be to, ji patvirtino pašarų priedo pašaruose analizės metodų taikymo ataskaitą, kurią pateikė Reglamentu (EB) Nr. 1831/2003 įsteigta etaloninė laboratorija;
- (8) iš *Citrus sinensis* (L.) Osbeck spausto apelsinų eterinio aliejaus, distiliuoto apelsinų eterinio aliejaus ir frakcionuoto apelsinų aliejaus vertinimas rodo, kad Reglamento (EB) Nr. 1831/2003 5 straipsnyje nustatytos leidimų suteikimo sąlygos yra įvykdytos. Taigi, kaip nurodyta šio reglamento priede, turėtų būti suteiktas leidimas naudoti šias medžiagas;
- (9) siekiant užtikrinti geresnę kontrolę, turėtų būti nustatytos tam tikros sąlygos. Visų pirma rekomenduojamas pašarų priedų kiekis turėtų būti nurodytas priedų etiketėse. Jei toks kiekis viršijamas, premiksų etiketėse turėtų būti nurodyta tam tikra informacija;
- (10) tai, kad priedų neleidžiama naudoti kaip kvapiųjų junginių geriamajame vandenyje, netrukdo jų naudoti kombinuotuosiuose pašaruose, kuriais šeriama su vandeniu;
- (11) kadangi saugos sumetimais nebūtina neatidėliotinai taikyti nagrinėjamųjų medžiagų leidimo sąlygų pakeitimų, tikslinga nustatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį suinteresuotieji subjektai galėtų pasirengti laikytis naujų su leidimu susijusių reikalavimų;
- (12) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinio komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Leidimas

Priede nurodytas medžiagas, priklausančias priedų kategorijai „jusliniai priedai“ ir funkicinei grupei „kvapieji junginiai“, leidžiama naudoti kaip gyvūnų pašarų priedus šio reglamento priede nustatytais sąlygomis.

2 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio priemonės

1. Priede nurodytas medžiagas ir premiksus, kurių sudėtyje yra šių medžiagų, kurie buvo pagaminti ir paženklinėti iki 2023 m. kovo 12 d. laikantis taisyklių, taikytų iki 2022 m. rugsėjo 12 d., galima toliau tiekti rinkai ir naudoti, kol pasibaigs turimos atsargos.
2. Maistiniams gyvūnams skirtus kombinuotuosius pašarus ir pašarines žaliavas, kurių sudėtyje yra priede nurodytų medžiagų, kurie buvo pagaminti ir paženklinėti iki 2023 m. rugsėjo 12 d. laikantis taisyklių, taikytų iki 2022 m. rugsėjo 12 d., galima toliau tiekti rinkai ir naudoti, kol pasibaigs turimos atsargos.

3 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2022 m. rugpjūčio 22 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			
Kategorija: jusliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai								
2b143-eo	Spaustas apelsinų eterinis aliejus	<p><i>Priedo sudėtis:</i></p> <p>Iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių spaustas apelsinų eterinis aliejus ⁽¹⁾.</p> <p>Skysto pavidalo</p> <p><i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i></p> <p>Eterinis aliejus, gautas taikant Europos Tarybos apibrėžtą <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių šaltojo spaudimo metodą ⁽²⁾.</p> <p>Lakiojoje frakcijoje:</p> <p>d-limonenas: 93–97 %</p> <p>mircenas: 1,5–3,5 %</p> <p>sabinenas: 0,1–1,0 %</p> <p>alfa pinenas: 0,4–0,8 %</p> <p>linalolis: 0,1–0,7 %</p> <p>dekanalis: 0,1–0,7 %</p> <p>oktanalis: 0,1–0,6 %</p>	Mėsiniai viščiukai ir kiti retesnių rūšių mėsiniai naminiai paukščiai	–	–	80	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priedas maišomas su pašarais kaip premiksas. 2. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 3. Leidžiama maišyti su kitais botaniniais priedais, jeigu į pašarus su tais mišiniais įdėto perilalhe dido kiekiai pašaruose yra mažesni už jo kiekį, susidarantį naudojant vieną priedą, kurio kiekis atitinka tam tikrai rūšiai ar gyvūnų kategorijai nustatytą didžiausią arba rekomenduojamą kiekį. 4. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones. 	2032 9 12
			Vištos dedeklės ir kiti retesnių rūšių dedekliniai ir veisliniai naminiai paukščiai	–	–	172		
			Penimi kalakutai	–	–	144		

perilaldehidas: < 0,05 % CAS numeris: 8028–48–6 EINECS numeris: 232–433–8 FEMA numeris: 2825 CoE numeris: 143 Analizės metodas ⁽³⁾ d-limoneno (fitocheminio žymens) nustatymas pašarų priede: — dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 3140)	Paršavedės	–	–	200
	Atrajotojai	–	–	130
	Arkliai	–	–	230
	Triušiai Žuvis, išskyrus dekoratyvines žuvis	–	–	50
	Kitos rūšys	–	–	50

⁽¹⁾ Sinonimai: *Citrus sinensis* (L.) Pers., *Citrus aurantium* (L.) Dulcis.

⁽²⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽³⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en

Priedo identifikavimo numeris	Leidimo turėtojo pavadinimas Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			
Kategorija: jusliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai								
2b143-di	Distiliuotas apelsinų eterinis aliejus	<i>Priedo sudėtis:</i>	Mėsiniai viščiukai ir kiti retesnių rūšių mėsiniai naminiai paukščiai	–	–	80	1. Priedas maišomas su pašarais kaip premiksas. 2. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. 3. Leidžiama maišyti su kitais botaniniais priedais, jeigu į pašarus su tais mišiniais įdėto perilalheido kiekiai pašaruose yra mažesni už jo kiekį, susidarantį naudojant vieną priedą, kurio kiekis atitinka tam tikrai rūšiai ar gyvūnų kategorijai nustatytą didžiausią arba rekomenduojamą kiekį. 4. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones.	2032 9 12
		Apelsinų eterinio aliejaus distiliatas (lakioji frakcija), gautas iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių.	Vištos dedeklės ir kiti retesnių rūšių dedekliniai ir veisliniai naminiai paukščiai	–	–	200		
		Skysto pavidalo	Penimi kalakutai	–	–	130		
		<i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i>	<i>Kiauliniai</i>	–	–	225		
		Lakioji frakcija, gauta taikant Europos Tarybos apibrėžtą spausmo apelsinų eterinio aliejaus (šalto spaudimo), gauto iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių, distiliavimo metodą ⁽¹⁾ .						
		d-limonenas: 93–97,5 %						
		mircenas: 1,5–3,5 %	Atrajotojai	–	–	130		
		sabinenas: 0,2–1,0 %						
		alfa pinenas: 0,3–0,8 %						
		linalolis: 0,05–0,5 %	Arkliai	–	–	225		
		oktanalis: 0,05–0,4 %						
		perilaldehidai: < 0,005 %						

	CAS numeris: 8028–48–6 CoE numeris: 143 <i>Analizės metodas</i> ⁽²⁾ d-limoneno (fitocheminio žymens) nustatymas pašarų priede: — dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 3140)	Triušiai Žuvis, išskyrus dekoratyvines žuvis	–	–	80		
		Kitos rūšys	–	–	80		

⁽¹⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽²⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

Priedo identifikavimo numeris	Leidimo turėtojo pavadinimas Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			
Kategorija: jusliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai								
2b143-f	Frakcionuotas apelsinų aliejus	<i>Priedo sudėtis:</i>	Mėsiniai viščiukai ir kiti retesnių rūšių mėsiniai naminiai paukščiai	–	–	15,5	<ol style="list-style-type: none"> Priedas maišomas su pašarais kaip premiksas. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. Leidžiama maišyti su kitais botaniniais priedais, jeigu į pašarus su tais mišiniais įdėto perilalhedido kiekiai pašaruose yra mažesni už jo kiekį, susidarantį naudojant vieną priedą, kurio kiekis atitinka tam tikrai rūšiai ar gyvūnų kategorijai nustatytą didžiausią arba rekomenduojamą kiekį. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones. 	2032 9 12
		Iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių gautas frakcionuotas eterinis aliejus.	Vištos dedeklės ir kiti retesnių rūšių dedekliniai ir veisliniai naminiai paukščiai	–	–	23,5		
		Skysto pavidalo	Penimi kalakutai	–	–	21		
		<i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i>	Visi penimi kiauliniai	–	–	34		
		Frakcionuotas aliejus, gautas taikant Europos Tarybos apibrėžtą spausto apelsinų eterinio aliejaus, gauto iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių, frakcionavimo metodą ⁽¹⁾ .	Visų kiaulinių rūšies paršeliai	–	–	28,5		
		Nelakioji frakcija: 10,5 %	Paršavedės	–	–	41,5		
		Lakiojoje frakcijoje:	Veršeliai (pieno pakaitalui)	–	–	66,5		
		d-limonenas: 89–96 % dekanalis: 0,5–2 % linalolis: 0,7–1,7 % mircenas: 0,1–1,0 % geranialis: 0,1–1,0 %						

	perilaldehidas: < 0,3 % CAS numeris: 8028–48–6 FEMA numeris: 2822 <i>Analizės metodas</i> ⁽²⁾ d-limoneno (fitocheminio žymens) nustatymas pašarų priede: — dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 3140)	Penimi atrajotojai	–	–	62,5
		Pieniniai atrajotojai	–	–	40,5
		Arkliai	–	–	62,5
		Triušiai	–	–	25
		Žuvys, išskyrus dekoratyvines žuvis	–	–	70
		Kitos rūšys	–	–	15,5

⁽¹⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽²⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

Priedo identifikavimo numeris	Leidimo turėtojo pavadinimas Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			

Kategorija: jusliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai

2b143-f-i	Frakcionuotas apelsinų aliejus	<i>Priedo sudėtis:</i>	Mėsiniai viščiukai ir kiti retesnių rūšių mėsiniai naminiai paukščiai	–	–	5,5	<ol style="list-style-type: none"> Priedas maišomas su pašarais kaip premiksas. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. Leidžiama maišyti su kitais botaniniais priedais, jeigu į pašarus su tais mišiniais įdėto perilalhedido kiekiai pašaruose yra mažesni už jo kiekį, susidarantį naudojant vieną priedą, kurio kiekis atitinka tam tikrai rūšiai ar gyvūnų kategorijai nustatytą didžiausią arba rekomenduojamą kiekį. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones. 	2032 9 12
		Iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių gautas frakcionuotas eterinis aliejus.	Vištos dedeklės ir kiti retesnių rūšių dedekliniai ir veisliniai naminiai paukščiai	–	–	8		
		Skysto pavidalo	Penimi kalakutai	–	–	7		
		<i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i>	Visi penimi kiauliniai	–	–	11,5		
		Frakcionuotas aliejus, gautas taikant Europos Tarybos apibrėžtą spausto apelsinų eterinio aliejaus, gauto iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių, frakcionavimo metodą ⁽¹⁾ .	Visų kiaulinių rūšių paršeliai	–	–	9,5		
		Nelakioji frakcija: 20,9 %	Paršavedės	–	–	14		
		Lakiojoje frakcijoje:						
d-limonenas: 79–89 %								
dekanalis: 3,0–5,0 %								
linalolis: 2,0–5,0 %								
mircenas: 0,1–1,0 %								
geranialis: 0,5–1,8 %								
perilaldehidai: < 0,6 %								

<p>CAS numeris: 8028–48–6 FEMA numeris: 2822</p> <p>Analizės metodas ⁽²⁾</p> <p>d-limoneno (fitocheminio žymens) nustatymas pašarų priede:</p> <p>— dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 3140)</p>	Veršeliai (pieno pakaitalui)	–	–	23
	Penimi atrajotojai	–	–	21,5
	Pieniniai atrajotojai	–	–	14
	Arkliai	–	–	21,5
	Triušiai	–	–	8,5
	Žuvis, išskyrus dekoratyvines žuvis	–	–	24,5
	Kitos rūšys	–	–	5,5

⁽¹⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽²⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

Priedo identifikavimo numeris	Priedas	Sudėtis, cheminė formulė, aprašymas, analizės metodas	Gyvūno rūšis arba kategorija	Didžiausias amžius	Mažiausias kiekis	Didžiausias kiekis	Kitos nuostatos	Leidimo galiojimo terminas
					mg priedo/kg visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %			
Kategorija: juliniai priedai. Funkcinė grupė: kvapieji junginiai								
2b143-f-ii	Frakcionuotas apelsinų aliejus	<p><i>Priedo sudėtis:</i></p> <p>Iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių gautas frakcionuotas eterinis aliejus.</p> <p>Skysto pavidalo</p> <p><i>Veikliosios medžiagos apibūdinimas</i></p> <p>Frakcionuotas aliejus, gautas taikant Europos Tarybos apibrėžtą spausto apelsinų eterinio aliejaus, gauto iš <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck vaisių žievelių, frakcionavimo metodą ⁽¹⁾.</p> <p>Nelakioji frakcija: 18 %</p> <p>Lakiojoje frakcijoje:</p> <p>d-limonenas: 85–95 %</p> <p>linalolis: 0,5–4 %</p> <p>CAS numeris: 8028–48–6</p> <p>FEMA numeris: 2822</p>	Visų rūšių gyvūnai	–	–	–	<ol style="list-style-type: none"> Priedas maišomas su pašarais kaip premiksas. Priedo ir premiksų naudojimo taisyklėse nurodyti laikymo sąlygas ir stabilumą termiškai apdorojant. Priedo etiketėje nurodoma: „Rekomenduojamas didžiausias veikliosios medžiagos kiekis kilograme visaverčio pašaro, kurio drėgnis yra 12 %: — Mėsiniai viščiukai ir kiti retesnių rūšių mėsiniai naminiai paukščiai, vištos dedeklės ir kitų retesnių rūšių dedekliniai ir veisliniai naminiai paukščiai, penimi kalakutai, kiaušiniai: 50 mg; — Veršeliai (pieno pakaitalui): 70 mg; — Atrajotojai, išskyrus avis ir ožkas: 60 mg; — Avys ir ožkos: 70 mg; — Žuvys, išskyrus dekoratyvines žuvis: 2 mg; — Kiti sausumos gyvūnai: 50 mg“. Premiksų etiketėse nurodoma veikliosios medžiagos funkcinė grupė, identifikavimo numeris, pavadinimas ir pridėtas kiekis, jei premikso etiketėje nurodytas naudojimo kiekis viršytų 3 punkte nurodytą kiekį. 	2032 9 12

		<p><i>Analizės metodas</i> ⁽²⁾</p> <p>d-limoneno (fitocheminio žymens) nustatymas pašarų priede:</p> <p>— dujų chromatografija kartu su liepsnos jonizacijos aptikimo būdu (GC-FID) (pagal ISO 3140)</p>					<p>5. Priedo ir premiksų naudotojams pašarų ūkio subjektai nustato darbo procedūras ir organizacines priemones, kad būtų išvengta galimos rizikos, susijusios su įkvėpimu, sąlyčiu su oda ar sąlyčiu su akimis. Jeigu taikant šias procedūras ir priemones šios rizikos negalima išvengti arba sumažinti iki minimumo, priedas ir premiksai turi būti naudojami dėvint asmenines apsaugos priemones, įskaitant odos, akių ir kvėpavimo takų apsaugos priemones.</p>	
--	--	---	--	--	--	--	---	--

⁽¹⁾ Gamtiniai kvapiųjų medžiagų šaltiniai. Ataskaita Nr. 2 (2007 m.).

⁽²⁾ Išsamų analizės metodų aprašymą galima rasti etaloninės laboratorijos svetainėje https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

TARPTAUTINIAIS SUSITARIMAIS ĮSTEIGTŲ ORGANŲ PRIIMTI AKTAI

ES IR GRUZIJOS ASOCIACIJOS TARYBOS REKOMENDACIJA Nr. 1/2022

2022 m. rugpjūčio 16 d.

dėl 2021-2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkės [2022/1422]

ES IR GRUZIJOS ASOCIACIJOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos bei jų valstybių narių ir Gruzijos asociacijos susitarimą,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos bei jų valstybių narių ir Gruzijos asociacijos susitarimas ⁽¹⁾ (toliau – Susitarimas) buvo pasirašytas 2014 m. birželio 27 d. ir įsigaliojo 2016 m. liepos 1 d.;
- (2) pagal Susitarimo 406 straipsnio 1 dalį Asociacijos tarybai suteikti įgaliojimai priimti rekomendacijas, kad būtų pasiekti Susitarimo tikslai;
- (3) remiantis Susitarimo 420 straipsnio 1 dalimi, Šalys turi imtis visų bendrųjų ar konkrečių priemonių, reikalingų savo prievolėms pagal Susitarimą vykdyti, ir turi užtikrinti, kad būtų pasiekti Susitarime išdėstyti tikslai;
- (4) Asociacijos tarybos darbo tvarkos taisyklių 11 straipsnyje numatyta galimybė priimti sprendimus ir teikti rekomendacijas taikant rašytinę procedūrą, jeigu abi Šalys taip susitaria;
- (5) Sąjunga ir Sakartvelas sutarė sustiprinti savo partnerystę ir susitarė dėl prioritetų 2021-2027 m. laikotarpiui (toliau – 2021-2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkė), kurių tikslas – kartu siekti Susitarime išdėstytų politinės asociacijos ir ekonominės integracijos tikslų;
- (6) Susitarimo Šalys susitarė dėl 2021-2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkės teksto; ta darbotvarkė padės įgyvendinti Susitarimą, daugiausia dėmesio skiriant bendradarbiavimui siekiant drauge nustatytų bendrų interesų,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

1 straipsnis

Asociacijos taryba šalims rekomenduoja įgyvendinti priede išdėstytą 2021-2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkę.

2 straipsnis

2017 m. lapkričio 20 d. priimta ES ir Gruzijos asociacijos darbotvarkė pakeičiama priede išdėstyta 2021–2027 m. ES ir Sakartvelo asociacijos darbotvarkė.

⁽¹⁾ OL L 261, 2014 8 30, p. 4.

3 straipsnis

Ši rekomendacija įsigalioja jos priėmimo dieną.

Priimta Tbilisyje 2022 m. rugpjūčio 16 d..

Asociacijos tarybos vardu

Pirmininkas

Irakli GARIBASHVILI

PRIEDAS

**EUROPOS SAJUNGOS IR GRUZIJOS (SAKARTVELO) ASOCIACIJOS DARBOTVARKĖ
(2021–2027 M.)****Turinys****Įvadas****1. Asociacijos darbotvarkės įgyvendinimo principai, priemonės ir ištekliai****2. Asociacijos darbotvarkės prioritetai****A. Svarbiausi veiksmų prioritetai**

1. *Atsparios, tvarios ir integruotos ekonomikos srityje*
2. *Atskaitingų institucijų, teisinės valstybės ir saugumo srityje*
3. *Aplinkos atsparumo ir atsparumo klimato kaitai srityje*
4. *Atsparios skaitmeninės transformacijos srityje*
5. *Atsparios, teisingos ir įtraukios visuomenės srityje*
6. *Užsienio ir saugumo politikos srityje*

B. Trumpalaikiai ir vidutinės trukmės Asociacijos darbotvarkės prioritetai

1. *Demokratija, žmogaus teisės ir geras valdymas*
2. *Užsienio ir saugumo politika*
3. *Teisingumas, laisvė ir saugumas*
4. *Prekyba ir su prekyba susiję klausimai*
5. *Ekonominis ir sektorių bendradarbiavimas*
6. *Junglumas, energetika, aplinka, klimato politika ir civilinė sauga*
7. *Judumas ir žmonių tarpusavio ryšiai*

IVADAS

2014 m. birželio 27 d. Europos Sąjunga, jos valstybės narės ir Sakartvelas (toliau – Šalys) pasirašė plataus užmojo ir novatorišką Asociacijos susitarimą (toliau – Asociacijos susitarimas (AS)), kuriuo, be kita ko, sukuriama išsami ir visapusiška laisvosios prekybos erdvė (IVLPE). Susitarime išdėstomos privalomos, taisyklėmis grindžiamos nuostatos ir numatomas tvirtesnis bendradarbiavimas. IVLPE nuostatos laikinai taikomos nuo 2014 m. rugsėjo 1 d. Baigus ratifikavimo procesą, Asociacijos susitarimas pradėtas visapusiškai taikyti 2016 m. liepos 1 d.

Pagal vėlesnes ES ir Sakartvelo sutartas Asociacijos darbotvarkes rengiamasi įgyvendinti Asociacijos susitarimą ir tam sudaromos palankesnės sąlygos. Asociacijos darbotvarkės prioritetais papildomi ES ir Sakartvelo įsipareigojimai visapusiškai įgyvendinti Asociacijos susitarimo ir (arba) IVLPE nuostatas. Tai, kad Asociacijos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama tik tam tikriems prioritetams, nedaro poveikio šiuo metu pagal kitus atitinkamus susitarimus arba pagal Rytų partnerystės daugiašalę strategiją palaikomo dialogo aprėpčiai ar įgaliojimams. Asociacijos darbotvarkė taip pat nedaro poveikio įsipareigojimų, priimtų pagal Asociacijos susitarimą ir (arba) IVLPE nuo jo įsigaliojimo, vykdymui ir padeda įgyvendinti dinaminio teisės aktų derinimo principą.

Be to, 2017 m. kovo 28 d. įsigaliojus beviziam režimui, taikomam į Šengeno šalis vykstantiems biometrinių pasą turintiems Sakartvelo piliečiams, labai padidėjo judumas ir pagerėjo žmonių tarpusavio ryšiai tarp abiejų šalių saugioje ir tinkamai valdomoje aplinkoje. Todėl šia atnaujinta Asociacijos darbotvarke taip pat siekiama užtikrinti, kad būtų nuolat laikomasi bevizio režimo sąlygų, atsižvelgiant į įsipareigojimus, priimtus vykdant vizų režimo liberalizavimo procesą, ir Komisijos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą reguliariai teikiamose ataskaitose išdėstytas rekomendacijas. Mechanizmas. Vienas iš svarbių ES ir Sakartvelo bendradarbiavimo liberalizuojant vizų režimą prioritetų tebėra spręsti su migracija susijusius klausimus, be kita ko, tokiose srityse kaip neteisėta migracija ir nepagrįsti Sakartvelo piliečių teikiami prašymai suteikti prieglobstį, taip pat su viešąja tvarka ir saugumu susijusias problemas. Būtų galima toliau nagrinėti, kaip palengvinti teisėtą migracijos būdus.

Šiuo dokumentu atnaujinama ir perorientuojama 2017–2020 m. Asociacijos darbotvarkė ir nustatomi nauji bendros veiklos 2021–2027 m. laikotarpiu prioritetai siekiant Asociacijos susitarime nustatytų politinės asociacijos ir ekonominės integracijos tikslų. Jame atskirai nustatyti trumpalaikiai ir vidutinės trukmės prioritetai (kuriuos reikėtų pasiekti arba kurių siekiant didelę pažangą reikėtų padaryti atitinkamai per 3–4 metus ir per septynerius metus). Asociacijos taryba, padedama pagal Asociacijos susitarimą įsteigto Asociacijos komiteto ir pakomitečių, prižiūrės ir stebės, kaip taikomas ir įgyvendinamas Asociacijos susitarimas, ir, atsižvelgdama į jo tikslus, periodiškai peržiūrės šio susitarimo veikimą.

Ši Asociacijos darbotvarkė bus taikoma nuo jos priėmimo iki 2027 m. pabaigos. ES ir Gruzijos (Sakartvelo) asociacijos tarybos sutarimu Asociacijos darbotvarkė gali būti bet kuriuo metu iš dalies pakeista arba atnaujinta.

1. ASOCIACIJOS DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI, PRIEMONĖS IR IŠTEKLIAI

Asociacijos darbotvarkė bus toliau įgyvendinama vadovaujantis šiais bendrais principais:

- veiksmai, kurių imamasi pagal Asociacijos darbotvarkę, turėtų būti įgyvendinami visapusiškai laikantis Asociacijos susitarimo / IVLPE, įskaitant jo preambulę;
- Asociacijos darbotvarkė turėtų būti įgyvendinama visapusiškai laikantis skaidrumo, atskaitomybės ir įtraukumo principų;
- Asociacijos darbotvarkei įgyvendinti reikalingas abiejų šalių dalyvavimas ir dialogas su asociacija susijusių reformų klausimais;
- Asociacijos darbotvarke, laipsniškai įgyvendinant praktines priemones, siekiama apčiuopiamų ir aiškių rezultatų;
- Šalys pripažįsta, kad svarbu remti prioritetus, dėl kurių buvo susitarta, imantis tinkamų ir pakankamų politinių, techninių ir finansinių priemonių;

- bus vykdoma Asociacijos darbotvarkės įgyvendinimo stebėseną, teikiamos metinės ataskaitos, įskaitant bendros pažangos ataskaitas, ir atliekamas vertinimas. Padaryta pažanga bus vertinama, be kita ko, Asociacijos susitarimu nustatytose institucinėse struktūrose. Pilietinė visuomenė taip pat bus raginama daugiausia dėmesio skirti Asociacijos darbotvarkės įgyvendinimo stebėsenai;
- Europos Sąjunga padės Sakartvelui įgyvendinti Asociacijos darbotvarkėje nustatytus tikslus ir prioritetus. Tai bus daroma naudojantis visais esamais ES paramos šaltiniais, perduodant patirtį ir teikiant konsultacijas, dalijantis geriausios praktikos pavyzdžiais, praktine patirtimi ir informacija, taip pat padedant stiprinti gebėjimus ir institucijas ir rengiant naujas paramos priemones. Pabrėžiama, kad ES parama bus teikiama, jeigu bus laikomasi griežtų bendrai sutartų sąlygų, susijusių su pažanga vykdant reformas. ES taip pat bendradarbiaus su kitais partneriais, kad užtikrintų kitų Sakartvelo partnerių teikiamos paramos koordinavimą, ir aktyviau taikys koordinuotą Europos komandos paramos koncepciją, apimančią ES, jos valstybių narių ir finansų įstaigų išteklius. Asociacijos darbotvarkėi įgyvendinti taip pat bus galima naudotis atitinkamomis ES finansinėmis priemonėmis. Nepaisant to, ši darbotvarkė savaime nėra finansinio programavimo dokumentas ir ją nepakeičiamas Šalių vykdomas programavimas ar jo veiksmi.

Pripažįstant, kad Asociacijos darbotvarkė yra viena iš pagrindinių Asociacijos susitarimo ir (arba) IVLPE įgyvendinimo priemonių, nustatant Asociacijos darbotvarkės prioritetus taip pat atsižvelgiama į ilgalaikius politikos tikslus, išdėstytus bendrame komunikate „Rytų partnerystės politika po 2020 m. Atsparumo stiprinimas. Visiems naudinga Rytų partnerystė“⁽¹⁾ ir Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikimo deklaracijoje⁽²⁾, kurie yra Rytų partnerystės prioritetų po 2020 m. pagrindas. Šiais prioritetais bus grindžiama ES pagalba Sakartvelui, kaip nurodyta Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonėje (KVTBP) ir atitinkamuose laikotarpio po 2020 m. programavimo dokumentuose. ES gali teikti pagalbą ir kitomis ES priemonėmis. Visa parama bus teikiama visapusiškai laikantis ES išorės pagalbos teikimo taisyklių ir procedūrų. ES parama atspindės jos sąlygomis ir paskatomis grindžiamą požiūrį ir priklausys nuo sutartų reformų įgyvendinimo.

2. ASOCIACIJOS DARBOTVARKĖS PRIORITETAI

ES ir Sakartvelas Asociacijos susitarimo ir Asociacijos darbotvarkės įgyvendinimą laiko svarbiausiu prioritetu siekiant įtvirtinti ir skatinti bendras vertybes ir principus, dėl kurių yra susitarę ES ir Sakartvelas. Asociacijos susitarime numatyta spartinti politinę asociaciją ir ekonominę integraciją su Europos Sąjunga.

Nuo Asociacijos susitarimo pasirašymo Sakartvelas ėmėsi priemonių ir vykdė esmines reformas, kad Susitarimas būtų veiksmingai įgyvendinamas. Abi pusės pripažįsta pažangą, kurią padarė Sakartvelas, siekdamas glaudesnės politinės asociacijos ir ekonominės integracijos su ES, taip pat iššūkius tokiose srityse kaip bendros pagrindinės vertybės, teisinė valstybė ir teisingumo reforma, ir pakartoja, kad dar reikia imtis tolesnių veiksmų, kad būtų padaryta didelė ir tvari pažanga ir kad piliečiai galėtų visapusiškai pasinaudoti ES ir Gruzijos (Sakartvelo) asociacijos susitarimo teikiama nauda.

Palaikant ES ir Sakartvelo bendradarbiavimą šios Asociacijos darbotvarkės įgyvendinimo laikotarpiu svarbiausia yra daryti pažangą įgyvendinant Sakartvelo demokratijos ir teisinės valstybės darbotvarkę ir, palaikant plataus masto ir įtraukų procesą, vykdyti plataus užmojo politines, teismines ir kovos su korupcija srities reformas.

Veiksmingas Asociacijos susitarimo ir juo sukuriama išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės įgyvendinimas, siejamas su platesnio masto reglamentavimo derinimo procesu ir susijusiomis būtinomis reformomis, padeda sudaryti sąlygas glaudesniems ekonominiams ir prekybos santykiams su ES, užtikrinant tolesnę laipsnišką Sakartvelo ekonominę integraciją į Europos Sąjungos vidus rinką, kaip numatyta Asociacijos susitarime.

ES pakartoja tvirtai remianti Sakartvelo suverenitetą ir teritorinį vientisumą, atsižvelgiant į tarptautiniu mastu pripažintas jo sienas, įskaitant savo nepripažinimo ir išitraukimo Sakartvele politiką, taip pat esanti tvirtai įsipareigojusi palengvinti taiką, stabilumą ir konfliktų sprendimą Sakartvele. Be to, ES pripažįsta svarbų Sakartvelo indėlį įgyvendinant ES bendrą saugumo ir gynybos politiką, be kita ko, šiai šaliai dalyvaujant ES vadovaujamosiose krizių valdymo operacijose. ES, siekdama įgyvendinti savo strateginius prioritetus kaimyninėse šalyse, yra pasirengusi tęsti bendradarbiavimą su Sakartvelu saugumo klausimais.

(1) Dok. JOIN(2020) 7.

(2) <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2021/12/15/eastern-partnership-summit-joint-declaration/>

ES ir Sakartvelo bendradarbiavimu, be kita ko, palaikant Rytų partnerystę, taip pat siekiama padėti įgyvendinti daug visuotinių politinių tikslų, įskaitant Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir jos 17 darnaus vystymosi tikslų, kuriuos įgyvendinti abi Šalys yra įsipareigojusios. Šis bendradarbiavimas padės stiprinti tarptautinėmis taisyklėmis grindžiamą tvarką ir kurti pasaulyje stipresnę Europą.

Atsižvelgiant į tai, pirmenybė turėtų būti teikiama toliau nurodytiems reformų veiksams.

A. Svarbiausi veiksnių prioritetai

1. *Atsparios, tvarios ir integruotos ekonomikos srityje*

1.1. *Ekonominė plėtra, verslo ir investicijų aplinka*

Šalys bendradarbiaus siekdamas skatinti Sakartvelo ir ES ekonominę plėtrą ir jų ekonominę integraciją, kad tai būtų naudinga Sakartvelo piliečiams ir jų gerovei. Taip bus sumažinta socialinė ir ekonominė nelygybė ir nelygybė švietimo srityje bei pagerintos darbo sąlygos, kartu užtikrinant laipsnišką ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir jos poveikio klimatui neutralumą. Atsižvelgiant į aplinkybes, bus itin svarbu mažinti socialinius ir ekonominius COVID-19 pandemijos padarinius, kartu stiprinant trumpalaikį ir ilgalaikį atsparumą. Šie uždaviniai turėtų būti paversti pastangomis užtikrinti, kad ekonomikos atsigavimas po COVID-19 pandemijos būtų ekologiškas ir kad būtų pasiekti aplinkos ir klimato tikslai. Siekiant užtikrinti tvarų ir teisingą atsigavimą, taip pat bus labai svarbu išlaikyti darbuotojų apsaugą ir skatinti deramą darbą.

Daugiausia dėmesio bus skiriama verslo ir investicijų aplinkos gerinimui ir vienodų sąlygų visiems verslininkams sudarymui, šiuo tikslu taikant teisinės valstybės principą, užtikrinant teisinį tikrumą ir nuolat stengiantis kovoti su korupcija. Taip pat bus toliau plėtojama įmonių tarpusavio arbitražo sistema ir užtikrinamas teismo sprendimų vykdymas. Bus svarbu užtikrinti tiesioginę paramą mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), *inter alia*, įgyvendinant MVĮ strategiją, skatinti verslumą (įskaitant moterų ir jaunimo verslumą), užtikrinti galimybes gauti finansavimą ir stiprinti kooperatyvus Sakartvelo kaimo vietovėse. Įgyvendinant naująją 2021–2027 m. žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją bus padedama plėtoti veiksmingas vertės grandines ir didinti užimtumą kaimo vietovėse, o MVĮ bus padedama didinti jų konkurencingumą tam tikruose eksporto požiūriu itin vertinguose sektoriuose. Tokiais veiksmais taip pat bus prisidedama prie tolesnio ekonomikos tarptautinimo ir integracijos į ES vertės grandines. Svarbi ekonominio bendradarbiavimo darbotvarkės dalis bus darbas siekiant prisijungti prie bendros mokėjimų eurais erdvės, suteikiant svarbių paskatų įmonėms ir apčiuopiamos naudos Sakartvelo gyventojams. Įgyvendinant regioninės plėtros politiką bus skatinamas labiau suderintas teritorinis vystymasis, mažinami skirtumai ir, greta Tbilisio ir Batumio, kuriami nauji traukos centrai.

Kartu svarbu toliau sėkmingai palaikyti tvirtą ekonomikos ir fiskalinę valdymą, siekiant užtikrinti ekonominę ir finansinę stabilumą, ir toliau modernizuoti finansų sektorių, pavyzdžiui, vykdant bankų sektoriaus reformą, skatinant kapitalo rinkas ir plėtojant mikro kreditų sistemą.

Siekiant daryti pažangą visapusiškai įgyvendinant įsipareigojimus, susijusius su išsamia ir visapusiška laisvosios prekybos erdve, – o tai yra viena iš būtinų Sakartvelo ir ES ekonominės integracijos sąlygų, – bus svarbu užtikrinti tolesnę reguliavimo konvergenciją su ES standartais. Itin daug dėmesio bus skiriama tokiems klausimams kaip techninių reglamentų įgyvendinimas, rinkos priežiūra, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės, įskaitant maisto saugą ir suderinimą su Europos standartais. Siekiant didinti prekybos mastą labai svarbu įgyvendinti strateginę muitinių bendradarbiavimo programą, užtikrinti intelektinės nuosavybės teises, taip pat visapusiškai įgyvendinti Geografinių nuorodų įstatymą.

Šalys pripažįsta, kad asocijuotųjų partnerių trejetas ėmėsi iniciatyvos stiprinti bendradarbiavimą su ES, ir atkreipia dėmesį į tai, kad jos aktyviau tarpusavyje derina veiksmus bendrų interesų klausimais, susijusiais su asociacijos susitarimų ir IVLPE įgyvendinimu ir su bendradarbiavimu Rytų partnerystės srityje.

1.2. *Sujungiamumo gerinimas*

Šalys bendradarbiaus siekdamos gerinti ES ir Sakartvelo transporto ir energetikos tinklų sujungiamumą bei skaitmeninį junglumą, ypač per Juodąją jūrą.

Transporto srityje jos įgyvendins abiem šalims naudingus strateginius projektus, be kita ko, palaikydamos Rytų partnerystę, laipsniškai užbaigs išplėstą orientacinį TEN-T tinklą ir populiarins daugiarūšio transporto sprendimus. Šalys toliau bendradarbiaus siekdamos įgyvendinti visų transporto rūšių (aviacijos, kelių, jūrų, geležinkelio transporto) ES *acquis*, kad būtų pagerintas fizinis sujungiamumas, taip pat susijusius standartus ir reguliavimo bei saugos aspektus (visų pirma kelių eismo saugumo srityje), kartu skatindamos daugiau dėmesio skirti ekologiško transporto sprendimams.

Bus labai svarbu įgyvendinti išipareigojimus, susijusius su Sakartvelo prisijungimu prie Energijos bendrijos, visų pirma vykdamas reguliavimo srities reformas ir investuojant į energetinį saugumą bei energijos vartojimo efektyvumą, stiprinant ir plėtojant naujus energetikos infrastruktūros tinklus ir jungtis, taip pat didinant elektros energijos ir dujų rinkų skaidrumą ir užtikrinant tinkamą jų veikimą.

1.3. *Švietimas ir jaunimo įsidarbinamumas, moksliniai tyrimai ir inovacijos*

Šalys bendradarbiaus siekdamos investuoti į žmones, ypač į jaunimą, kad būtų padidintas įsidarbinamumas, kartu užtikrindamos deramo darbo vietas ir veiksmingą darbuotojų apsaugą. Sakartvelas gerins savo švietimo sistemos ir mokslinių tyrimų rezultatus vykdydamas visapusišką švietimo ir mokslinių tyrimų reformą, daugiausia dėmesio skirdamas visais lygmenimis vykdomo švietimo efektyvumui, vienodoms galimybėms gauti išsilavinimą ir švietimo kokybei. Rytų partnerystės Europos mokykla Sakartvele gali būti vienas iš kokybiško ir tarptautinius standartus atitinkančio švietimo pavyzdžių.

Be to, bus labai svarbu užtikrinti, kad švietimo programa atitiktų darbo rinkos poreikius, kad būtų pašalintos įgūdžių spragos ir kad darbo jėgos pasiūla būtų geriau suderinta su paklausa. Vienas iš prioritetų bus užtikrinti didesnes galimybes dalyvauti darbo rinkoje, be kita ko, moterims ir pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims. Tuo pat metu bus toliau tobulinama užimtumo politika ir stiprinamos užimtumo tarnybos.

Šalys toliau remis mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos įgyvendinimą, stengsis skatinti investuoti į stipresnes mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemas, šiuo tikslu vykdydamas politikos reformas ir didindamos bendrąsias išlaidas moksliniams tyrimams ir inovacijoms, ir skatins žaliąją ir skaitmeninę pertvarką įgyvendindamos pažangiosios specializacijos strategijas ir prireikus perduodamos technologijas.

2. *Atskaitingų institucijų, teisinės valstybės ir saugumo srityje*

2.1. *Teisinė valstybė, teisingumo reforma ir kova su korupcija*

Šalys bendradarbiaus siekdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi teisinės valstybės principų, itin daug dėmesio skirdamos teisingumo sektoriui ir teisminių institucijų nepriklausomumui. Siekiant didinti teisminių institucijų nepriklausomumą ir atskaitomybę labai svarbu visapusiškai įgyvendinti trečiojo ir ketvirtojo etapų teismų reformas, be kita ko, stiprinant Aukščiausiosios teisingumo tarybos ir kitų pagrindinių teisminių institucijų struktūrą ir praktiką, didinant skaidrumą ir stiprinant nuopelnais grindžiamus atrankos ir pareigų paaukštinimo procesus pagal Venecijos komisijos ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijas.

Sakartvelas, be kita ko, kaip vieną iš Aukščiausiosios teisingumo tarybos prioritetų, toliau įgyvendins teismų reformą ir, vykdydamas plataus masto įtraukų ir daugiašalį reformų procesą bei atlikęs trečiojo ir ketvirtojo etapų teismų reformų veiksmingumo vertinimą, priims plataus užmojo laikotarpio po 2021 m. teismų reformos strategiją. Sakartvelas toliau sieks pirmiausia suderinti Bendrųjų teismų įstatymą su atitinkamomis Venecijos komisijos rekomendacijomis^(*) ir užtikrins, kad skiriant visus būsimus teisėjus būtų visapusiškai taikomas šis peržiūrėtas įstatymas.

(*) Europos Tarybos Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) skubos tvarka priimta nuomonė dėl Sakartvelo Aukščiausiojo Teismo teisėjų atrankos ir paskyrimo, Venecijos komisijos patvirtinta 2019 m. birželio 21–22 d.; Europos Tarybos Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) skubos tvarka priimta nuomonė dėl Bendrųjų teismų organinio įstatymo pakeitimų, Venecijos komisijos patvirtinta 2021 m. liepos 2–3 d.

Be to, turėtų būti skelbiami kokybiški teisėjų paskyrimo pagrindimai ir priimti teisės aktai dėl priimtų teismo sprendimų paskelbimo.

Siekdamas didinti prokuroro tarnybos ir (arba) pareigų nepriklausomumą, Sakartvelas peržiūrės generalinio prokuroro paskyrimo procedūrą. Šiuo tikslu, atsižvelgiant į pagrindinę Venecijos komisijos rekomendaciją šiuo klausimu, Parlamente bus nustatyta sprendimų priėmimo kvalifikuota balsų dauguma procedūra. Ji apims veiksmingą akliavietės prevencijos mechanizmą, kurį palaiko dauguma įvairių suinteresuotųjų subjektų ir kuris atitinka Venecijos komisijos rekomendacijas. Siekiant užtikrinti, kad atrankos ir paskyrimo procedūra būtų skaidri ir grindžiama profesinio sąžiningumo, nepriklausomumo, nešališkumo ir kompetencijos kriterijais, bus nustatytos papildomos apsaugos priemonės.

Reikės toliau didinti teisėsaugos institucijų atskaitomybę ir stiprinti jų demokratinę priežiūrą.

Sakartvelas toliau sieks didelės pažangos kovojant su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais, įskaitant visų rūšių korupciją, ir stiprins korupcijos prevencijos mechanizmus, be kita ko, viešųjų pirkimų srityje.

3. **Aplinkos atsparumo ir atsparumo klimato kaitai srityje**

3.1. *Aplinka ir klimato politika*

Šalys bendradarbiaus siekdamas didinti aplinkos atsparumą ir atsparumą klimato kaitai ir, be kita ko, imdamosi veiksmų atsigavimui po COVID-19 pandemijos užtikrinti, skatins modernią, efektyvą išteklių naudojimą, švarią ir žiedinę ekonomiką, taip padėdamos pereiti prie žalesnės ekonomikos ir tausiau naudoti gamtos išteklius, kaip numatyta pagal Europos žaliąjį kursą. Šio tikslo bus siekiama, *inter alia*, toliau vykdant administracines reformas ir stiprinant administracinius gebėjimus įgyvendinti Asociacijos susitarimo aplinkos ir klimato politikos skyrių nuostatas. Be to, ES ir Sakartvelo dialogas aplinkos ir klimato klausimais bus skatinamas pasitelkiant esamas Asociacijos susitarimo struktūras. Šioje srityje bus išsamiai konsultuojamasi su pilietine visuomene.

Siekiant mažinti klimato kaitos poveikį ir suteikti naudos piliečių gyvenimui, į bendrą ekonomiką ir transporto politiką bus įtraukti Paryžiaus susitarimo nuostatas atitinkantys išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo ir atsparumo klimato kaitai tikslai. Atsižvelgdamas į tai, Sakartvelas parengs ilgalaikę išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo grindžiamą vystymosi strategiją, kad ji būtų pateikta Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (UNFCCC) sekretoriui, ir pagal Paryžiaus susitarimą atnaujins savo nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus.

Daugiau dėmesio bus skiriama sąlygų tvariam žemės ūkiui ir žuvininkystei sudarymui ir jų skatinimui, *inter alia*, pagal bendros Juodosios jūros darbotvarkės (*) mėlynosios ekonomikos programą, taip pat biologinės įvairovės ir ekosistemų išsaugojimui, be kita ko, Juodosios jūros regione.

Aplinkos valdymas bus stiprinamas įgyvendinant poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio poveikio aplinkai vertinimo teisės aktus ir priimant bei įgyvendinant naujus atsakomybės už žalą aplinkai teisės aktus, taip pat užtikrinant, kad visuomenė galėtų susipažinti su informacija apie aplinką ir dalyvauti priimančius sprendimus. Oro ir vandens kokybės gerinimas, taip pat geresnis atliekų tvarkymas pagal Europos standartus ne tik padės gerinti aplinką, bet ir darys didelį poveikį visuomenės sveikatai. Atsižvelgiant į tai, bus stiprinamas šalių bendradarbiavimas visuomenės sveikatos srityje.

3.2. *Visuomenės sveikata*

Šalys bendradarbiaus siekdamas sudaryti sąlygas teikti įperkamas sveikatos priežiūros paslaugas ir skatinti visų visuomenės narių galimybes jomis naudotis, be kita ko, didindamos Visuotinės sveikatos priežiūros programos aprėptį ir pasitelkdamas e. sveikatą. Daugiausia dėmesio bus skiriama ligų prevencijai ir tabako kontrolei. Bus stiprinamos sveikatos priežiūros institucijos ir didinama jų atskaitomybė, šiuo tikslu nustatant kokybės rodiklius ir įdiegiant vertę grindžiamo pirkimo ir kitus kokybės valdymo procesus. Bus labai svarbu veiksmingai kovoti su užkrečiamosiomis ir neužkrečiamosiomis ligomis ir apskritai didinti sveikatos priežiūros sistemos atsparumą išorės sukrėtimams, pavyzdžiui, pandemijoms.

(*) 2019 m. gegužės 21 d. Bukarešto ministrų deklaracija dėl bendros Juodosios jūros darbotvarkės (Juodoji jūra (europa.eu)).

4. *Atsparios skaitmeninės transformacijos srityje*

4.1. *Skaitmeninės infrastruktūros plėtra*

Šalys bendradarbiaus siekdamos sudaryti sąlygas Sakartvelo ekonomikos augimui ir darniam vystymuisi, toliau skatindamos plėtoti skaitmeninę infrastruktūrą ir remdamos skaitmeninę transformaciją, grindžiamą įgyvendinama nacionaline plačiajuosčio ryšio plėtros strategija ir ES teisės aktais bei geriausios praktikos pavyzdžiais, visų pirma skaitmeninės infrastruktūros saugumo srityje. Per COVID-19 pandemiją išryškėjo visuomenės skaitmeninis atotrūkis ir neatidėliotinas poreikis remti šią skaitmeninę transformaciją. E. sveikatos, nuotolinio mokymosi, nuotolinės medicinos, virusų atsekimo ir dezinformacijos prevencijos sprendimai ne tik bus naudingi pandemijos metu, bet ir padės ateinančiais metais išlaikyti visų ES partnerių atsparumą ir vystymąsi. Bus labai svarbu skatinti skaitmeninę ekonomiką ir inovacijas įgyvendinant atitinkamą politiką, padėsiančią stiprinti ir toliau įvairinti ne tik IT, bet ir kūrybos sektorių, taip pat didinti jų konkurencingumą, skatinti startuolių augimą ir išlikimą ir skaitmeninti vertės grandines.

4.2. *E. valdymas ir skaitmeninės paslaugos*

Tuo pat metu, siekiant didinti viešojo administravimo veiksmingumą, skaidrumą ir atskaitomybę, turėtų būti toliau plėtojamas e. valdymas ir skaitmeninės paslaugos. Tai turi būti daroma kartu ugdant daugumos gyventojų skaitmeninius įgūdžius ir e. raštingumą. Šiuo tikslu viso Sakartvelo žmonės turėtų galėti už priimtina kainą naudotis internetu ir kitomis elektroninių ryšių paslaugomis. Šalys bendradarbiaus siekdamos toliau stiprinti Sakartvelo nacionalinės elektroninių ryšių reguliavimo tarnybos administracinius gebėjimus ir didinti jos nepriklausomumą, nes tai yra esminė tinkamo atitinkamos rinkos veikimo sąlyga. Be to, ES padės įgyvendinti Sakartvelo ir kitų Rytų partnerystės šalių ir atitinkamais atvejais su ES sudarytus susitarimus dėl tarpinankinio ryšio ir dažnių spektro.

4.3. *Kibernetinis atsparumas*

Šalys bendradarbiaus siekdamos didinti kibernetinį atsparumą ir užtikrinti patikimas teises, politines ir operatyvines kibernetinio saugumo sistemas, grindžiamas ES teisės aktais ir geriausios praktikos pavyzdžiais, įskaitant ES kibernetinio saugumo sertifikavimo sistemą. Atsižvelgdamos į tai, šalys toliau sieks Sakartvelo teisės aktus labiau suderinti su Tinklų ir informacijos saugumo (TIS) direktyva.

Šalys bendradarbiaus siekdamos užtikrinti, kad Sakartvelas nustatytų ES teisės aktus ir geriausią patirtį atitinkančias elektroninės atpažinties schemų ir elektroninių patikimumo užtikrinimo paslaugų teises sistemas, kad būtų galima sudaryti susitarimą dėl patikimumo užtikrinimo paslaugų tarpusavio pripažinimo.

5. *Atsparios, teisingos ir įtraukios visuomenės srityje*

5.1. *Žmogaus teisių aspekto integravimas ir pilietinės visuomenės bei jaunimo įgalėjimas*

Abi šalys, reaguodamos į COVID-19 pandemiją ir užtikrindamos atsigavimą po jos, skatins gerą valdymą, žmogaus teises, teisinės valstybės principą, nediskriminavimą, deramą darbą, taip pat pagrindines vertybes ir humanitarinius principus.

Sakartvelas puoselės žiniasklaidos laisvę, nepriklausomumą ir pliuralizmą laikydamasis ES ir tarptautinių standartų ir užtikrindamas, kad būtų sudarytos sąlygos laisvai, profesionaliai, pliuralistinei, nepriklausomai ir sveikai žiniasklaidos aplinkai. Šalys taip pat bendradarbiaus siekdamos stiprinti bendradarbiavimą strateginės komunikacijos srityje, įskaitant kovą su dezinformacija, ir skatinti gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis.

Abi šalys bendradarbiaus siekdamos užtikrinti veiksmingesnę kovą su diskriminacija įstatymo įgyvendinimą, parengti ir įgyvendinti naują Nacionalinę žmogaus teisių strategiją ir vėlesnę Nacionalinį žmogaus teisių veiksmų planą ir sudaryti sąlygas žiniasklaidos pliuralizmui ir nepriklausomumui, taip pat tam, kad būtų gerbiama teisė laisvai rinktis į taikius susirinkimus. Sakartvelas užtikrins reikiamą biudžeto ir žmogiškųjų išteklių paskirstymą, kad būtų galima veiksmingai ir greitai ištirti, kaip įtariama, teisėsaugos pareigūnų padarytus teisės pažeidimus, taip pat veiksmingai kontroliuoti, kaip tvarkomi asmens duomenys.

Pagrindiniai prioritetai bus lyčių lygybės stiprinimas ir vienodo požiūrio užtikrinimas socialiniame, politiniame ir ekonominiame gyvenime, geresnė integracija ir nediskriminavimas, be kita ko, asmenų su negalia ir LGBTI asmenų atžvilgiu. Taip pat daug dėmesio bus skiriama vaikų apsaugos nuo visų rūšių smurto priemonėms. Bus toliau stengiamasi užtikrinti aukšto lygio asmens duomenų apsaugą.

ES ir Sakartvelas taip pat toliau daug dėmesio skirs jaunimo dalyvavimui ir lyderystei užtikrinant įgalėjimą. Šalys toliau bendradarbiaus siekdamas užtikrinti, kad Sakartvelas pajustų kuo didesnę prisijungimo prie programų „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“ naudą, ir toliau skatins jo jau ir taip aktyvų dalyvavimą įgyvendinant programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programas, taip pat kitas savanoriškos veiklos, bendradarbiavimo ir mainų programas bei iniciatyvas, atsižvelgiant į derybų rezultatus ir priimtas atitinkamas programas.

Sakartvelas toliau plėtos jaunimo sektorių ir įrodymais bei teisėmis grindžiamą jaunimo politiką, siekdamas sukurti tvarią jaunimo vystymuisi skirtą ekosistemą, kurioje jaunuoliams būtų sudaromos sąlygos visapusiškai išnaudoti savo potencialą ir aktyviai įsitraukti į visas viešojo gyvenimo sritis, gerinamas jaunuolių supratimas apie demokratines vertybes ir principus ir jiems padedama išmokti pasinaudoti savo teisėmis, taip pat užtikrinti visišką ir vienodą ekonominių įgalėjimą, sveikatos apsaugą ir gerovę bei vienodas visų Sakartvelo jaunuolių galimybes susipažinti su informacija ir naudotis ištekliais.

Sakartvelas toliau skatins saugią, įtraukią ir pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) veiklai palankią aplinką, įskaitant politikos, kuria remiamas jų finansinis tvarumas, pritaikymą ir tolesnį pilietinės visuomenės sektoriaus, ypač vietos lygmeniu dirbančių organizacijų, plėtojimą. Sakartvelas taip pat skatins įmonių socialinę atsakomybę ir socialinį verslumą, kad būtų surasti socialinių ir aplinkos problemų sprendimo būdai, itin daug dėmesio skirdamas pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, įskaitant asmenis su negalia, užimtumui ir PVO finansinio tvarumo stiprinimui.

Sakartvelas visu rinkimų proceso metu užtikrins aukščiausius demokratinius standartus, taip pat sąžiningą, skaidrų ir kruopštų apeliacinių ir kitų skundų nagrinėjimą. Jis toliau visapusiškai vykdys ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) prioritetines rekomendacijas ir darys didelę pažangą įgyvendindamas kitas jų rekomendacijas⁽⁵⁾, šiuo tikslu palaikydamas įtraukų dialogą. Sakartvelas, vadovaudamasis atitinkamomis Venecijos komisijos nuomonėmis⁽⁶⁾, taip pat užtikrins partijų pliuralizmą ir netaikys tarptautiniams standartams prieštaraujančių apribojimų, ypač registracijos ir finansavimo srityse.

5.2. Viešojo administravimo stiprinimas

Svarbiausias prioritetas ir toliau yra daryti pažangą įgyvendinant viešojo administravimo reformą, diegiant atviro valdymo mechanizmus. ES ir Sakartvelas bendradarbiaus siekdami palaikyti ir skatinti Europos viešojo administravimo principus ir standartus. Šiuo tikslu šalys suvienys pastangas, siekdamas skatinti atskaitingą, efektyvų, veiksmingą, atvirą ir skaidrų valdymą, kurti nuopelnais grindžiamą ir profesionalią valstybės tarnybą, užtikrinti kokybiškas viešąsias paslaugas ir tvirtą vietos savivaldą.

Šalys bendradarbiaus siekdamas pirmiausia skatinti atskaitingą, efektyvų, veiksmingą, skaidrų, į pilietinį gyvenimą orientuotą viešąjį administravimą, kurti nuopelnais grindžiamą ir profesionalią valstybės tarnybą ir užtikrinti kokybiškas viešąsias paslaugas visoje teritorijoje bei tvirtą vietos savivaldą.

5.3. Judumas, įskaitant bevizį režimą

Sakartvelas imsis tvarių veiksmų ir įgyvendins pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą teikiamose atskaitose išdėstytas rekomendacijas, siekdamas užtikrinti, kad būtų nuolat laikomasi Vizų režimo liberalizavimo veiksmų plane⁽⁷⁾ nustatytų kriterijų, nes tai yra būtina norint išlaikyti bevizį režimą su ES. Europos Komisijos metinėse atskaitose pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą bus toliau pateikiamos gairės dėl tolesnių veiksmų, reikalingų padarytos pažangos tvarumui užtikrinti. Sakartvelas įgyvendins 2021–2030 m. migracijos strategiją ir 2021–2025 m. valstybinę integruoto sienų valdymo strategiją.

⁽⁵⁾ Pvz., <https://www.osce.org/files/f/documents/1/4/480500.pdf> ir <https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/496309>

⁽⁶⁾ Pvz., 2021 m. kovo 20 d. bendra nuomone dėl rinkimų kodekso 791 straipsnio projekto (Venecijos komisijos nuomone Nr. 1019/2021 / ODIHR nuomone Nr. ELE-GEO/407/2020), 2021 m. liepos 5 d. skubos tvarka priima bendra nuomone dėl peržiūrėto rinkimų kodekso pakeitimų projekto (Venecijos komisijos nuomone Nr. 1043/2021 / ODIHR nuomone Nr. ELE-GEO/417/2021).

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_en.

6. Užsienio ir saugumo politikos srityje

6.1. Taikus konfliktų sprendimas

Šalys toliau palaikys veiksmingą bendradarbiavimą, kad paremtų Sakartvelo pastangas daryti pažangą siekiant taikaus ir tvaraus konflikto sprendimo remiantis tarptautinės teisės principais ir sudarytų palankias sąlygas ilgalaikiai taikai ir saugumui Sakartvele. Jos toliau telks pastangas, kad būtų skatinamas taikus konfliktų sprendimas Sakartvele, įskaitant 2008 m. rugpjūčio 12 d. tarpininkaujant ES sudaryto susitarimo dėl ugnies nutraukimo įgyvendinimą. Sakartvelas, palaikydamas įtraukų visos šalies masto procesą, toliau plėtos strateginę taikaus konfliktų sprendimo viziją. Šalys dės daugiau pastangų, kad per Ženevos tarptautines diskusijas, kurioms bendrai pirmininkauja ES, JT ir ESBO, būtų pasiekta apčiuopiamų rezultatų ir kad būtų surasti ilgalaikiai dėl besitęsiančio konflikto kylančių saugumo iššūkių ir humanitarinių problemų sprendimo būdai. Įvairūs vietoje veiklą vykdančios ES subjektai, ES delegacija Sakartvele, ES specialusis įgaliotinis Pietų Kaukaze ir krizės Sakartvele klausimais ir Europos Sąjungos stebėsenos misija toliau padės užtikrinti stabilumą, normalizuoti padėtį, stiprinti pasitikėjimą ir spręsti konfliktus. Siekiant skatinti prekybą, judėjimo laisvę ir ekonominius ryšius per administracines sienas, bus imamasi atitinkamų priemonių, be kita ko, prireikus peržiūrimi teisės aktai ir įgyvendinama taikos iniciatyva „Siekiant geresnės ateities“, skatinami žmonių tarpusavio ryšiai, stiprinamas pasitikėjimas ir stengiamasi sutaikyti suskaldytas bendruomenes. Šalys toliau bendradarbiaus ir imsis prevencinių veiksnių siekdamas tarptautinėje arenoje toliau stiprinti nepripažinimo politiką.

6.2. Bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje

Šalys stiprins dvišalį dialogą saugumo ir gynybos klausimais siekdamas spręsti abiem šalims susirūpinimą keliančius klausimus, įskaitant konfliktų prevenciją ir krizių valdymą, kovą su tokiais reiškiniais kaip terorizmas, pinigų plovimas, organizuotas nusikaltamumas ir su narkotikais susiję nusikaltimai. Remiantis hibridinių grėsmių tyrimo rekomendacijomis, bus stiprinamas bendradarbiavimas kovos su hibridinėmis grėsmėmis srityje. Šalys bendradarbiaus siekdamas užtikrinti, kad būtų įgyvendinta saugumo sektoriaus reforma ir kad būtų patvirtintos atitinkamos kibernetinio atsparumo ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos programos ir procedūros. Bus toliau stiprinamas teisingumo ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas. ES taip pat toliau sudarys palankesnes sąlygas Sakartvelui dalyvauti ES krizių valdymo operacijose ir su bendra saugumo ir gynybos politika (BSGP) susijusiuose mokymuose bei konsultacijose.

B. Trumpalaikiai ir vidutinės trukmės Asociacijos darbotvarkės prioritetai

1. Demokratija, žmogaus teisės ir geras valdymas

Politinio dialogo ir bendradarbiavimo siekiant vykdyti reformas pagal šią Asociacijos darbotvarkę tikslas – didinti pagarbą demokratiniais principams, tokiems kaip politinis pliuralizmas, įtraukumas priimant sprendimus, valdžių padalijimas, bendradarbiavimas su opozicija, teisinė valstybė ir geras valdymas, žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės. Tai apima mažumoms priklausančių asmenų teisių, įtvirtintų pagrindinėse JT ir Europos Tarybos konvencijose ir susijusiuose protokoluose, propagavimą, veiksmingą Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų vykdymą ir indėlį stiprinant vidaus politines reformas, visų pirma derinant teisės aktus su ES *acquis*.

Siekiant padidinti institucijų, užtikrinančių, kad būtų laikomasi demokratijos, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms, lyčių lygybės bei nediskriminavimo principų, stabilumą, nepriklausomumą, veiksmingumą ir adekvatų finansavimą, reikia imtis toliau išvardytų konkrečių veiksnių:

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau užtikrinti, kad būtų rengiami skaidrūs, įtraukūs ir patikimi rinkimai, be kita ko, šalinant visus ESBO / ODIHR nustatytus trūkumus;
- užtikrinti, kad priimant teisės aktų pakeitimus, turinčius įtakos pagrindiniams teisinės valstybės principo aspektams, pavyzdžiui, teisminių institucijų nepriklausomumui, būtų rengiamos išsamios ir įtraukios konsultacijos ir kad tokie pakeitimai būtų suderinti su Europos standartais, taip pat tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, Venecijos komisijos, GRECO ir ESBO / ODIHR, pateiktomis rekomendacijomis;

- užtikrinti viešojo administravimo ir atviro valdymo reformų tęstinumą ir veiksmingą jų įgyvendinimą, šias sritis suderinant su Europos viešojo administravimo principais ir geriausios praktikos pavyzdžiais; skatinti pilietinės visuomenės dalyvavimą ir atvirą dialogą su valdžios institucijomis, stiprinti bendros kūrybos procesą ir įvairių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą formuojant, stebint ir vertinant politiką; skatinti taikyti novatoriškus metodus, šiuo tikslu keičiantis žiniomis ir patirtimi, aktyviau mokantis tarpusavyje ir nuolat bendradarbiaujant tiek politiniu, tiek ekspertų lygmeniu;
- šis dialogas ir bendradarbiavimas taip pat apims teisingumo sektoriaus stiprinimą toliau vykdant teisingumo sektoriaus reformą, visų pirma užtikrinant visišką išorinį ir vidinį teisėjų nepriklausomumą ir pagarbą žmogaus teisėms bei pagrindinėms laisvėms, be kita, palaikant visapusišką bendradarbiavimą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- užtikrinti, kad būtų nuolat stiprinama žmogaus teisių sistema, prisiderinant prie tarptautinės ir Europos žmogaus teisių teisės ir praktikos ir ją praktiškai įgyvendinant.

1.1. *Teisingumo sektorius*

Trumpalaikiai prioritetai:

- veiksmingai visais aspektais įgyvendinti trečiojo ir ketvirtojo etapų teismų reformas;
- veiksmingai visais aspektais įgyvendinti 2017–2021 m. teismų strategiją ir jos veiksmų planus ir priimti plataus užmojo laikotarpio po 2021 m. teismų reformos strategiją, grindžiamą plataus masto, įtraukiu ir daugiašaliu reformų procesu ir trečiojo bei ketvirtojo etapų teismų reformų vertinimu;
- stiprinti ir iš esmės pertvarkyti Aukščiausiosios teisingumo tarybos ir kitų pagrindinių teisminių institucijų struktūrą ir praktiką, kad būtų veiksmingai padidintas jų nustatomų normų ir priimamų sprendimų, įskaitant sprendimus dėl paskyrimo, įvertinimo, pareigų paaukštinimo ir perkėlimo bei drausminių priemonių, skaidrumas, nuoseklumas ir atskaitomybė už juos; teikti reformų pasiūlymus Venecijos komisijai ir ESBO Demokratinėms institucijoms ir žmogaus teisių biurui, kad šios institucijos pateiktų savo nuomonę, ir įgyvendinti jų rekomendacijas;
- visų pirma, užtikrinti skaidrią ir nuopelnais grindžiamą teisėjų paskyrimo, įskaitant teisėjų paskyrimą į Aukščiausiąją Teismą, ir jų pareigų paaukštinimo teisinę sistemą ir praktiką, jas visapusiškai suderinant su Europos standartais ir Venecijos komisijos rekomendacijomis;
- skelbti rašytinius teisėjų paskyrimo pagrindimus, nurodant profesinio sąžiningumo ir kompetencijos kriterijus;
- tobulinti kandidatų į teisėjus, teisėjų ir teismų darbuotojų mokymą įgyvendinant ES ir Europos Tarybos pateiktas rekomendacijas;
- modernizuoti teisingumo vykdymą toliau sudarant sąlygas elektroniniu būdu teikti dokumentus ir palaikyti ryšius su teismais, taip pat elektroniniu būdu tvarkyti bylas; dažniau taikyti atsitiktinio elektroninio bylų paskirstymo principą;
- toliau vykdyti prokuratūros, nusikalstamų veikų tyrimo tarnybų prie Vidaus reikalų ministerijos ir kitų institucijų reformą siekiant toliau užtikrinti prokuratūros veiklos ir nusikalstamų veikų tyrimo nepriklausomumą nuo bet kokios netinkamos įtakos ir profesionalumą, taip pat didesnę skaidrumą ir atskaitomybę;
- Siekdamas didinti prokuroro tarnybos ir (arba) pareigų nepriklausomumą, Sakartvelas peržiūrės generalinio prokuroro paskyrimo procedūrą. Šiuo tikslu, atsižvelgiant į pagrindinę Venecijos komisijos rekomendaciją šiuo klausimu, Parlamente bus nustatyta sprendimų priėmimo kvalifikuota balsų dauguma procedūra. Ji apims veiksmingą akliavietės prevencijos mechanizmą, kurį palaiko dauguma įvairių suinteresuotųjų subjektų ir kuris atitinka Venecijos komisijos rekomendacijas. Siekiant užtikrinti, kad atrankos ir paskyrimo procedūra būtų skaidri ir grindžiama profesinio sąžiningumo, nepriklausomumo, nešališkumo ir kompetencijos kriterijais, bus nustatytos papildomos apsaugos priemonės;
- siekiant modernizuoti teisę ir užtikrinti, kad ji atitiktų atitinkamus ES ir tarptautinius įsipareigojimus ir standartus, patvirtinti baudžiamojo kodekso reformą; baudžiamąjį procesą suderinti su ES valstybių narių baudžiamaisiais procesais;

- peržiūrėti, kaip naudojamosi derybomis dėl kaltinimų pripažinimo, ir jų metu taikomas teisinės garantijas;
- užtikrinti nusikalstamas veikas padariusių asmenų ir aukų procesines teises baudžiamojo proceso metu ir toliau stiprinti atkuriamojo teisingumo principų taikymą tiek suaugusiems, tiek nepilnamečiams nusikalstamas veikas padariusiems asmenims;
- be to, užtikrinti, kad aukos, įskaitant neapykantos nusikaltimų aukas, galėtų veiksmingai pasinaudoti teise kreiptis į teismą ir gauti kompensaciją ir kad joms būtų suteikiama visapusiška parama ir apsauga;
- stiprinti sulaikytų asmenų procesines teises ir užtikrinti jų teisinės garantijas administracinio proceso metu;
- suteikti daugiau galimybių gauti aukštos kokybės nemokamą teisinę pagalbą;
- dažniau naudotis tarpininkavimu ir gerinti jo kokybę; šalinti vartotojų arbitražo trūkumus ir sudaryti sąlygas dažniau naudotis įmonių tarpusavio arbitražu;
- sparčiau įgyvendinti nusikalstamumo prevencijos ir bausmių vykdymo strategiją, visų pirma bausmių vykdymo, nusikalstamumo prevencijos ir probacijos sistemose bei po paleidimo į laisvę taikant reabilitacijos ir grąžinimo į visuomenę metodus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- administracinį sulaikymą taikyti tik tinkamai pagrįstais atvejais; užtikrinti sulaikytų asmenų procesines teises laikantis žmogaus teisių, įskaitant teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, principų; šiuo požiūriu iš dalies pakeisti Administracinių nusižengimų įstatymą;
- atsižvelgiant į nacionalines strategijas ir derinant nuostatas su ES *acquis*, atnaujinti komercinės, civilinės ir administracinės teisės aktus;
- užtikrinti visų asmenų teisę kreiptis į teismą naudojantis tinkamai finansuojamos ir tinkamai darbuotojais aprūpintos teisinės pagalbos tarnybos paslaugomis;
- tinkamai atskirti prokurorų ir nusikalstamų veikų tyrėjų atliekamas funkcijas ir teisės aktuose bei praktikoje nustatyti suderintus bendradarbiavimo mechanizmus;
- užtikrinti viešąją tvarką ir saugumą, kartu garantuojant žmogaus teisių apsaugą.

1.2. *Kova su korupcija ir sukčiavimu, viešojo administravimo reforma ir valstybės tarnyba*

Trumpalaikiai prioritetai:

- siekiant užkirsti kelią visų rūšių korupcijai, nustatyti jos atvejus ir kovoti su šiuo reiškiniu, parengti naują laikotarpio po 2020 m. nacionalinę kovos su korupcija strategiją ir atitinkamą veiksmų planą ir užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą;
- stiprinti su profesiniu sąžiningumu susijusias institucijas ir jų atliekamas priežiūros funkcijas: Valstybės audito tarnybą ir jos atliekamus nacionalinių ir subnacionalinių išlaidų ir pajamų auditus, Konkurencijos tarnybą, Parlamento vykdomą priežiūrą ir stebėseną stiprinant sektorių komitetų gebėjimus, Kovos su korupcija sekretoriatą prie Sakartvelo vyriausybės administracijos ir pilietines patariamąsias tarybas vietos lygmeniu;
- toliau kovoti su korupcija tiek represinėmis, tiek prevencinėmis priemonėmis, pvz., toliau didinant korupcijos tyrimo veiksmingumą ir stiprinant šios srities gebėjimus, aktyviau tikrinant visų atitinkamų pareigūnų turto ir pajamų deklaracijas, kovojant su galimais interesų konfliktais ir stebint bei vertinant priemonių veiksmingumą;
- užtikrinti, kad kovojant su korupcija didelės rizikos srityse, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų ir sveikatos priežiūros, būtų sukurti veiksmingi bet kokios su COVID-19 pandemija susijusios rizikos ir pažeidžiamumo prevencijos ir nustatymo mechanizmai;
- toliau stiprinti korupcijos prevencijos ir kovos su šiuo reiškiniu mechanizmus pagrindinėse rizikos srityse, pavyzdžiui:
- užtikrinti atvirus ir konkurencingus viešųjų pirkimų procesus mažinant tiesiogiai sudaromų sutarčių skaičių ir įsteigiant nepriklausomą, nešališką ir skaidrią viešųjų pirkimų peržiūros įstaigą;
- didinti atskaitomybės ir profesinio sąžiningumo standartus saugumo sektoriuje ir stiprinti demokratinę priežiūrą, be kita ko, apribojant galimybes taikyti nuo reikalavimų nukrypti leidžiančias nuostatas, įskaitant susijusias su finansine atskaitomybe, ir atitinkamais atvejais iš dalies pakeičiant atitinkamus teisės aktus;

- skirti dėmesio sukčiavimui mokesčių ir pridėtinės vertės mokesčio (PVM) srityje, nes tai yra neatsiejama kovos su ekonominiais nusikaltimais, korupcija ir pinigų plovimu, taip pat viešųjų finansų apsaugos dalis;
- užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimą su atitinkamomis ES institucijomis ir įstaigomis ir pagalbą joms, be kita ko, Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) atliekant sukčiavimo ir neteisėtos veiklos, kenkiančios Sąjungos finansiniams interesams, tyrimus ir Europos prokuratūrai atliekant nusikaltimų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, tyrimus ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už juos, laikantis taikomų taisyklių ir procedūrų;
- toliau užtikrinti, kad kovos su sukčiavimu srityje Sakartvelo teisės aktai būtų derinami su ES *acquis*, ir įgyvendinti ES teisės aktų nuostatas, kaip numatyta atitinkamuose Asociacijos susitarimo prieduose;
- skatinti piliečių teises ir galimybes gauti informaciją ir dalyvauti valdymo procesuose nacionaliniu ir subnacionaliniu lygmenimis, be kita ko, pasitelkiant pilietinę visuomenę ir užtikrinant laisvą ir saugią žiniasklaidos stebėseną;
- parengti naująjį Viešojo administravimo reformos strategiją ir atitinkamą laikotarpio po 2020 m. veiksmų planą ir užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą;
- skatinti tiek politiniu, tiek administraciniu lygmeniu įgyvendinti Viešojo administravimo reformą, be kita ko, stiprinant atitinkamų veiksmų planų įgyvendinimo koordinavimą, stebėseną ir ataskaitų teikimą;
- didinti viešojo administravimo atvirumą, skaidrumą ir atskaitomybę įgyvendinant atviro valdymo srities reformas;
- siekiant didinti piliečių pasitenkinimą ir pasitikėjimą valdžia, parengti bendrą viešųjų paslaugų plėtojimo, teikimo ir jų kokybės užtikrinimo politiką;
- plėtoti patikimą komunikaciją, kad būtų galima didinti informuotumą apie teigiamą viešojo administravimo reformos poveikį;
- siekiant užtikrinti profesionalesnę ir nuopelnais grindžiamą valstybės tarnybą, įgyvendinti valstybės tarnybos teisinę sistemą;
- toliau stengtis atitikti teisinės valstybės ir kovos su korupcija kriterijus, nustatytus pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą, ir šioje srityje daryti pažangą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau kovoti su korupcija ir užtikrinti veiksmingą atitinkamų tarptautinių teisinių dokumentų, pavyzdžiui, JT konvencijos prieš korupciją ir Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos bei jos papildomo protokolo, taip pat Europos Tarybos kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) rekomendacijų ir EBPO kovos su korupcija tinklo Rytų Europai ir Vidurinei Azijai rekomendacijų, įgyvendinimą;
- toliau užtikrinti veiksmingą įtariamų korupcijos atvejų tyrimą ir sukurti veiksmingą interesų konfliktų prevencijos sistemą;
- skatinti atskaitingą, efektyvų, veiksmingą ir skaidrų viešąjį administravimą ir kurti nuopelnais grindžiamą ir profesionalią valstybės tarnybą, įskaitant atrankos, pareigų paaugstinimo ir atleidimo iš darbo sistemą ir specializuotą poreikiais grindžiamą mokymą;
- gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir didinti jų efektyvumą bei prieinamumą Sakartvelo regionuose;
- tobulinti viešųjų finansų valdymą ir didinti atskaitomybę už juos: sudarant programomis grindžiamą biudžetą atsižvelgti į lyčių aspektus ir stiprinti vidutinės trukmės strateginį planavimą ir įgyvendinimą;
- užtikrinti aktyvesnį suinteresuotųjų subjektų, įskaitant nevyriausybinę organizacijas, vietos savivaldos institucijas, jaunimą ir akademinę bendruomenę, dalyvavimą ir stiprinti jų gebėjimus; suteikti veiksmingų priemonių, kad visuomenė galėtų platesniu mastu dalyvauti priimančioms sprendimams dėl viešojo administravimo reformų ir vykdyti jų rezultatų stebėseną;
- užtikrinti patikimą, atskaitingą, skaidrią, į rezultatus orientuotą ir Europos standartus atitinkančią vietos savivaldą, kuriai būtų suteiktos naujos funkcijos, atsakomybė ir išteklių.

1.3. Žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės

Trumpalaikiai prioritetai:

- parengti naują 2021–2030 m. nacionalinę žmogaus teisių strategiją ir atitinkamus laikotarpio po 2020 m. veiksmų planus, įtraukiant konkrečias JT organų, ESBO / ODIHR, Europos Tarybos, Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) bei tarptautinių žmogaus teisių organizacijų rekomendacijas, visų pirma įgyvendinant kovos su diskriminacija politiką, apsaugant mažumoms priklausančius asmenis ir privatų gyvenimą ir užtikrinant religijos ar tikėjimo laisvę; šią strategiją ir veiksmų planus įgyvendinti glaudžiai bendradarbiaujant su nacionaliniais ir tarptautiniais subjektais;
- siekiant užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo diskriminacijos, toliau įgyvendinti kovos su diskriminacija įstatymą vadovaujantis principu „nė vieno nepalikti nuošalyje“; padėti didinti tolerancijos lygį ir mažinti smurto lygį;
- toliau didinti žiniasklaidos pliuralizmą, skaidrumą ir nepriklausomumą laikantis Europos Tarybos rekomendacijų;
- aktyviau įgyvendinti žiniasklaidos specialistų apsaugos priemones, užtikrinti veiksmingus ir efektyvius visų prieš žiniasklaidos specialistus nukreipto smurto atvejų tyrimus ir atsakingus asmenis patraukti atsakomybėn;
- parengti naują Valstybinę piliečių lygybės ir integracijos strategiją ir laikotarpio po 2020 m. veiksmų planą, kuriais būtų siekiama užtikrinti lygiavertį ir visapusišką etninių mažumų atstovų dalyvavimą visose visuomeninio gyvenimo srityse ir toliau remti kultūrų įvairovę;
- daryti pažangą įgyvendinant Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo, t. y. vadinamąją Stambulo konvenciją, šiuo tikslu stiprinant nacionalinius institucinius gebėjimus padėti spręsti su lyčių lygybe ir kova su smurtu dėl lyties susijusius klausimus; toliau stiprinti smurto prieš moteris ir mergaites, įskaitant seksualinį smurtą, prevencijos ir tyrimo priemones, apsaugoti aukas ir remti nusikaltimų vykdytojų rehabilitaciją; dirbti, kad būtų užtikrinta socialinė pertvarka ir pakeistas esamas diskriminacinis požiūris ir praktika, be kita ko, atsižvelgiant į smurtą prieš moteris ir smurtą šeimoje;
- sustiprinti kovos su LGBTI asmenų diskriminacija priemones ir užtikrinti, kad jie galėtų visapusiškai naudotis visomis žmogaus teisėmis – pilietinėmis, politinėmis, ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis, įskaitant teisę laisvai rinktis į taikius susirinkimus;
- didinti visų amžiaus grupių asmenų galimybes pasinaudoti reprodukcinės ir lytinės sveikatos priežiūros paslaugomis, stiprinti informavimo ir prevencines priemones ir toliau kovoti su žalinga prieš moteris ir mergaites nukreipta praktika, įskaitant lyties organų žalojimą, vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas bei kitų formų žmogaus teisių pažeidimus ir žeminančių elgesį, ypač daug dėmesio skiriant kaimo vietovėms; didinti gimdymo priežiūros įstaigose teikiamą pagalbą;
- imtis specialių priemonių mažumoms priklausančių asmenų atžvilgiu, siekiant padėti užtikrinti didesnę lygybę politinėje, ekonominėje ir socialinėje gyvenimo srityse;
- suderinti teisės aktus su JT neįgaliųjų teisių konvencija ir jos fakultatyviu protokolu ir įsteigti su neįgaliųjų teisėmis susijusių klausimų koordinavimo įstaigą;
- stiprinti priemones, kuriomis siekiama didinti neįgaliųjų integraciją į visuomeninį ir ekonominį gyvenimą ir užtikrinti didesnes jų galimybes patekti į viešąsias erdves; gerinti psichikos sveikatos sutrikimų turinčių asmenų sąlygas;
- dėti daugiau pastangų siekiant kovoti su smurtu prieš vaikus, šiuo tikslu populiarinant gerąją vaikų auklėjimo patirtį, skatinant teikti didesnę paramą švietimo sistemoje ir taikant geresnį nukreipimo mechanizmą;
- dėti daugiau pastangų siekiant nustatyti smurto prieš vyresnio amžiaus asmenis atvejus ir kovoti su šiuo reiškiniu, vyresnio amžiaus asmenims toliau teikti ekonominę paramą ir pagalbą sveikatos priežiūros srityje ir prisidėti prie vyresnio amžiaus asmenų socialinės įtraukties didinimo;
- didinti valstybės tarnautojų gebėjimus ir kaupti jų žinias žmogaus teisių klausimais.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- prieš pradėdant taikyti teisinius mechanizmus arba kaip alternatyvą jiems toliau taikyti veiksmingus ginčų sprendimo ir žmogaus teisių apsaugos mechanizmus;

- toliau skatinti teisminėse, teisėsaugos ir visose viešojo administravimo institucijose, be kita ko, regionuose, gerbti žmogaus teises ir kovoti su diskriminacija, rengti šių sričių mokymus ir didinti šių institucijų atstovų informuotumą šiais klausimais;
- toliau įgyvendinti Visuomeninio gynėjo biuro rekomendacijas, be kita ko, dėl diskriminacijos atvejų, ir toliau užtikrinti veiksmingą kovos su diskriminacija įstatyme numatyto institucinio mechanizmo veikimą;
- toliau stiprinti Žmogaus teisių ir pilietinės integracijos parlamentinio komiteto stebėsenos pajėgumus, taip pat pajėgumus stebėti, kaip sprendžiami teisiniai klausimai, susiję su Žmogaus teisių strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimu;
- toliau bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis (PVO) ir tam tikroms grupėms (profesinėms sąjungoms ir darbdavių organizacijoms) atstovaujanciais socialiniais partneriais, kurie yra suinteresuotieji subjektai ir priežiūros įstaigos prioritėtinėse ES ir Gruzijos (Sakartvelo) asociacijos susitarimo srityse, įskaitant darbuotojų teises, privatumą, mažumą ir kitų pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų teises ir žiniasklaidos laisvę;
- imtis veiksmų informuotumui didinti ir siekti, kad būtų toliau laikomasi galiojančių Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos nuostatų, įskaitant nuostatas dėl mažumų kalbų;
- toliau kovoti su smurtu dėl lyties ir stengtis užtikrinti jo prevenciją, be kita ko, daug dėmesio skiriant pastangoms pakeisti lyčių stereotipus, užtikrinti aktyvesnį vyrų ir berniukų dalyvavimą, remti moterų politinį aktyvumą ir ekonominę bei finansinę nepriklausomybę, šiuo tikslu skatinant verslumą ir užtikrinant didesnes galimybes dalyvauti darbo rinkoje.

1.4. Netinkamas elgesys ir kankinimas

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti, kad būtų įgyvendinti atitinkami kovos su kankinimu veiksmų planai, ir toliau imtis papildomų kovos su netinkamu elgesiu ir kankinimu priemonių, taip pat dėti daugiau pastangų siekiant kovoti su nebaudžiamumu;
- toliau remti priežiūros instituciją, atsakingą už skundų dėl teisėsaugos pareigūnų veiksmų tyrimą, ir didinti jos nepriklausomumą tiek teisėkūros, tiek praktiniu lygmeniu, kad būtų galima veiksmingai tirti netinkamo elgesio ir kankinimo atvejus laikantis tarptautinių standartų;
- užtikrinti, kad pasitelkiant minėtą atsakingą priežiūros instituciją būtų kruopščiai, skaidriai ir nepriklausomai ištiriami visi įtarimai kankinimu ir netinkamu elgesiu kalinimo įstaigų sistemoje ir policijos, kariuomenės ir kitose sulaikymo įstaigose;
- toliau remti Visuomeninio gynėjo biuro taikomą nacionalinį prevencijos mechanizmą ir dalyvauti jį taikant, kad, užtikrinant veiksmingą šio mechanizmo veikimą, be kita ko, skiriant tinkamą finansavimą ir apsaugant proceso konfidencialumą, būtų užkertamas kelias išnaudojimui;
- toliau gerinti kalinimo sąlygas, taip pat sąlygas psichikos sveikatos priežiūros įstaigose.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau stengtis gerinti kalinimo įstaigų sveikatos priežiūros sistemą ir kaliniams suteikti daugiau galimybių naudotis civiliniame sektoriuje teikiamoms sveikatos priežiūros paslaugoms lygiavertėmis paslaugomis, įskaitant psichikos sveikatos priežiūros paslaugas; toliau stiprinti uždaroje įstaigose arba joms dirbančių sveikatos priežiūros darbuotojų gebėjimus ir užtikrinti jų įgalėjimą pranešti apie netinkamo elgesio atvejus;
- toliau stiprinti kalinimo įstaigų sistemoje įgyvendinamas rehabilitacijos, žalos mažinimo ir sveikatos priežiūros programas;

toliau didinti nuolatinės kalinimo įstaigų sistemos, policijos, kariuomenės ir kitų uždarų įstaigų vidaus ir išorės stebėsenos veiksmingumą, kad būtų galima anksti nustatyti išnaudojimo ir netinkamo elgesio atvejus ir jiems užkirsti kelią.

1.5. Vienodas požiūris

Trumpalaikiai prioritetai:

- didinti lyčių lygybę ir užtikrinti vienodą požiūrį į moteris ir vyrus, taip pat mažumoms priklausančius asmenis, nepaisant religijos ar tikėjimo, etninės ar tautinės kilmės, rasės, kalbos, lyties, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, gebėjimų ar kitų aspektų, socialiniame, politiniame ir ekonominiame gyvenime;

- imtis tolesnių priemonių siekiant griežčiau įgyvendinti kovos su smurtu dėl lyties teisės aktus, taip pat didinti plačiosios visuomenės ir konkrečių profesinių grupių, pavyzdžiui, policijos, informuotumą, visų pirma kaimo vietovėse; suteikti aukoms daugiau galimybių gauti konsultavimo paslaugas, pasinaudoti būstu ir pastoge;
- suteikti aukoms, įskaitant mažumoms priklausančius asmenis, daugiau galimybių gauti konsultavimo paslaugas ir pasinaudoti pastoge, taip pat užsitikrinus pastogę dalyvauti ekonominio įgalėjimo programose;
- gerinti duomenų apie smurtą dėl lyties rinkimą, analizę ir ataskaitų teikimą; remti kovą su smurtu dėl lyties vietos lygmeniu, aktyviau įtraukiant vietos subjektus, pavyzdžiui, savivaldybes, socialinius darbuotojus ir pilietinės visuomenės organizacijas;
- įgyvendinant Žmogaus teisių strategiją ir veiksmų planą, parengti ir įgyvendinti visapusišką lygybės politiką, kuria būtų užtikrinama, kad visi asmenys, įskaitant pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis, galėtų visapusiškai naudotis žmogaus teisėmis;
- ES pozicija, atsižvelgiant, *inter alia*, į 2020–2024 m. ES veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, bus siekiama stiprinti tarptautinę teisinę ir politikos sistemą ir jos vykdymo užtikrinimą, kad būtų dirbama siekiant moterų ir jaunimo, nepaisant visų jų skirtumų, lygiaverčio, visapusiško, veiksmingo ir prasmingo dalyvavimo visose viešojo ir politinio gyvenimo srityse ir visais lygmenimis, be kita ko, propaguojant jų įtraukimą į politinių partijų sąrašus su galimybe laimėti rinkimus ir stiprinant kandidatų gebėjimus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- kaip numatyta Asociacijos susitarime, suderinti sveikatos ir saugos, motinystės apsaugos ir tėvų bei profesinių pareigų derinimo taisykles su Europos standartais;
- imtis aktyvių veiksmų siekiant skatinti prasmingesnę moterų ir mažumoms priklausančių asmenų dalyvavimą ir atstovavimą jiems politinių sprendimų priėmimo forumuose, darbo rinkoje ir ekonominės veiklos srityje, be kita ko, atstovavimą vietos lygmeniu (t. y. savivaldybėse);
- remti nediskriminavimą darbo rinkoje ir vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo įgyvendinimą;
- padėti užtikrinti didesnę etninėms mažumoms priklausančių asmenų socialinę ir ekonominę įtrauktį ir dalyvavimą, be kita ko, suteikiant galimybių susipažinti su informacija ir įgyti išsilavinimą, taip pat mokytis kartvelų kalbos;
- vykdant su žinių gilinimu ir informuotumo didinimu susijusią veiklą, didinti plačiosios visuomenės palankumo ir tolerancijos lygį.

1.6. Vaiko teisės

Trumpalaikiai prioritetai:

- įgyvendinti Vaiko teisių kodeksą suderinant visus būtinus teisės aktus; stiprinti nacionalines vaikų apsaugos nuo visų rūšių smurto, įskaitant vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas, priemones;
- stengtis patenkinti visų vaikų, įskaitant labiausiai marginalizuotus ir pažeidžiamiausioje padėtyje esančius vaikus, neįgalius vaikus ir gatvėse gyvenančius vaikus, poreikius, be kita ko, tobulinant ir plėtojant socialinės apsaugos mechanizmus, taip pat didinant neįgalių vaikų galimybes dalyvauti jų teritorijoje įgyvendinamose mokymosi gyventi ir (arba) rehabilitacijos programose, ir imtis veiksmų siekiant visiškai panaikinti vaikų darbą;
- įgyvendinti Socialinio darbo įstatymą ir užtikrinti, kad būtų skiriama išteklių specialistų grupių, dirbančių su pažeidžiamais vaikais, įskaitant neįgalius vaikus, nariams įdarbinti ir jų gebėjimams stiprinti;
- didinti su vaikais dirbančių specialistų ir plačiosios visuomenės informuotumą ir gilinti jų žinias smurto prieš vaikus prevencijos ir kovos su šiuo reiškinio klausimais;
- toliau dirbti siekiant užtikrinti vaikų deinstitucionalizavimą, taikyti vaikų gerovės palaikymo mechanizmą ir toliau plėtoti alternatyvios globos sistemą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau vykdyti nepilnamečių justicijos sistemos reformą;
- kovojant su smurtu prieš vaikus imtis priemonių socialiniams ir elgesio pokyčiams užtikrinti;

- užbaigti vaikų priežiūros deinstitutionalizavimą.

1.7. *Profesinių sąjungų teisės ir pagrindiniai darbo standartai*

Trumpalaikiai prioritetai:

- priimti ir įdiegti teisinę sistemą, kuria remiantis būtų nustatytos darbo inspekcijos sistemoje atliekamos visų darbo ir darbo sąlygų teisės aktų įgyvendinimo priežiūros funkcijos, ir, remiantis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) standartais, panaikinti visus galiojančiuose teisės aktuose nustatytus inspektorių įgaliojimų apribojimus;
- toliau keisti Darbo kodeksą ir kitus atitinkamus teisės aktus ir juos išsamiau suderinti su TDO standartais;
- toliau stengtis užtikrinti veiksmingą darbo inspekcijos sistemą, kuri būtų aprūpinta tinkama kompetencija, pajėgumais ir ištekiais (finansiniais, žmogiškaisiais ir administraciniais), kad galėtų pagal TDO standartus atlikti visų rūšių darbo sąlygų ir darbo santykių patikrinimus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- darbo teisės aktus pagrįsti darbo ginčų sprendimo procedūromis, be kita ko, įdiegiant tarpininkavimo darbo teisės srityje sistemą;
- parengti vienodo darbo ir atlyginimo įvertinimo ir (arba) nustatymo metodiką;
- užtikrinti veiksmingą Trišalės socialinės partnerystės komisijos ir jos regioninio padalinio veikimą ir toliau stiprinti socialinį dialogą bendradarbiaujant su TDO ir Europos socialinių partnerių organizacijomis.

2. *Užsienio ir saugumo politika*

Dialogas ir bendradarbiavimas ES bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) srityje bus dar labiau sustiprintas, o jo tikslas bus siekti laipsniškos konvergencijos, be kita ko, bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) srityje, visų pirma spręsti su konfliktų prevencija ir krizių valdymu, regioniniu stabilumu, ginklų kontrole, nusiginklavimu, ginklų neplatinimu, kibernetiniu saugumu ir hibridinėmis grėsmėmis susijusius klausimus. Bendradarbiavimas bus grindžiamas bendromis vertybėmis, be kita ko, išipareigojimu laikytis pagarbos suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir sienų neliečiamumui ir nepriklausomybės principų, ir abipusiais interesais, juo taip pat bus siekiama, pasitelkiant dvišalius, daugiašalius ir regioninius forumus bei laikantis tarptautinėmis taisyklėmis grindžiamos tvarkos, didinti politikos suderinamumą ir veiksmingumą.

2.1. *Bendradarbiavimas BSGP srityje, derinimas, hibridinės grėsmės ir kibernetinis saugumas, strateginė komunikacija ir regioninis bendradarbiavimas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- dėti daugiau pastangų siekiant labiau suderinti Sakartvelo pozicijas su ES BUSP deklaracijomis ir sprendimais, be kita ko, laikantis suvereniteto ir teritorinio vientisumo principų, įtvirtintų ES ir Gruzijos (Sakartvelo) asociacijos susitarime, ir veiksmais daugiašaliuose forumuose;
- stiprinti bendradarbiavimą kovojant su hibridinėmis grėsmėmis, šiuo tikslu didinant kibernetinį saugumą, be kita ko, įgyvendinant hibridinių grėsmių tyrimu grindžiamas rekomendacijas;
- stiprinti bendradarbiavimą strateginės komunikacijos srityje, siekiant didinti valstybės ir visuomenės atsparumą dezinformacijai; plėsti ir įvairinti praktinio bendradarbiavimo sistemas, siekiant į jas įtraukti pilietinės visuomenės veikėjus ir kitus panašių pažiūrų valstybinius subjektus ir institucijas;
- toliau dėti pastangas siekiant Sakartvele įgyvendinti veiksmingą saugumo sektoriaus reformą;
- stiprinti praktinį bendradarbiavimą konfliktų prevencijos ir krizių valdymo srityse sudarant palankesnes sąlygas Sakartvelui dalyvauti ES vadovaujamos civilinio ir karinio krizių valdymo operacijose, teikiant BSGP srities konsultacijas ir rengiant šios srities mokymus remiantis 2013 m. lapkričio mėn. pasirašytu susitarimu dėl dalyvavimo bendrųjų sąlygų ir daugiašalėje Rytų partnerystės saugumo, BSGP ir civilinės saugos darbo grupės sistemoje bei bendradarbiauti su ES agentūromis BSGP klausimais;

skatinti regioninį bendradarbiavimą tokiais su saugumu susijusiais klausimais kaip migracija, geresnis sienų valdymas, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsauga, eksporto kontrolė, nelaimių rizikos mažinimas ir valdymas, įskaitant reagavimą į nelaimes, civilinė sauga, kova su kontrabanda ir neteisėta prekyba (pavyzdžiui, biologinėmis ir branduolinėmis medžiagomis) ir atitinkamų darbuotojų mokymas, visų pirma įgyvendinant ES cheminių, biologinių, radioaktyvių ir branduolinių (ChBRB) medžiagų kompetencijos centro iniciatyvą ir pasitelkiant Sakartvele įsteigtą šio centro Pietryčių ir Rytų Europos regioninį sekretoriata.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- skatinti taikų konfliktų sprendimą ir tarptautinį stabilumą bei saugumą, siekiant palaikyti tarptautinėmis taisyklėmis grindžiamą tvarką ir remiantis veiksmingo daugiašališkumo principu;
- skatinti bendrai laikytis nepriklausomumo, suverenumo, teritorinio vientisumo ir sienų neliečiamumo principų, kaip nustatyta JT chartijoje ir ESBO Helsinkio baigiamajame akte, be kita ko, derinant pozicijas su ES BUSP sprendimais ir deklaracijomis.

*2.2. Kova su terorizmu, masinio naikinimo ginklų neplatinimas ir neteisėtas ginklų eksportas*Trumpalaikiai prioritetai:

- bendradarbiauti kovojant su masinio naikinimo ginklų ir jų siuntimo į taikinių priemonių platinimu visapusiškai laikantis Šalių pagal tarptautines nusiginklavimo ir ginklų neplatinimo sutartis ir susitarimus priimtų bei kitų atitinkamų tarptautinių įsipareigojimų ir juos vykdančių nacionalinių lygmeniu;
- siekiant palengvinti keitimąsi informacija apie teroristų organizacijas, teroristines grupes, jų veiklą ir jų paramos tinklus, visapusiškai naudotis Sakartvelo ir Europolo operatyvinio bendradarbiavimo susitarimu.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- bendradarbiauti siekiant stiprinti tarptautinį sutarimą dėl žmogaus teisėmis grindžiamos kovos su terorizmu, įskaitant teisinę teroro aktų apibrėžtį, be kita ko, skatinant susitarti dėl Bendrosios konvencijos dėl tarptautinio terorizmo;
- toliau įgyvendinti Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliuciją 2396, visų pirma keistis informacija apie terorizmu įtariamus asmenis, kad būtų galima nustatyti užsienio teroristų kovotojų tapatybes, juos surasti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn;
- bendradarbiauti atliekant riziką grindžiamą muitinį tikrinimą, užtikrinant importuojamų, eksportuojamų ar tranzitu vežamų prekių saugą ir saugumą;
- kovoti su neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais, įskaitant jų šaudmenis, laikantis galiojančių tarptautinių susitarimų, JT Saugumo Tarybos rezoliucijų ir įsipareigojimų, priimtų pagal kitus šioje srityje taikomus tarptautinius dokumentus;
- atsižvelgiant į ES bendrąją poziciją dėl karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolės, toliau bendradarbiauti įprastinių ginklų eksporto kontrolės srityje; toliau bendradarbiauti kovojant su neteisėta prekyba ginklais ir naikinant jų atsargas;
- toliau prisidėti prie ginklų kontrolės ir atitinkamų pasitikėjimo stiprinimo režimų, pavyzdžiui, Branduolinio ginklo neplatinimo sutarties (NPT) ir visų trijų jos ramsčių, taip pat Cheminio ginklo uždraudimo konvencijos (CWC), Biologinių ginklų konvencijos (BWC) ir kitų galiojančių pagal atitinkamus tarptautinius susitarimus priimtų bei kitų tarptautinių įsipareigojimų, įgyvendinimo.

*2.3. Taikus konfliktų sprendimas*Trumpalaikiai prioritetai:

- palaikyti veiksmingą ES ir Sakartvelo bendradarbiavimą siekiant užtikrinti, kad konfliktas būtų sprendžiamas pagal sutartą formatą, be kita ko, siekiant užtikrinti visapusišką 2008 m. rugpjūčio 12 d. tarpininkaujant ES sudaryto susitarimo dėl ugnies nutraukimo įgyvendinimą ir saugų, savanorišką ir orų šalies viduje perkeltų asmenų bei pabėgėlių grįžimą į savo namus, taip pat nustatyti būdus, kaip tinkamai įtraukti Sakartvelo Abchazijos ir Cchinvalio regionus / Pietų Osetiją į ES ir Sakartvelo tarpusavio santykių stiprinimo procesą;
- tęsti veiksmingą ES ir Sakartvelo bendradarbiavimą ir jų veiksmų koordinavimą taikus konfliktų sprendimo srityje, be kita ko, palaikant nuolatinį politinį dialogą, ir užtikrinti, kad taikos kūrimo ir saugumo klausimas ir toliau būtų vienas iš svarbių ES darbotvarkės prioritetų;
- koordinuoti veiksmus siekiant palengvinti 2008 m. rugpjūčio 12 d. tarpininkaujant ES sudaryto susitarimo dėl ugnies nutraukimo įgyvendinimą, be kita ko, rengiant ir skatinant taikyti tolesnes įgyvendinimo priemones, susijusias su pradiniu susitarimu;

- stiprinti pastangas siekiant per Ženevos tarptautines diskusijas, kurioms bendrai pirmininkauja ES, JT ir ESBO, užtikrinti prasmingas derybas ir pasiekti apčiuopiamų rezultatų remiantis 2008 m. rugpjūčio 12 d. tarpininkaujant ES sudarytu susitarimu dėl ugnies nutraukimo, kad būtų surasti ilgalaikiai dėl neišspręsto konflikto kylančių saugumo iššūkių ir humanitarinių problemų sprendimo būdai;
- visapusiškai ir veiksmingai naudotis ES stebėsenos misijos Gruzijoje (Sakartvele) tarpininkavimu siekiant padėti užtikrinti stabilumą ir normalizuoti padėtį, be kita ko, sudaryti sąlygas abiejose administracinių sienų pusėse gyvenančioms vietos bendruomenėms saugiai ir normaliai gyventi, taip pat stiprinti pasitikėjimą;
- toliau siekti atnaujinti incidentų prevencijos ir reagavimo į juos mechanizmus Galyje ir Ergnetyje ir užtikrinti veiksmingą jų veikimą, taip pat stiprinti pastangas patenkinti nuo konflikto nukentėjusių žmonių saugumo ir humanitarinius poreikius;
- toliau stengtis kovoti su žmogaus teisių pažeidimais Sakartvelo Abchazijos ir Cchinvalio regionuose / Pietų Osetijoje;
- remti pastangas taikiai spręsti konfliktus, be kita ko, užmezgant ryšius su Sakartvelo Abchazijos ir Cchinvalio regionų / Pietų Osetijos gyventojais, atsižvelgiant į Sakartvelo susitaikymo ir bendradarbiavimo politiką (įskaitant taikos iniciatyvą) bei ES nepripažinimo ir išitraukimo politiką, kurios įgyvendinimo klausimais ES ir Sakartvelas bendradarbiauja;
- bendradarbiauti dalijantis su atskirtais gyventojais ES ir Sakartvelo politinės asociacijos ir ekonominės integracijos proceso, įskaitant bevizį režimą trumpam atvykstant į Šengeno erdvę, teikiama nauda ir galimybėmis;
- toliau skatinti judėjimo laisvę, prekybą, ekonominius ryšius ir švietimo galimybes per administracines sienas, be kita ko, įgyvendinant taikos iniciatyvą „Siekiant geresnės ateities“ ir prireikus peržiūrint teisės aktus;
bendradarbiauti imantis priemonių konflikto supriešintų bendruomenių žmonių tarpusavio ryšiams skatinti, pasitikėjimui stiprinti ir susitaikymui užtikrinti;
- imtis tolesnių veiksmų siekiant skatinti tvarią šalies viduje perkeltų asmenų integraciją (nuosavybės teisės, užimtumas ir tikslinė parama);
- užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendintas 2022–2024 m. nacionalinis veiksmų planas dėl JT Saugumo Tarybos rezoliucijų dėl moterų, taikos ir saugumo (JT ST rezoliucija 1325 +) įgyvendinimo;
- stiprinti prasmingą moterų dalyvavimą taikaus konfliktų sprendimo ir taikos kūrimo procesuose ir užtikrinti, kad imantis bet kokių pastangų spręsti konfliktus būtų aktyviai konsultuojamasi su nuo konfliktų nukentėjusiomis moterimis ir pilietine visuomene;
- toliau dėti bendras pastangas ir imtis veiksmingų prevencinių priemonių siekiant stiprinti nepripažinimo politiką tarptautinėje arenoje.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- imtis veiksmų, kad konfliktas būtų išspręstas tvariai ir laikantis esamų su konfliktu susijusių klausimų sprendimo formatų, taip pat užtikrinti, kad taikus konflikto sprendimas būtų viena iš pagrindinių Šalių politinio dialogo ir dialogo su kitais atitinkamais tarptautiniais subjektais darbotvarkės temų;
- toliau dėti bendras pastangas siekiant skatinti Sakartvelo Abchazijos ir Cchinvalio regionuose / Pietų Osetijoje sukurti tarptautinius saugumo mechanizmus, sudaryti sąlygas tarptautinėms žmogaus teisių organizacijoms patekti į šias teritorijas ir visame Sakartvele visapusiškai įgyvendinti Europos Sąjungos stebėsenos misijos Gruzijoje (Sakartvele) (EUMM Georgia) įgaliojimus;
- toliau stengtis, kad, laikantis tarptautinės teisės principų, šalies viduje perkeltiems asmenims ir pabėgėliams būtų sudarytos sąlygos saugiai, oriai ir savanoriškai grįžti į kilmės vietas;
- toliau bendradarbiauti su Tarptautiniu baudžiamuoju teismu (TBT) įgyvendinant Romos statutą ir su juo susijusius dokumentus, šiame procese tinkamai atsižvelgiant į jo vientisumo išsaugojimą; toliau bendradarbiauti su TBT 2008 m. rugpjūčio mėn. įvykdytų karo nusikaltimų tyrimo klausimu.

3. Teisingumas, laisvė ir saugumas

2017 m. kovo mėn. į ES keliaujantiems Sakartvelo piliečiams buvo pradėtas taikyti bevizis režimas. Atsižvelgiant į tai, Sakartvelas turėtų toliau atitikti vizų režimo liberalizavimo kriterijus ir įgyvendinti Komisijos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą teikiamose reguliariose ataskaitose išdėstytas rekomendacijas, kad būtų užtikrintas bevizio režimo tvarumas ir taip prisidedama prie judumo ir žmonių tarpusavio ryšių tarp ES ir Sakartvelo palaikymo.

Be to, tvirtesnio bendradarbiavimo teisingumo ir vidaus reikalų srityje sąlygos apibrėžtos readmisijos susitarimu, ES ir Sakartvelo partneryste judumo srityje ir bendradarbiavimo susitarimais bei atitinkamais susitarimais su keliomis ES teisingumo ir vidaus reikalų srities agentūromis, pavyzdžiui, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (Frontex), Europos migracijos tinklu (EMT), Europolu, Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL) ir Eurojustu.

3.1. *Asmens duomenų apsauga*

Trumpalaikiai prioritetai:

- laikantis Europos standartų užtikrinti aukšto lygio asmens duomenų apsaugą ir priimti atitinkamus teisės aktus, taip pat imtis praktinių priemonių, kad būtų užtikrinta teisė į asmens duomenų apsaugą viešajame ir privačiame sektoriuose, be kita ko, baudžiamosios justicijos srityje;
- stiprinti duomenų apsaugos priežiūros institucijos gebėjimus, kad Sakartvele būtų galima spręsti duomenų apsaugos srityje kylančias šiuolaikines technologines problemas ir sėkmingai įgyvendinti Europos standartus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau stiprinti duomenų apsaugos priežiūros institucijos gebėjimus ir imtis tolesnių veiksmų duomenų apsaugos standartų taikymo srityje.

3.2. *Migracija, prieglobstis ir integruotas sienų valdymas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti, kad būtų nuolat laikomasi visų vizų režimo liberalizavimo kriterijų ir įgyvendinamos Komisijos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą teikiamose ataskaitose išdėstytos rekomendacijos;
- toliau veiksmingai įgyvendinti readmisijos susitarimus, įskaitant ES ir Sakartvelo readmisijos susitarimą;
- stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą, kad būtų sparčiai sumažintas nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos išplėstinėje Šengeno erdvėje teikia Sakartvelo piliečiai, skaičius;
- veiksmingai įgyvendinti Sakartvelo įstatymo dėl Sakartvelo piliečiams, išvykstantiems iš Sakartvelo ir atvykstantiems į Sakartvelą, taikomų taisyklių ir procedūrų pakeitimus, visapusiškai laikantis žmogaus teisių ir duomenų apsaugos reikalavimų;
- toliau rengti informavimo kampanijas klausimais, susijusiais su teisėmis ir pareigomis, kylančiomis naudojantis bevizio režimu;
- toliau stiprinti sienų valdymą ir patikimai vykdyti pasienio kontrolę bei stebėti sienas;
- teikti ataskaitas apie migracijos duomenų analizės ir rizikos vertinimo patobulinimus;
- nuolat (ne rečiau kaip kas dvejus metus) atnaujinti Sakartvelo migracijos profilį;
- toliau stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (Frontex), įskaitant bendradarbiavimą integruoto sienų valdymo, darbuotojų mainų, mokymo, regiono stebėtojų dalyvavimo vykdant bendras operacijas ir keitimosi informacija per Rytų partnerystės rizikos analizės tinklą (Rytų partnerystės RAN) klausimais;
- užbaigti ir veiksmingai įgyvendinti 2021–2025 m. Sakartvelo valstybinę integruoto sienų valdymo strategiją ir jos veiksmų planą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- veiksmingai įgyvendinti 2021–2030 m. Sakartvelo migracijos strategiją ir jos veiksmų planus;
- parengti veiksmingesnius būdus apykaitinei ir teisėtai migracijai skatinti, įskaitant darbuotojų migracijos schemas, kartu laikantis galiojančių nacionalinės teisės aktų ir kompetencijos sričių ir visapusiškai laikantis visų darbuotojų migrantų žmogaus teisių;
- veiksmingai parengti ir įgyvendinti 2021–2025 m. Sakartvelo valstybinę integruoto sienų valdymo strategiją ir jos veiksmų planus;
- toliau patikimai vykdyti pasienio kontrolę ir stebėti sienas;
- daryti pažangą nustatant valstybės sienas su kaimyninėmis šalimis;

- toliau veiksmingai įgyvendinti valstybinę reintegracijos programą ir vykdyti susijusių veiklą.

3.3. Teisėsauga

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti visus priežiūros institucijos, atsakingos už nepriklausomus skundų dėl teisėsaugos pareigūnų veiksmų tyrimus, veiklos pajėgumus. Kad būtų galima nagrinėti dėl policijos teikiamus skundus, reikės įdiegti profesionalų ir efektyvų tinkamo reagavimo mechanizmą, be kita ko, pasitelkiant vidaus generalinės inspekcijos tarnybą;
- toliau užtikrinti veiksmingą Vidaus reikalų ministerijos Žmogaus teisių apsaugos ir tyrimų kokybės stebėsenos departamento veikimą, be kita ko, remiant teisėsaugos pareigūnų profesinį mokymą žmogaus teisių klausimais, kaip garantuojama Europos žmogaus teisių konvencijoje;
- toliau plėtoti laisvės atėmimui alternatyvių bausmių taikymo sistemą dažniau skiriant esamas ir nustatant naujas su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes ir stiprinant probacijos tarnybų pajėgumus;
- kovojant su organizuotais, sunkiais ir visais kitais nusikaltimais, modernizuoti tyrimo procesus ir metodus.

3.4. Kova su organizuotu nusikalstamumu

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti tolesnį atitinkamų Kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planų įgyvendinimą ir toliau stiprinti valstybės institucijų gebėjimus aktyviai nustatyti ir veiksmingai tirti prekybos žmonėmis atvejus;
- stebėti aktyvaus prekybos žmonėmis atvejų nustatymo ir tyrimo veiksmingumą ir teikti šios srities ataskaitas;
- parengti naują Nacionalinę kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją ir jos veiksmų planą ir užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą;
- visapusiškai naudotis su Europolu sudaryto susitarimo dėl operatyvinio ir strateginio bendradarbiavimo teikiamomis galimybėmis, be kita ko, teikiant operatyvinę ir strateginę informaciją ir aktyviau dalyvaujant kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo ir (arba) Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) veikloje;
- toliau bendradarbiauti su CEPOL teisėsaugos mokymo tikslais;
- toliau plėtoti žvalgyba grindžiamą policijos veiklą ir bendrą kriminalinės žvalgybos informacijos analizės sistemą, be kita ko, priimant ir įgyvendinant žvalgyba grindžiamos policijos veiklos strategiją.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau stengtis užkirsti kelią organizuotam nusikalstamumui ir kovoti su šiuo reiškiniu, visų pirma pagal kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą ir (arba) Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykėje platformoje (EMPACT);
- stiprinti bendradarbiavimą kovojant su kibernetiniais nusikaltimais ir Sakartvelo valdžios institucijoms organizuoti atitinkamą mokymą teisėsaugos klausimais;
- aktyviau stengtis kovoti su kibernetiniais nusikaltimais ir sukurti visapusišką teisinę ir institucinę sistemą, atitinkančią Budapešto konvenciją;
- toliau stiprinti tarpvalstybinį teisėsaugos bendradarbiavimą siekiant kovoti su Sakartvelo organizuotomis nusikalstamomis grupėmis.

3.5. Kova su neteisėtais narkotikais

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau bendradarbiauti narkotikų prevencijos srityje ir visapusiškai derinant narkotikų prevencijos politiką su ES pozicijomis, taip pat toliau tobulinti prevencijos mechanizmus įgyvendinant 2021–2026 m. nacionalinę piktnaudžiavimo narkotikais prevencijos strategiją ir atitinkamus jos veiksmų planus;

- toliau glaudžiai bendradarbiauti su Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centru (EMCDDA) siekiant stiprinti Sakartvelo nacionalinio narkotikų stebėjimo centro (NDO) pajėgumus ir keistis aktualia ir tinkama informacija;
- užtikrinti, kad būtų įgyvendintos nacionalinės kovos su narkotikais strategijos ir tolesni veiksų planai.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau užtikrinti suderintą ir integruotą požiūrį į su narkotikais susijusius klausimus, kad būtų galima stiprinti sistemas, skirtas narkotikų vartojimo padariniams sveikatai bei socialiniams padariniams šalinti, taip pat užtikrinti veiksmingesnę neteisėtų narkotikų pasiūlos, prekybos jais ir jų paklausos prevenciją ir siekti mažinti šių reiškinių mastą;
- tęsti nuolatinį dialogą palaikant Rytų partnerystės dialogą narkotikų klausimais.

3.6. *Kova su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu*

Trumpalaikiai prioritetai:

- suderinti Sakartvelo teisės aktus su ES ketvirtąja ir penktąja kovos su pinigų plovimu direktyvomis;
- siekiant užtikrinti veiksmingą Sakartvelo teisės aktų dėl nusikalstamu būdu įgyto turto konfiskavimo įgyvendinimą, stebėti priimtų nutarimų įšaldyti ir konfiskuoti turtą skaičių ir apskaičiuotą įšaldyto ir konfiskuoto turto vertę ir teikti atitinkamas ataskaitas.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- stengtis toliau plėtoti teisinę ir institucinę pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos ir kovos su šiais reiškinių sistemą, be kita ko, šių sričių teisės aktus derinant su ES teisės aktais;
- toliau taikyti Finansinių veiksų darbo grupės (FATF) rekomendacijose dėl kovos su teroristų finansavimu nustatytus standartus;
- toliau bendradarbiauti su FATF, Europos Taryba, Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komitetu (MONEYVAL), taip pat atitinkamomis ES valstybių narių institucijomis kovos su pinigų plovimu klausimais;
- toliau stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą turto konfiskavimo, susigrąžinimo ir valdymo klausimais, Sakartvelo valdžios institucijoms ir ES turto susigrąžinimo tarnyboms veiksmingai palaikant ryšius ir keičiantis geriausios praktikos pavyzdžiais.

3.7. *Teisinis bendradarbiavimas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau įgyvendinti su Eurojustu sudarytą susitarimą dėl operatyvinio bendradarbiavimo.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- stiprinti teisminį bendradarbiavimą civilinėse ir komercinėse bylose įgyvendinant 1965 m. Konvenciją dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje ir 1970 m. Konvenciją dėl įrodymų civilinėse arba komercinėse bylose paėmimo užsienyje;
- prisijungti prie pagrindinių Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos konvencijų teismo bendradarbiavimo ir vaikų apsaugos srityse, pavyzdžiui, 2005 m. Konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo ir 2007 m. Hagos konvencijos dėl vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų bei jos Protokolo dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės, ir jas įgyvendinti;
- stiprinti teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose prisijungiant prie atitinkamų konvencijų, ypač Europos Tarybos konvencijų, ir jas įgyvendinant.

4. *Prekyba ir su prekyba susiję klausimai*

Šalys toliau stiprins integraciją remdamosi Asociacijos susitarimu ir išsamia ir visapusiška laisvosios prekybos erdve (IVLPE). Šalys žino, kad dar neišnaudotos visos šio susitarimo teikiamos galimybės, ir bendradarbiaus siekdamas užtikrinti suderinimą su ES *acquis*, kaip nurodyta atitinkamuose Asociacijos susitarimo / IVLPE prieduose, ypač toliau nurodytose su prekyba susijusiose srityse.

Veiksmingas Asociacijos susitarimo ir jame numatytos IVLPE įgyvendinimas, siejamas su platesnio masto reglamentavimo derinimo procesu ir susijusiomis būtinomis reformomis, padeda sudaryti sąlygas glaudesniems ekonominiams ir prekybos santykiams su ES, taip užtikrinant tolesnę laipsnišką Sakartvelo ekonominę integraciją į Europos Sąjungos vidus rinką, kaip numatyta Asociacijos susitarime. Šalys bendradarbiaus siekdamos įgyvendinti visas Asociacijos susitarimo / IVLPE nuostatas. Abi Šalys reguliariai bendradarbiaus, be kita ko, pasitelkdamos pagal ES ir Gruzijos (Sakartvelo) asociacijos susitarimą sukurtas dvišales struktūras, taip pat daugiašalėse sistemose.

Sakartvelas, siekdamas užtikrinti nešališką kiekvienoje atitinkamoje srityje priimtų naujų teisės aktų įgyvendinimą, vykdymą ir stebėseną, stiprins nacionalinę institucinę struktūrą.

Sakartvelas per specializuotus pakomitečius ir metiniame Asociacijos komiteto prekybos klausimais posėdyje reguliariai informuos ES apie esamą teisės aktų derinimo padėtį. Atitinkamais atvejais ir abiem Šalims sutarus, ES, siekdama padėti Sakartvelo valdžios institucijoms vykdyti šį procesą, teiks pagalbą ir dalysis praktine patirtimi.

4.1. *Prekyba prekėmis*

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau tobulinti prekybos statistikos sritį;
- bendradarbiauti siekiant labiau įvairinti Sakartvelo eksporto, įskaitant naujų produktų eksportą į ES rinką, struktūrą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- glaudžiai bendradarbiauti siekiant veiksmingai taikyti kovos su priemonių vengimu mechanizmą;
- padėti Sakartvelui rengti ir įgyvendinti teisės aktus, kuriuos jis gali ketinti parengti patekimo į rinką ar kitose susijusiose srityse (pvz., dėl prekybos apsaugos priemonių);
- užtikrinti, kad būtų keičiamasi informacija apie su patekimu į rinką susijusius pokyčius ir šios srities politiką.

4.2. *Techniniai reglamentai, standartizacija ir susijusi infrastruktūra*

Trumpalaikiai prioritetai:

- parengti teisės aktus, kuriuos Sakartvelas įsipareigojo įgyvendinti remdamasis Asociacijos susitarimu, kaip nustatyta jo strategijoje dėl techninių prekybos kliūčių (TPK) šalinimo;
- toliau plėtoti standartų, techninių reglamentų, metrologijos, rinkos priežiūros, akreditavimo ir atitikties vertinimo procedūrų administravimo infrastruktūrą, be kita ko, pasitelkiant ES paramą;
- padėti suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant ekonominės veiklos vykdytojus, pasirengti įgyvendinti suderintus teisės aktus ir prie šio proceso prisitaikyti;
- toliau įgyvendinti pramoninių prekių rinkos priežiūros strategiją;
- rinkos priežiūros srityje stiprinti atitinkamų Sakartvelo valstybės institucijų ir rinkos priežiūros tarnybų administracinius gebėjimus;
- rengti tolesnius valdžios institucijų ir agentūrų, dirbančių techninių reglamentų, metrologijos ir standartizacijos bei akreditavimo srityse, administracijos darbuotojų mokymus;
- keistis informacija apie visus atitinkamus Sakartvelo strategijos dėl techninių prekybos kliūčių šalinimo ir rinkos priežiūros strategijos aspektus, įskaitant taikytinus terminus.

4.3. *Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės*

Trumpalaikiai prioritetai:

- padėti sukurti ankstyvojo perspėjimo dėl maisto produktų ir pašarų, gyvūnų ir augalų sveikatos saugos sistemą;
- kartu su atitinkamomis agentūromis, įmonėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO) rengti informavimo apie patekimo į ES rinką reikalavimus, o kartu su pilietine visuomene – informavimo apie atitinkamų vartotojų apsaugos aspektus, susijusius su maistu ir maisto sauga, kampanijas;

- toliau teikti Sakartvelui ES technines konsultacijas ir padėti rengti bei įgyvendinti sanitarijos ir fitosanitarijos teisės aktus, įskaitant atitinkamų darbuotojų mokymą, kompetentingos institucijos gebėjimų stiprinimą ir paramą laboratorijų pajėgumams stiprinti, laikantis ES reikalavimų;
- padėti Sakartvelui sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių srityse sėkmingai įgyvendinti suderintus teisės aktus;
- stiprinti Sakartvelo įmonių gebėjimus prisitaikyti prie suderintų teisės aktų įgyvendinimo proceso; teikiant paramą daug dėmesio skirti visų pirma labai mažų, mažųjų ir vidutinių maisto tvarkymo subjektų gebėjimams prisitaikyti.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- padėti Sakartvelui stiprinti rizikos analizę sanitarijos ir fitosanitarijos srityje; užtikrinti, kad pasienio kontrolės postuose būtų atliekami veterinarijos, fitosanitarijos ir maisto saugos patikrinimai; padėti Sakartvelo įmonėms prisitaikyti prie suderintų teisės aktų įgyvendinimo proceso; daryti pažangą leidimų ES rinkai tiekti papildomus maisto produktus srityje;
- bendradarbiauti gyvūnų gerovės srityje, taip pat mažinant antibiotikų naudojimą gyvūninėje produkcijoje, siekiant kovoti su atsparumu antibiotikams.

4.4. *Muitinė ir prekybos lengvinimas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau bendradarbiauti stengiantis suderinti Sakartvelo teisės aktus su ES *acquis* ir tarptautiniais standartais, išvardytais atitinkamame Asociacijos susitarimo priede, pavyzdžiui, įtrauktais į naująjį Muitinės kodeksą;
- užtikrinti muitinių bendradarbiavimo strateginės programos įgyvendinimą, prireikus ją toliau peržiūrint ir atnaujinant;
- toliau padėti su ES *acquis* suderinti ir įgyvendinti Sakartvelo teisės aktus, kuriais reglamentuojamas muitinės atliekamas intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimas, kaip numatyta Asociacijos susitarime;
- reguliariai informuoti apie Muitinės kodekso įgyvendinimą;
- padėti Sakartvelui prisijungti prie Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros;
- bendradarbiauti įgyvendinant priemones, susijusias su Sakartvelui prieinamomis muitinės skaitmenizacijos iniciatyvomis ir platformomis.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau modernizuoti Sakartvelo muitinę;
- toliau supaprastinti ir modernizuoti muitinės procedūras;
- bendradarbiauti rizika grindžiamo muitinio tikrinimo klausimais ir dalytis svarbia informacija, padedančia geriau valdyti riziką ir užtikrinti tiekimo grandinių saugumą, sudaryti palankesnes sąlygas teisėtai prekybai ir didinti importuojamų, eksportuojamų arba tranzitu vežamų prekių saugą ir saugumą;
- siekiant užkirsti kelią neteisėtai prekybai, įskaitant prekybą akcizu apmokestinamais produktais, stiprinti dialogą kovos su sukčiavimu srityje, visų pirma glaudžiau bendradarbiaujant pagal Protokolą dėl savitarpio administracinės pagalbos muitinės reikalų srityje;
- stiprinti gebėjimus sparčiau sukurti skaitmeninę muitinės aplinką;
- siekti tarpusavyje pripažinti įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų sistemas, kaip numatyta Asociacijos susitarime.

4.5. *Kilmės taisyklės*

Trumpalaikiai prioritetai:

- įgyvendinti Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių konvencijos nuostatas, ypač prekių kilmės įrodymų (išdavimas ir tikrinimas, prekių kilmės taisyklių laikymasis) ir muitinių bendradarbiavimo srityse.

4.6. *Įsisteigimas, prekyba paslaugomis ir elektroninė prekyba*

- rengti mokymus ir stiprinti atitinkamus administracinius gebėjimus, kad būtų galima atlikti planuojamą teisės aktų derinimą;

- keistis informacija apie sąveikių elektroninės prekybos platformų plėtrą ir patirtimi šioje srityje;
- keistis informacija, kaip didinti suinteresuotųjų subjektų informuotumą apie pagrindinių ES pašto paslaugų direktyvos nuostatų, visų pirma universaliųjų paslaugų išipareigojimo, taip pat kitos atitinkamos pašto sektoriaus politikos įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, ir patirtimi šioje srityje.

4.7. *Viešieji pirkimai*

Trumpalaikiai prioritetai:

- sumažinti tiesioginių viešųjų pirkimų (rengiamų neskelbiant atviro konkurso) dalį priimant griežtesnius antrinės teisės aktus ir griežčiau taikant taisykles, ypač dėl tiesioginių viešųjų pirkimų, rengiamų atsiradus neatidėliotinai būtinybei ar dėl ribotos trukmės įvykių;
- vadovaujantis peržiūrėta teisine sistema, įsteigti nepriklausomą ir nešališką viešųjų pirkimų peržiūros įstaigą;
- laiku teikti tikslią informaciją apie viešųjų pirkimų teisės aktų derinimo ir viešųjų pirkimų institucijų steigimo srityse numatytą teisėkūros darbą, turėsiantį įtakos viešųjų pirkimų politikai ir jos įgyvendinimui;
- Asociacijos taryba, atsižvelgdama į viešųjų pirkimų skyriaus veiksmų gairių I etapo užbaigimą, priims atitinkamą bendrą sprendimą dėl leidimo patekti į rinką suteikimo.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- Šalys toliau aptars, kaip vykdomi Asociacijos susitarime nustatyti išipareigojimai;
- padedant ES, Sakartvelas toliau rengs ir priims naujus viešųjų pirkimų teisės aktus, laikydamasis Asociacijos susitarime numatyto teisės aktų derinimo proceso ir tvarkaraščio.

4.8. *Intelektinės nuosavybės teisės (INT)*

Trumpalaikiai prioritetai:

- padėti užtikrinti Sakartvelo nacionalinio intelektinės nuosavybės centro „Sakpatenti“ veikimą, kad būtų galima garantuoti pramoninės nuosavybės ir autorių teisių apsaugą; plėtoti bendradarbiavimą su trečiųjų šalių valdžios institucijomis ir pramonės asociacijomis;
- stiprinti atitinkamų valstybės įstaigų arba vykdomųjų agentūrų gebėjimus užtikrinti nuostatų vykdymą, taip pat užtikrinti tinkamą teismų sistemos veikimą, kad būtų garantuojamos teisių subjektų teisės kreiptis į teismą ir sankcijų vykdymas;
- imtis veiksmingų priemonių kovojant su klastojimu ir piratavimu, taip pat rengti statistinę informaciją apie tokią veiklą, kuria Šalys turėtų dalytis tarpusavyje;
- bendradarbiauti intelektinės nuosavybės srityje taikant platinimo teisės išnaudojimo principą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- abiejų Šalių teisių subjektams užtikrinti aukšto lygio intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir vykdymą;
imtis priemonių siekiant didinti visuomenės informuotumą intelektinės ir pramoninės nuosavybės apsaugos ir naudojimo srityje ir užtikrinti veiksmingą dialogą su teisių subjektais.

4.9. *Konkurencija*

Vidutinės trukmės prioritetai:

- bendradarbiauti įgyvendinant Asociacijos susitarimo skyriaus „Konkurencija“ nuostatus ir susijusias reformas. Bendradarbiaujant bus stiprinama Sakartvelo konkurencijos institucijos struktūra ir atitinkami jos administraciniai gebėjimai, kad būtų užtikrintas veiksmingas atitinkamų konkurencijos teisės aktų įgyvendinimas;
- bendradarbiavimas taip pat apims aktyvesnį dialogą dėl vykdymo užtikrinimo veiklos konkurencijos ir subsidijų sektoriuose.

4.10. Skaidrumas

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau aktyviau vykdyti išsipareigojimus skaidriai formuoti su prekyba susijusią politiką;
- aptarti geriausios praktikos pavyzdžius ir atitinkamą patirtį skaidraus politikos formavimo srityje, keistis informacija ir organizuoti atitinkamus mokymus, be kita ko, komunikacijos priemonių ir konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais klausimais, taip pat rengti seminarus ir kitus plačiai visuomenei skirtus renginius, kurių tikslas būtų paaikškinti, kaip įgyvendinamas Asociacijos susitarimas ir teisės aktų derinimo procesas.

4.11. Prekyba ir darnus vystymasis

Trumpalaikiai prioritetai:

- vadovaujantis tarptautiniais ir ES principais bei praktika, sukurti tinkamą visų darbo standartų ir darbuotojų teisių užtikrinimo ir priežiūros, visų pirma vaikų darbo panaikinimo, sistemą;
- bendradarbiauti pagal Paryžiaus susitarimą vykdant atnaujintus nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus ir kuriant ilgalaikę išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo grindžiamą vystymosi strategiją;
- toliau didinti CITES sistemos įgyvendinimo veiksmingumą, ypač kalbant apie rūšis, kurių dideliais kiekiais prekiaujama su ES, pavyzdžiui, snieguoles (*Galanthus spp.*);
- toliau didinti suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą ir stiprinti dialogą su pilietine visuomene pagal šį skyrių bei keistis geriausios praktikos šioje srityje pavyzdžiais;
- toliau palaikyti dialogą su prekyba ir darniu vystymusi susijusių išsipareigojimų vykdymo klausimais.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau keistis informacija apie veiksmingą darbo standartų įgyvendinimą ir darbuotojų apsaugos užtikrinimą, įskaitant veiksmingą priežiūrą ir vykdymo užtikrinimą;
- aptarti, kaip įgyvendinami daugiašaliai aplinkos susitarimai, kuriuos yra sudariusi bet kuri iš Šalių;
- bendradarbiauti pagal Biologinės įvairovės konvenciją rengiant plataus užmojo pasaulinę biologinės įvairovės strategiją.

5. **Ekonominis ir sektorių bendradarbiavimas**

Šalys bendradarbiaus siekdamos skatinti ekonominių vystymąsi ir ekonominę integraciją, be kita ko, stiprindamos sektorių bendradarbiavimą, remdamos MVĮ plėtrą ir daugiausia dėmesio skirdamos tvariam, ekologiškam, įtraukiam ir skaitmeniniam ekonomikos augimui. Šalys bendradarbiaus siekdamos šalinti socialinius ir ekonominius COVID-19 pandemijos padarinius, kartu stiprindamos trumpalaikį ir ilgalaikį atsparumą. Šalys bendradarbiaus siekdamos užtikrinti deramą darbą ir tinkamas darbo sąlygas visiems, padidinti lygias galimybes ir galimybes įsidarbinti, kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi. Sakartvelas, vykdydamas Asociacijos susitarimo išsipareigojimus, didins reguliavimo konvergenciją su ES *acquis*. Jis taip pat, siekdamas užtikrinti nepriklausomą kiekvienoje atitinkamoje srityje priimtų naujų teisės aktų įgyvendinimą, vykdymą ir stebėseną, stiprins nacionalinę institucinę struktūrą. Sakartvelas per specializuotus pakomitečius reguliariai informuos ES apie esamą teisės aktų derinimo būklę, o ES atitinkamais atvejais ir abiem Šalims sutarus teiks pagalbą ir dalysis praktine patirtimi, kad padėtų Sakartvelo valdžios institucijoms vykdyti šį procesą.

5.1. *Ekonominė plėtra ir galimybės rinkoje*

Vidutinės trukmės prioritetai:

- bendradarbiauti siekiant padėti Sakartvelui sukurti visapusiškai veikiančią rinkos ekonomiką, daugiausia dėmesio skiriant tvaraus, ekologiško ir integracinio ekonomikos augimo užtikrinimui, ir jo politiką laipsniškai suderinti su ES politika vadovaujantis pagrindiniais makroekonominio stabilumo, patikimų viešųjų finansų, tvirtos finansų sistemos ir tvaraus mokėjimų balanso principais;

- stebėti makroekonominius pokyčius, aptarti pagrindinius politikos uždavinius ir keistis informacija apie geriausios praktikos pavyzdžius, stiprinant nuolatinį dialogą makroekonomikos klausimais, kad būtų galima gerinti ekonominės politikos formavimo kokybę;
 - didinti Sakartvelo nacionalinio banko (NGB) nepriklausomumą ir reguliavimo pajėgumus bei dalytis ES patirtimi pinigų ir valiutos kurso politikos, įskaitant tarptautinį euro vaidmenį, klausimais, kad būtų galima toliau plėtoti Sakartvelo gebėjimus šiose srityse;
 - toliau didinti viešųjų finansų tvarumą ir stiprinti jų valdymą, šiuo tikslu toliau tobulinant fiskalines reformas;
 - didinti valstybės valdomų įmonių efektyvumą ir toliau mažinti susijusią fiskalinę riziką priimant įmonių valdymo standartus;
 - plėtoti tvarią, visa apimančią ir tikslingą socialinės apsaugos sistemą;
- skatinti didesnę moterų įsitraukimą į darbo rinką ir verslo sektorių, taip prisidedant prie ekonomikos augimo.

5.2. Žemės ūkis ir kaimo plėtra

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti 2021–2027 m. žemės ūkio ir kaimo plėtros strategijos (ŽŪKPS) ir atitinkamų veiksmų planų įgyvendinimą;
- iki 2021 m. priimti ir įgyvendinti strateginį dokumentą dėl 2021–2027 m. žemės ūkio ir kaimo plėtros strategijos (ŽŪKPS) Maisto saugos komponento;
- įgyvendinti institucinę kaimo plėtros reformą;
- remti veiksmingų vertės grandinių plėtojimą ir padėti MVĮ didinti savo konkurencingumą tam tikruose eksporto požiūriu vertinguose sektoriuose; didinti prioritetinių vertės grandinių ir prekybos prioritetų atrankos suderinamumą;
- užtikrinti moterų galimybes diversifikuotos kaimo ekonomikos sektoriuje;
- užtikrinti, kad kaimo vietovėse būtų teikiamos visos viešosios paslaugos, itin daug dėmesio skiriant atokiausioms kaimo vietovėms, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- modernizuoti už žemės ūkį ir kaimo plėtrą atsakingas institucijas ir didinti jų efektyvumą, be kita ko, į šį procesą įtraukiant visus atitinkamus šio sektoriaus suinteresuotuosius subjektus; toliau stiprinti valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų veiksmų koordinavimo mechanizmą;
- skatinti klimato kaitos požiūriu pažangų žemės ūkį, efektyvius energijos vartojimo technologijas ir kitą gerąją ūkininkavimo praktiką ir jiems sudaryti palankias sąlygas; siekiant didinti Sakartvelo žemės ūkio našumą, pridėtinę vertę ir konkurencingumą, modernizuoti ir tobulinti žemės ūkio produktų gamybos, perdirbimo ir laikymo procesus;
- sudaryti palankias sąlygas laipsniškai priimti prekybos žemės ūkio produktais standartus, siekiant padėti užtikrinti didesnę maisto saugą, ir toliau diegti kokybės sistemas, be kita ko, ekologinio žemės ūkio ir produktų su geografinėmis nuorodomis srityse;
- didinti žemės ūkio gamybos konkurencingumą ir tvarumą, be kita ko, skatinant masto ekonomiją, šiam procesui pasitelkiant į rinką orientuotus žemės ūkio kooperatyvus ir gamintojų organizacijas, kuriant konsultavimo ir mokslinių žinių sklaidos sistemas, skirtas gamybos ir eksporto mastui didinti; skatinti ekologinę gamybą sudarant palankias sąlygas žemės ūkio sektoriuje gauti perspektyvių kreditų ir finansinių išteklių;
- siekti veiksmingos, patikrintais ES modeliais grindžiamos žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos laipsniškos konvergencijos ir įgyvendinimo;
- didinti užimtumą ir gerinti gyvenimo sąlygas kaimo vietovėse, geriau valdant gamtos išteklius, tobulinant paslaugas ir infrastruktūrą ir įvairinant kaimo ekonomiką.

5.3. *Viešųjų finansų vidaus kontrolė ir išorės auditas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau plėtoti vidaus kontrolės sistemą, grindžiamą decentralizuoto valdymo principu, įskaitant funkciškai nepriklausomą vidaus auditą valstybės institucijose, užtikrinant suderinimą su visuotinai pripažintais tarptautiniais standartais, metodais ir ES gerąja praktika.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau tobulinti vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemą viešajame sektoriuje, atsižvelgiant į esamos praktikos ir visuotinai pripažintų tarptautinių standartų, metodų ir ES gerosios praktikos skirtumų vertinimą;
- vadovaujantis visuotinai pripažintais tarptautiniais standartais (Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija (INTOSAI), užtikrinti tolesnę Audito rūmų (Sakartvelo valstybinės audito tarnybos) išorės audito funkcijos plėtojamą.

5.4. *Visuomenės sveikata*

Trumpalaikiai prioritetai:

- toliau įgyvendinti ES sveikatos *acquis*, kaip nurodyta atitinkamuose Asociacijos susitarimo prieduose, visų pirma kraujo saugos, tabako kontrolės, iš žmogaus gautų medžiagų (kraujo, audinių, organų, ląstelių) kokybės bei saugos, užkrečiamųjų ligų ir pasirengimo pandemijoms srityse, be kita ko, atsižvelgiant į Sakartvelo pagal Tabako kontrolės pagrindų konvenciją ir Tarptautinės sveikatos priežiūros taisykles priimtus tarptautinius įsipareigojimus;
- užtikrinti didesnę visuotinės sveikatos priežiūros programos aprėptį ir sumažinti išlaidas, kurias pacientai turi padengti savo lėšomis; didinti skaitmenizacijos mastą (e. sveikata);
- gerinti pirminės sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą, siekiant užtikrinti ligų prevenciją ir gerinti gyvenimo kokybę;
- baigti rengti, priimti ir pradėti įgyvendinti nacionalinę sveikatos strategiją ir jos veiksmų planus;
- nacionaliniu lygmeniu aktyviau imtis kelis sektorius aprėpiančių veiksmų, kuriais būtų siekiama kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms, *inter alia*, stiprinant priežiūrą, apdairiai naudojant antimikrobines medžiagas ir užtikrinant infekcijų kontrolę sveikatos priežiūros įstaigose;
- derinant teisės aktus su ES farmacijos *acquis*, pasirengti prisijungti prie Tarptautinės tarybos dėl žmonėms skirtų vaistinių preparatų registracijai taikomų techninių reikalavimų suderinimo. Tai būtų tinkamas pagrindas Sakartvelui užtikrinti vaistų (daugiausia importuojamų ar skirtų vietos gamybai ir (arba) vartojimui) kokybę, saugą ir veiksmingumą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- didinti sveikatos priežiūros ir prevencinių paslaugų įtraukumą, pvz., skatinti sveiką gyvenseną, šiuo tikslu įtraukiant PVO, vietos valdžios institucijas;
- stiprinti politikos formavimo procesus ir sveikatos priežiūros įstaigų kontrolę, taip pat pacientų teises ir jų užtikrinimą;
stiprinti sveikatos priežiūros įstaigas, kurių dauguma yra privačios, ir didinti jų atskaitomybę nustatant kokybės rodiklius, vertę grindžiamo pirkimo ir kitus kokybės valdymo procesus, be kita ko, pripažįstant tarptautinių akreditavimo įstaigų atliekamą sveikatos priežiūros įstaigų akreditaciją.

5.5. *Apmokestinimas*

Trumpalaikiai prioritetai:

- tobulinti ir supaprastinti mokesčių teisės aktus;
- skatinti gerą mokesčių srities valdymą, gerinti tarptautinį bendradarbiavimą ir įgyvendinti gero mokesčių srities valdymo principus, įskaitant visuotinius skaidrumo, keitimosi informacija ir sąžiningo apmokestinimo standartus bei minimaliuosius kovos su mokesčių bazės erozija ir pelno perkėlimu (BEPS) standartus;

- stiprinti mokesčių administravimo gebėjimus, visų pirma pereinant prie tikslingesnės rizika grindžiamos mokesčių kontrolės ir PVM grąžinimo sistemos;
- kovojant su sukčiavimu ir akcizais apmokestinamų produktų kontrabanda ir neutralizuojant šiuos reiškinius, stiprinti bendradarbiavimą su Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF);
- imtis priemonių siekiant suderinti sukčiavimo ir akcizais apmokestinamų produktų kontrabandos neutralizavimo ir kovos su šiais reiškiniais politiką, įskaitant pagrindines politikos sritis;
- bendradarbiauti su Sakartvelu prisijungimo prie Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) Protokolo dėl neteisėtos prekybos tabako gaminiiais panaikinimo ir sėkmingo jo įgyvendinimo klausimais;
- plėtoti bendradarbiavimą su ES valstybių narių mokesčių administratoriais keičiantis nauja patirtimi ir informacija apie apmokestinimo srities tendencijas, be kita ko, išnagrinėjant galimybes įtraukti Sakartvelo mokesčių administratorių į ES programą „Fiscalis“.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- laipsniškai (iki 2026 m.) suderinti tabako gaminiams taikomus nacionalinius akcizo tarifus su ES taikomais tarifais;
- laipsniškai suderinti Sakartvelo teisės aktus su 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičiančia Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą.

5.6. Statistika

Trumpalaikiai prioritetai:

- vertinant dvišalės ES ir Sakartvelo prekybos duomenis, skirti dėmesio statistikos neatitiktims;
- rengti pagal lytį suskirstytus duomenis ir juos naudoti analizės ir ataskaitų teikimo tikslais.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- užtikrinti, kad teisės aktai būtų suderinti su atitinkama ES *acquis*;
- sukurti Sakartvelo gyventojų registrą;
- rengti NUTS klasifikatorių atitinkančią regioninę statistiką;
- gerinti prieigą prie administracinių duomenų ir jų naudojimą statistikos tikslais;
- toliau užtikrinti, kad mokslininkai, žurnalistai ir plačioji visuomenė galėtų susipažinti su statistika ir duomenimis;
- suderinti verslo statistikos rengimo metodiką su ES standartais ir verslo statistika, atsižvelgiant į būsimus duomenų reikalavimus, kaip išdėstyta Verslo statistikos integravimo pagrindų reglamente (FRIBS); skatinti ES šalis dalytis patirtimi, įgyta įgyvendinant Verslo statistikos integravimo pagrindų reglamentą, nes tai naudinga siekiant stiprinti derinimo procesą.

5.7. Vartotojų politika

- toliau laipsniškai derinti Sakartvelo teisės aktus su atitinkamais ES teisės aktais ir tarptautiniais dokumentais;
- stiprinti vartotojų apsaugą Sakartvele, visų pirma organizuojant vyriausybės pareigūnų ir kitų vartotojų interesų atstovų mokymą nuostatų derinimo su ES teisės aktais ir tolesnio jų įgyvendinimo klausimais.

5.8. Bendrovių teisė, apskaita ir auditas ir įmonių valdymas

Trumpalaikiai prioritetai:

- įgyvendinti Sakartvelo verslininkų įstatymą laikantis Asociacijos susitarimo priedo reikalavimų.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- stiprinti atitinkamų valstybės institucijų administracinius gebėjimus;
- nacionaliniu lygmeniu toliau taikyti tarptautinius audito standartus ir skatinti, kad nacionaliniu lygmeniu juos taikytų visi teisės aktų nustatyta auditą atliekantys auditoriai;

- remiantis Šalių sutarta forma, laiku keistis aktualia ir tikslia informacija apie galiojančių teisės aktų padėtį ir jų atitiktį ES teisei, kad ES teisė būtų įgyvendinama pagal sutartą tvarkaraštį.

5.9. *Finansinės paslaugos*

Trumpalaikiai prioritetai:

- priimti ir įgyvendinti privalomojo motorinių transporto priemonių draudimo įstatymą;
- nustatyti sritis, kuriose reikėtų organizuoti mokymus ir stiprinti gebėjimus;
- laiku teikti aktualią ir tikslią informaciją apie esamą Sakartvele galiojančių teisės aktų padėtį ir jų plėtojimą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau plėtoti tarptautiniu mastu sutartus reguliavimo standartus atitinkančią reguliavimo ir priežiūros sistemą, įskaitant naujus priežiūros metodus, priemones ir dokumentus;
- stiprinti priežiūros institucijų administracinius gebėjimus;
- skatinti įvairinti finansų rinkas plėtojant draudimo, kapitalo, pensijų ir ne bankų finansinių paslaugų rinkas; stiprinti finansų infrastruktūrą ir skatinti finansinį tvarumą bei įtrauktį;
- remti Sakartvelo pastangas atitikti kriterijus, kad jis galiausiai galėtų prisijungti prie bendros mokėjimų eurais erdvės (SEPA).

5.10. *Pramonės ir įmonių politika ir kasybos sektorius*

Trumpalaikiai prioritetai:

- įgyvendinti Sakartvelo MVĮ strategiją ir atitinkamus veiksmų planus;
- parengti biudžete numatytą tolesnę MVĮ strategiją, įskaitant veiklos rezultatų vertinimo sistemą; užtikrinti, kad būtų konsultuojamasi su privačiuoju sektoriumi; pavesti MVĮ agentūroms nustatyti aiškius tikslus, įskaitant pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius, kartu užtikrinant veiklos nepriklausomumą ir tęstinumą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- kuo platesniu mastu įgyvendinti atlikus Europos iniciatyvos „Small Business Act“ (SBA) vertinimą pateiktas konkrečiai šaliai skirtas veiksmų gaires ir rekomendacijas;
- susieti MVĮ plėtrą ir IVLPE teikiamas galimybes, be kita ko, naudojantis verslo (paramos) tinklais (pavyzdžiui, Europos įmonių tinklu) ir klasteriais;
- stiprinti viešojo ir privačiojo sektorių dialogą siekiant užtikrinti aktyvesnį visų dydžių įmonių ir jų asociacijų dalyvavimą rengiant reguliavimo veiksmus ir laiku jas informuoti apie įgyvendinimo priemones, kad įmonės, ypač MVĮ, galėtų prisitaikyti prie naujųjų priemonių;
- plėtoti Sakartvelo startuolių galimybes patekti į ES ir Sakartvelo rinkas;
- gerinti MVĮ informavimą ir didinti jų galimybes gauti finansavimą; plėtoti ne bankų teikiamą verslo veiklos finansavimą, pvz., rizikos kapitalą, sutelktinį finansavimą, socialines įmones;
- remti lyčių lygybę ir lyčių aspekto integravimą į MVĮ plėtros procesus Sakartvele padedant didinti moterų verslininkių dalį, ypač mažosiose ir vidutinėse įmonėse, remiant jų galimybes gauti finansavimą ir kt.;
- skatinti jaunimo verslumą ir įtraukti jaunimą į verslumo ir startuolių ekosistemą;
- sudaryti palankesnes sąlygas aktyvesniam įmonių tarpusavio bendradarbiavimui plėtojant ir stiprinant klasterius, daugiausia dėmesio skiriant tvariam, ekologiškam ir integraciniam ekonomikos augimui ir atsižvelgiant į perėjimo prie žiediškesnės ekonomikos teikiamas galimybes;

- didinti našumą, pvz., toliau skaitmenizuojant ekonomiką ir įgyvendinant novatorišką praktiką viešajame ir privačiajame sektoriuose; pirmenybę teikti strateginės svarbos vertės grandinių skaitmenizacijai;
- pasitelkiant specialų pakomitetį, keistis informacija apie kasybos ir metalo pramonę siekiant geriau suprasti Sakartvelo ir ES politiką, įskaitant įgyvendinamą ES žaliavų iniciatyvą, Svarbiausių žaliavų veiksmų planą, mokslinių tyrimų programą „Horizontas 2020“ ir paskesnę programą „Europos horizontas“, taip pat Europos inovacijų partnerystę žaliavų srityje.

5.11. Turizmas

- be kita ko, pasitelkiant specialų pakomitetį, keistis informacija apie turizmo plėtrą Sakartvele ir ES, įskaitant informaciją apie atitinkamus renginius ir geriausios praktikos pavyzdžius, ir padėti Sakartvelui įgyvendinti jo turizmo strategiją.

5.12. Užimtumas, socialinė politika ir lygios galimybės

Trumpalaikiai prioritetai:

- laikantis atitinkamame Asociacijos susitarimo priede nustatytų terminų, toliau derinti Sakartvelo teisės aktus su ES *acquis* darbuotojų saugos ir sveikatos, darbo teisės, lyčių lygybės ir kovos su diskriminacija srityse;
- sukurti ir įgyvendinti tarptautinius ir ES principus atitinkančią veiksmingą visų darbo teisės aktų įgyvendinimo ir darbo sąlygų užtikrinimo bei priežiūros teisinę sistemą ir stiprinti socialinių partnerių, teismų ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų gebėjimus įgyvendinti suderintus teisės aktus;
- įgyvendinti Užimtumo skatinimo įstatymą ir užtikrinti veiksmingą naujosios Valstybinės užimtumo rėmimo agentūros (SESA) veikimą, visų pirma jos išteklius (biudžetą, darbuotojus);
- įgyvendinti 2020–2023 m. darbo rinkos strategiją ir atitinkamus veiksmų planus;
- toliau stiprinti iš okupuotųjų teritorijų šalies viduje perkeltų asmenų, darbo, sveikatos ir socialinių reikalų ministerijos ir socialinių tarnybų gebėjimus;
- didinti aktyvią paramą jaunimo perėjimui į darbo rinką, šiuo tikslu visiems jaunuoliams užtikrinant lygias galimybes ugdytis reikiamus įgūdžius ir įgyti praktinės patirties, kad būtų galima sklandžiau pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką;
- pasirūpinti, kad socialinės apsaugos sistemoje būtų skatinamas aktyvumas (dalyvavimas darbo rinkoje), ir užtikrinti socialinės paramos ir pensijų sistemų adekvatumą ir tvarumą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau užtikrinti veiksmingą tarptautinę ir ES praktiką atitinkančią darbo inspekcijos sistemą, kad būtų galima darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo teisės srityse užtikrinti administracinius ir vykdymo užtikrinimo gebėjimus, taip pat stiprinti atitinkamų teisminių institucijų ir suinteresuotųjų subjektų gebėjimus;
- vadovaujantis Europos valstybinių užimtumo tarnybų praktika, toliau stiprinti naujosios Valstybinės užimtumo rėmimo agentūros gebėjimus ir užtikrinti, kad veiktų prienamos ir veiksmingos užimtumo tarnybos;
- išbandyti metodus, kurių paskirtis – padėti jaunimui pereiti į darbo rinką;
- stebėti, kaip įgyvendinama 2020–2023 m. darbo rinkos strategija, ir jos rezultatus;
- palaikyti tinkamą socialinio dialogo veikimą, pasitelkiant veiksmingai veikiančią Trišalę socialinės partnerystės komisiją ir jos regioninių skyrių ir stiprinant socialinių partnerių gebėjimus;
- remti kompleksines priemones, kuriomis siekiama gerinti pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų galimybes įsidarbinti;
- parengti Socialinį kodeksą, kuriuo būtų siekiama užimtumo, socialinių išmokų ir sveikatos priežiūros sistemą tobulinti platesniu socialinės gerovės požiūriu (užimtumo, socialinio judumo, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir socialinės paramos aspektai);
- bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir tarptautinėmis organizacijomis imtis veiksmų siekiant spręsti neoficialaus užimtumo ir (arba) nedeklaruojamo darbo problemas.

5.13. Skaitmeninė ekonomika ir visuomenė

Vidutinės trukmės prioritetai:

- šalys bendradarbiaus siekdamos toliau derinti Sakartvelo teisės aktus su ES tinklų informacijos saugumo (TIS) direktyva ir didinti pagrindinių ypatingos svarbos infrastruktūros objektų ir viešojo sektoriaus organizacijų kibernetinį atsparumą, remdamosi atitinkama ES patirtimi, praktika ir normomis;
- elektroninių ryšių srityje derinti teisės aktus su ES *acquis*; visų pirma, toliau didinti nacionalinės elektroninių ryšių reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir stiprinti jos administracinius gebėjimus;
- įgyvendinti regioninį tarptinklinio ryšio susitarimą (kurį pasirašyti numatoma 2022 m. pradžioje);
- įgyvendinti regioninį spektro koordinavimo susitarimą (kurį pasirašyti numatoma 2022 m. pradžioje);
- įgyvendinti Sakartvelo nacionalinę plačiajuosčio ryšio plėtros strategiją ir susijusį veiksmų planą, atsižvelgiant į ES teisės aktus ir geriausios praktikos pavyzdžius;
- padėti Sakartvelui užtikrinti skaitmeninį junglumą Juodąja jūra;
- Šalys bendradarbiaus siekdamos užtikrinti, kad Sakartvelas nustatytų ES teisės aktus ir geriausią patirtį atitinkančias elektroninės atpažinties schemų ir elektroninių patikimumo užtikrinimo paslaugų teises sistemas, kad būtų galima sudaryti susitarimą dėl patikimumo užtikrinimo paslaugų tarpusavio pripažinimo;
- stiprinti Sakartvelo skaitmeninę ekonomiką skaitmeninių įgūdžių, skaitmeninių inovacijų ir startuolių ekosistemų, kibernetinio saugumo ir e. paslaugų teikimo piliečiams bei įmonėms ir naudojimosi kosmoso technologijomis grindžiamais duomenimis ir paslaugomis srityse.

5.14. Žuvininkystė ir jūrų politika

Trumpalaikiai prioritetai:

- skatinti vadovautis integruotu požiūriu į jūrų reikalus, ypač padedant plėtoti kelis sektorius apimančias ir regionines jūrų sritis iniciatyvas: sukurti veiksmų koordinavimo mechanizmą, nustatyti bendrų interesų sritis ir įgyvendinant bendrą Juodosios jūros darbotvarkę aktyviai bendradarbiauti su Juodosios jūros regiono pakrantės valstybėmis ir jūrų sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais;
- siekiant veiksmingai kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvegyba, tobulinti ir stiprinti žvegybos veiklos ir prekybos žuvininkystės produktais stebėseną ir kontrolę, taip pat didinti tokių produktų atsekamumą ir stiprinti kompetentingų institucijų gebėjimus;
- stebėti pokyčius ir priemones, kurių imamasi Bendrojoje Viduržemio jūros žvegybos komisijoje (GFCM), ir užbaigti Sakartvelo, kaip visateisio Bendrosios Viduržemio jūros žvegybos komisijos nario, statuso atnaujinimo procedūrą;
- siekiant užtikrinti žuvininkystės tvarumą Juodojoje jūroje ir tvarią akvakultūros plėtrą, toliau įgyvendinti žuvininkystės ir akvakultūros valdymo sistemą pagal 2030 m. Bendrosios Viduržemio jūros žvegybos komisijos strategiją;
- siekiant veiksmingai kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvegyba, tęsti šiuo metu vykdomą Sakartvelo tolimojo plaukiojimo laivyno vykdomos žvegybos ir su žvegyba susijusios veiklos teisinės sistemos ir tos teisinės sistemos įgyvendinimo priemonių priėmimo procesą.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- imtis būtinų priemonių siekiant užtikrinti, kad žvegyba Juodojoje jūroje tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu pagrindu būtų vykdoma tvariai ir laikantis ekosisteminio žuvininkystės valdymo metodo;
- siekiant tobulinti išteklių būklės vertinimą ir gerinti žuvininkystės sąveiką su jūros aplinka, stiprinti mokslinių ir techninių bendradarbiavimą regioniniu ir dvišaliu lygmenimis, kad būtų galima užtikrinti žvegybos veiklos stebėsenos, duomenų rinkimo ir jūroje atliekamų tyrimų pajėgumus;
- naudotis techninės pagalbos galimybėmis žuvininkystei stebėti toliau plėtojant kontrolės ir priežiūros sistemas, remiant žvegybos stebėjimo centro ir žvegybos laivų elektroninės stebėsenos sistemos veikimą;

- siekiant veiksmingai kovoti su NNN žvejyba, imtis reikiamų priemonių, kad būtų užtikrintas tinkamas teisinės sistemos, apimsiančios Sakartvelo tolimojo plaukiojimo laivyno vykdomą žvejybą ir su žvejyba susijusią veiklą, įskaitant šios veiklos stebėsenos, kontrolės ir priežiūros priemones, įgyvendinimas;
- aktyviai padėti įgyvendinti bendrą Juodosios jūros darbotvarkę ir nustatyti bankams finansuoti patrauklius projektus;
- gerinti smulkiosios žvejybos ir akvakultūros plėtros sąlygas bei duomenų rinkimą, sudaryti palankesnes sąlygas patekti į vietas rinkas ir tiekimo grandinę, gerinti smulkiosios žvejybos ir akvakultūros produktų maisto saugos standartus ir skatinti steigti gamintojų organizacijas.

6. **Junglumas, energetika, aplinka, klimato politika ir civilinė sauga**

Šalys, siekdamas gerinti fizinį sujungiamumą, taip pat susijusius standartus ir reguliavimo bei saugos aspektus, bendradarbiaus skatindamos įgyvendinti visų transporto rūšių ES *acquis*. Šalys bendradarbiaus siekdamas užtikrinti aplinkos atsparumą ir atsparumą klimato kaitai ir, be kita ko, imdamosi veiksmų atsigavimui po COVID-19 pandemijos užtikrinti, skatins modernią, efektyvius išteklių naudojimo, švarią ir žiedinę ekonomiką, taip padėdamos pereiti prie žalesnės ekonomikos ir tausiau naudoti gamtos išteklius. Skatinant efektyviai vartoti energiją ir naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir remiant šiuos procesus bus dar labiau prisidedama prie išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Bus toliau stiprinamas bendradarbiavimas nelaimių prevencijos, pasirengimo joms ir reagavimo į jas srityse.

6.1. *Transportas*

Vidutinės trukmės prioritetai:

- siekti įgyvendinti ES aviacijos *acquis*, kad būtų galima pasinaudoti visomis ES ir Sakartvelo bendrosios aviacijos erdvės susitarimo teikiama galimybėmis;
- didinti įvairių transporto rūšių (aviacijos, kelių, jūrų, geležinkelio transporto) saugą;
- padėti Sakartvelui sukurti išsamią kelių eismo saugumo duomenų bazę, kurioje būtų teikiami būtini duomenys apie esamą kelių eismo saugumo padėtį (duomenys apie avarijas ir (arba) sunkius sužalojimus), kad būtų galima imtis veiksmingesnių su politika susijusių veiksmų;
- atsižvelgiant į kelių eismo saugumo svarbą, toliau padėti Sakartvelui derinti jo kelių eismo saugumo teisės aktus su ES *acquis*, įskaitant kelių eismo saugumo valdymą ir gebėjimų stiprinimą;
- remti Sakartvelo geležinkelių sektoriaus reformą, kuri galėtų būti itin naudinga didinant transporto sistemos tvarumą, šiuo tikslu krovinius perkelti iš kelių į geležinkelius;
- toliau plėtoti infrastruktūrą, visų pirma įgyvendinant į orientacinį TEN-T tinklo investicijų veiksmų planą įtrauktus projektus, siekiant padėti Sakartvele iki 2030 m. užbaigti išplėstą pagrindinį TEN-T tinklą; apsvarstyti galimybę toliau plėtoti Juodosios jūros baseino, kaip transporto jungčių tilto, vaidmenį;
- siekiant padidinti viešojo miestų transporto prieinamumą, saugą, efektyvumą ir tvarumą, padėti Sakartvelui parengti darnaus judumo mieste planus ir vykdyti veiklą, kuria siekiama padidinti plačiosios visuomenės informuotumą apie automobilių naudojimui alternatyvias judumo mieste galimybes.

6.2. *Bendradarbiavimas energetikos srityje*

Trumpalaikiai prioritetai:

- užtikrinti, kad būtų vykdomi Energijos bendrijos susitariančiosios šalies įsipareigojimai;
- įgyvendinti atitinkamus teisės aktus elektros energijos, atsinaujinančiųjų išteklių energijos, energijos vartojimo efektyvumo, naftos, dujų, energetikos statistikos, angliavandenilių žvalgyimo srityse ir su energetika susijusias aplinkos nuostatas laikantis prisijungimo prie Energijos bendrijos sutarties protokole ir Asociacijos susitarime nustatytų sąlygų;
- užbaigti ir įdiegti energijos vartojimo efektyvumo politikos institucinę struktūrą;
- parengti šalies nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą (NEKSVP) ir pradėti jį įgyvendinti.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- imtis veiksmų siekiant integruoti Sakartvelo energijos rinką į ES energijos rinką ir didinti Sakartvelo energetinį saugumą bei reguliavimo konvergenciją įgyvendinant atitinkamus ES teisės aktus, įskaitant susijusius antrinės teisės aktus, atsižvelgiant į Energijos bendrijoje priimtus įsipareigojimus;
- bendradarbiauti siekiant pritraukti tarptautinę paramą tvariai energetikos plėtrai, įskaitant tarptautinių klimato fondų ir kitų finansinių priemonių lėšomis teikiamą paramą;
- stiprinti Sakartvelo energetikos infrastruktūros tinklą ir jungtis, visų pirma:
 - kiek tai susiję su elektra, skatinti tarpvalstybinę prekybą ir jungtis su kaimyninėmis šalimis ir stiprinti Sakartvelo perdavimo tinklą; toliau vertinti galimybę įgyvendinti Juodosios jūros perdavimo linijos projektą, taip pat kitus projektus, kuriais siekiama užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir bendrą energetinį saugumą regione;
 - kiek tai susiję su gamtinėmis dujomis, remti nuolatinį tinkamą pagrindinių dujotiekių, įskaitant Sakartvelo teritorijoje esančią pietinio dujų koridoriaus atkarpą, veikimą, taip pat remti ir (arba) skatinti plėtoti kitus regioninės svarbos dujų ir naftos tranzito projektus, siekiant užtikrinti, kad Kaspijos jūros regiono energijos išteklių būtų transportuojami į Vakarų rinkas, taip pat sudaryti palankias sąlygas požeminėms dujų saugykloms įrengti, kad būtų padidintas Sakartvelo energetinis saugumas, pripažįstant ES tikslą iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą.

6.3. Aplinka

Trumpalaikiai prioritetai:

- stiprinti aplinkos valdymą Sakartvele įgyvendinant poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio poveikio aplinkai vertinimo teisės aktus, priimant ir įgyvendinant atsakomybės už žalą aplinkai teisės aktus, užtikrinant, kad visuomenė galėtų susipažinti su informacija apie aplinką ir dalyvauti priimant sprendimus, įtraukiant visus suinteresuotuosius subjektus, taip pat integruojant aplinkos aspektą į kitas politikos sritis ir tobulinant keitimąsi informacija apie aplinką vadovaujantis bendros informacijos apie aplinką sistemos (BIAS) principais;
- toliau įgyvendinti nacionalinę radioaktyviųjų atliekų tvarkymo strategiją;
- užtikrinti tausų vandens išteklių naudojimą priimant ir pradėdant įgyvendinti Vandens išteklių valdymo įstatymą;
- įgyvendinti naująjį Miškų kodeksą ir priimti antrinės teisės aktus; įsteigti ekonomiškai perspektyvią valstybinę miškotvarkos instituciją; baigti rengti Nacionalinį miškų aprašą ir tvarkyti duomenų bazę;
- remiantis nustatytu tvarkaraščiu, įgyvendinti trečiąją 2017–2021 m. Sakartvelo nacionalinę aplinkosaugos veiksmų programą;
- parengti ketvirtąją Sakartvelo nacionalinę aplinkosaugos veiksmų programą, įskaitant penkerių metų trukmės vandens išteklių valdymo programą, kuri apimtų tiek strateginius metodus, tiek veiksmų planą;
- įgyvendinti Nacionalinę atliekų tvarkymo strategiją, 2016–2020 m. veiksmų plane numatytas priemones ir vėlesnius planus;
- užtikrinti, kad būtų tinkamai įvertinamos atliekų tvarkymo įrenginių eksploatavimo sąnaudos, ir sukurti tinkamą tarifų sistemą joms susigrąžinti.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- išnaudoti žaliosios ir žiedinės ekonomikos teikiamas ekonomines galimybes ir visuose atitinkamuose sektoriuose plėtoti visapusišką žaliojo ekonomikos augimo politiką, pvz., Sakartvelo žaliąjį įvaizdį laikant vienu iš jo konkurencinių pranašumų, į nacionalinę atliekų tvarkymo sistemą įtraukiant žiedinės ekonomikos principus ir kt.;
- toliau derinti Sakartvelo teisės aktus su ES *acquis* ir įgyvendinti ES direktyvų bei reglamentų nuostatas, kaip numatyta atitinkamuose Asociacijos susitarimo prieduose;

- priimti ir pradėti taikyti vandens ir oro taršos mažinimo bei biologinės įvairovės apsaugos priemonės, be kita ko, Juodojoje jūroje;
- priimti Sakartvelo biologinės įvairovės įstatymą ir parengti antrinės teisės aktus, kad būtų suteiktas tvirtas pagrindas nustatyti ir valdyti tinklo „Emerald Network“ teritorijas ir biosferos draustinius, taip pat parengti nacionalinę nykstančių rūšių raudonąją knygą. Saugomų teritorijų valdymas turėtų būti toliau stiprinamas ir tinkamai finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis;
- pagrindinėse savivaldybėse ir labiausiai užterštose vietovėse toliau plėtoti oro kokybės stebėsenos tinklą; labiausiai užterštose vietovėse priimti taršos prevencijos ir kontrolės priemonės (oro kokybės planus); priimti ir įgyvendinti Pramoninių išmetamųjų teršalų įstatymą;
- užtikrinti, kad būtų tinkamai įvertinamos vandentvarkos įrenginių eksploataavimo sąnaudos, ir parengti tinkamas ekonomines priemones joms susigrąžinti;
- parengti daugiašalių aplinkos susitarimų, įskaitant, be kita ko, Europos ekonomikos komisijos (UNECE) Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvenciją, Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolus (Protokolą dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo, Protokolą dėl patvariųjų organinių teršalų ir Protokolą dėl sunkiųjų metalų) ir UNECE konvenciją dėl tarpvalstybinio pramoninių avarijų poveikio, ratifikavimo ir įgyvendinimo veiksmų gaires; paspartinti parengiamąjį darbą, kad Sakartvelas taptų Espo konvencijos ir jos Strateginio aplinkos vertinimo protokolo šalimi.

6.4. Klimato kaita

Trumpalaikiai prioritetai:

- įsteigti Klimato kaitos tarybą, kuri koordinuotų kovos su klimato kaita politikos įgyvendinimą Sakartvele;
- baigti rengti ir priimti amžiaus vidurio ilgalaikę Sakartvelo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu grindžiamą vystymosi strategiją;
- parengti ir priimti nacionalinį prisitaikymo planą (NPP);
- vadovaujantis Paryžiaus susitarimu dėl klimato kaitos, pradėti įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus;
- užtikrinti, kad ekonomikos gaivinimo po COVID-19 pandemijos priemonės apimtų pastangas kurti ekologiškesnę ekonomiką ir netrukdytų siekti aplinkos ir klimato tikslų.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- suderinti Sakartvelo teisės aktus su ES *acquis* ir tarptautiniais dokumentais, kaip numatyta Asociacijos susitarime ir atitinkamuose jo prieduose;
- padėti laiku įgyvendinti Sakartvelo Energijos bendrijoje prisiimtus išipareigojimus imtis klimato politikos veiksmų;
- įtraukti klimato politikos veiksmus į sektorių politiką ir priemones ir stiprinti įvairių valdžios institucijų gebėjimus įvairiuose sektoriuose įgyvendinti klimato politiką;
- stiprinti Sakartvelo klimato politikos skaidrumo sistemą, visų pirma pagal Paryžiaus susitarimo Katovicų taisyklių sąvadą diegiant tvirtą nacionalinę klimato politikos, priemonių ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą.

6.5. Civilinė sauga

Trumpalaikiai prioritetai:

- atsižvelgiant į 2018 m. liepos mėn. pasirašytą administracinį susitarimą, pagal ES regioninį požiūrį ieškoti būdų, kaip toliau nustatyti tinkamiausius bendradarbiavimo, susijusio su Sakartvelo rizikos profiliu, teisės aktų ir organizacine sistema, aspektus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- užtikrinti veiksmingą ryšių palaikymą visą parą, įskaitant keitimąsi ankstyvaisiais perspėjimais ir informacija apie didelio masto ekstremaliąsias situacijas, kurios daro poveikį ES ir Sakartvelui, taip pat trečiosioms šalims, kuriose Šalys padeda reaguoti į nelaimes;

- prireikus ir turint pakankamai išteklių, sudaryti palankias sąlygas teikti savitarpio ir regioninę pagalbą susiklosčius didelio masto ekstremaliosioms situacijoms;
- skatinti įgyvendinti ES gaires dėl priimančiosios valstybės paramos; skatinti veiksmingą tarpinstitucinį koordinavimą ir tarpsektorinius ryšius, kad būtų lengviau teikti tarptautinę pagalbą vykdant reagavimo į nelaimės operacijas; toliau stiprinti pajėgumus priimti ir teikti tarptautinę pagalbą;
- gerinti žinių apie nelaimių riziką bazę, glaudžiau bendradarbiaujant duomenų prieinamumo ir palyginamumo klausimais;
- skatinti integruotą nelaimių rizikos valdymą, grindžiamą įvairių pavojų rizikos vertinimais;
prireikus padėti nacionaliniu lygmeniu plėtoti ir stiprinti ankstyvojo perspėjimo sistemas;
bendradarbiaujant su Europos Komisijos Jungtiniu tyrimų centru, padėti Sakartvelui naudotis programos „Copernicus“ Europos perspėjimo apie potvynius sistema (EFAS) ir Europos miškų gaisrų informacijos sistema (EFFIS);
- gerinti pramoninių ir pavojingų gamtos reiškinių sukeltų technologinių nelaimių prevenciją ir pasirengimą joms;
- stiprinti nelaimių prevenciją, pasirengimą joms ir reagavimą į jas pagal Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programą ir Europos žaliąjį kursą: keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir rengti bendrus mokymus, pratybas, mokomuosius vizitus, praktinius seminarus ir susitikimus, kurių metu apibendrinama per realias ekstremalias situacijas ar pratybas įgyta patirtis; keistis gerosios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su klimato kaitos scenarijų įtraukimu į rizikos vertinimo ir planavimo procesus.

7. Judumas ir žmonių tarpusavio ryšiai

ES ir Sakartvelas taip pat toliau daug dėmesio skirs jaunimo dalyvavimui ir lyderystei užtikrinant įgalėjimą. Šalys toliau bendradarbiaus siekdamas užtikrinti, kad Sakartvelas pajustų kuo didesnę prisijungimo prie programų „Europos horizontas“ ir „Kūrybiška Europa“ naudą, ir toliau skatins jo jau ir taip aktyvų dalyvavimą įgyvendinant programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programas, taip pat kitas savanoriškos veiklos, bendradarbiavimo ir mainų programas bei iniciatyvas.

Šalys skatins vadovautis strateginiu požiūriu į profesinį rengimą ir mokymą. Vienas iš ES ir Sakartvelo bendradarbiavimo prioritetų taip pat bus integruotas teritorinis vystymasis. Abi Šalys, formuodamos jaunimo politiką, kuria siekiama kurti tvarią jaunimo vystymuisi skirtą ekosistemą, užtikrins tinkamai informacija grindžiamas diskusijas su Sakartvelo piliečiais apie Sakartvelo ir ES asociacijos teikiamas galimybes ir daromą poveikį.

7.1. Moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos

Trumpalaikiai prioritetai:

- priimti ir įgyvendinti naująją 2022–2032 m. švietimo ir mokslo strategiją, įtraukiant politikos formuotojus, akademinę ir mokslinių tyrimų bendruomenę, verslo ir pilietinės visuomenės lyderius;
- padėti plėtoti ir įgyvendinti inovacijų politiką, įskaitant mokslinių tyrimų ir inovacijų reguliavimo sistemos ir infrastruktūros peržiūrą;
- užtikrinti geresnį pagrindinių suinteresuotųjų subjektų (ministerijų ir agentūrų) veiksmų koordinavimą ir papildomumą; tobulinti žinių perdavimą (pasitelkiant tarpininkavimo tinklą ir palankią intelektinės nuosavybės teisių sistemą); skatinti bendrą kūrybą pasitelkiant kompetencijos centrus; finansavimo planus suderinti su bendrų mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) poreikiais ir gerinti žmogiškųjų išteklių judumą tarp mokslinių tyrimų ir verslo sektorių;
- įtraukti Sakartvelą į programą „Europos horizontas“.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- siekiant prisidėti prie Sakartvelo konkurencingumo ir ekonomikos augimo skatinimo, užtikrinti, kad šalis pajustų kuo didesnę prisijungimo prie programos „Europos horizontas“ naudą;
- skatinti, remiantis konkurencingumo principais grindžiamais kvietimais teikti pasiūlymus, dalyvauti įgyvendinant Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programą, kuria papildoma programa „Europos horizontas“, visų pirma branduolinės ir radiacinės saugos srityje;

- siekiant gerinti mokslinių tyrimų ir inovacinius pajėgumus, stiprinti žmogiškuosius, materialiuosius ir institucinius išteklius;
- sukurti tinkamai veikiančią mokslinių tyrimų ir inovacijų informacinę sistemą, šiuo tikslu mažinant susiskaidymą (steigiant mokslinių tyrimų ir inovacijų centrus) ir mokslinių tyrimų ir inovacijų prioritetus suderinant su ekonominiais prioritetais;
- užtikrinti tinkamą bazinį finansavimą, kad būtų remiamos viešosios mokslinių tyrimų organizacijos ir joms sudaromos vienodos sąlygos;
- sudaryti palankias sąlygas, kuriomis įmonės būtų skatinamos investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas;
- įgyvendinti Strateginę Juodosios jūros mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkę, kuri yra viena iš Juodosios jūros sinergijos regioninės darbotvarkės dalių.

7.2. Švietimas, mokymas ir jaunimo reikalai

Vidutinės trukmės prioritetai:

- visiems, įskaitant palankių sąlygų neturinčius asmenis, užtikrinti teisę į kokybišką mokslą; imtis tolesnių veiksmų įtraukiam švietimui ir mokymui skatinti;
- skatinti vadovautis strateginiu požiūriu į profesinį rengimą ir mokymą (PRM), siekiant suderinti Sakartvelo PRM sistemą su ES PRM struktūrų modernizavimu, kaip siekiama Kopenhagos procesu, pasitelkiant šio proceso priemones ir paisant lygių galimybių principų;
- skatinti privatųjų sektorių aktyviai įsitraukti į profesinį rengimą ir mokymą, kad būtų padidinta jo svarba ir veiksmingumas ir galiausiai užtikrintos didesnės privačiojo sektoriaus galimybės naudotis kvalifikuotos darbo jėgos paslaugomis;
- toliau gerinti švietimo kokybę ir užtikrinti lygias galimybes bei tvarumą (įskaitant veiksmingą visais lygmenimis vykdomo švietimo finansavimą), taip pat skatinti neformalųjį švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą;
- skatinti Sakartvelą aktyviai dalyvauti įgyvendinant programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programas;
- kartu dirbti ir keistis informacija siekiant skatinti Sakartvelo švietimo ir mokymo sistemos reformas ir tolesnę integraciją į Europos aukštojo mokslo erdvę, gerinti švietimo paslaugų kokybę, modernizuoti mokymo ir mokymosi praktiką ir skatinti ugdyti įgūdžius, kad absolventai turėtų daugiau galimybių įsidarbinti ir dalyvauti pilietiniame gyvenime;
toliau stiprinti bendras pastangas užtikrinti veiksmingą visapusį iniciatyvos „Rytų partnerystės Europos mokykla“ įgyvendinimą Sakartvele;
stiprinti strateginį požiūrį į jaunimo politiką pasitelkiant Sakartvelo kultūros, jaunimo ir sporto ministeriją ir aktyviau keistis informacija bei bendradarbiauti jaunimo ir su jaunuimu dirbančių asmenų neformaliojo švietimo srityje, *inter alia*, įgyvendinant programos „Erasmus+“ jaunimo veiklai skirtą dalį, siekiant sukurti tvarią jaunimo vystymuisi skirtą ekosistemą;
- skatinti vadovautis strateginiu požiūriu į darbą su jaunuimu, siekiant veiksmingiau spręsti jaunimui kylančias problemas ir skatinti ugdyti bendrąsias jaunuolių kompetencijas bei panaudoti jų potencialą.

7.3. Bendradarbiavimas kultūros srityje

- skatinti įgyvendinti 2005 m. UNESCO konvenciją dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo;
- siekiant skatinti socialinį ir ekonominį vystymąsi, įtraukti ir piliečių dalyvavimą, bendradarbiauti įtraukios kultūros politikos kūrimo Sakartvele, kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo ir vertės didinimo bei kultūros ir kūrybos sektorių skatinimo klausimais;
- skatinti Sakartvelo kultūros ir audiovizualinio sektorių subjektus dalyvauti įgyvendinant bendradarbiavimo kultūros ir audiovizualiniais klausimais programas, visų pirma programą „Kūrybiška Europa“;
- skatinti kultūrų dialogą ir demokratinės kultūros puoselėjimą, šiuo tikslu dirbant su jaunuimu;

- skatinti menininkų judumą;
- bendradarbiauti plėtojant sporto politiką Sakartvele, šiuo tikslu keičiantis geriausios praktikos pavyzdžiais; skatinti Sakartvelo sporto srities suinteresuotuosius subjektus dalyvauti įgyvendinant programos „Erasmus“ sporto veiksmus, taip pat kitas iniciatyvas, pavyzdžiui, Europos sporto be sienų savaitės renginiuose ir teikiant iniciatyvos #BeActive apdovanojimus;
- keistis gerąja patirtimi kovojant su sportui kylančiomis grėsmėmis, pavyzdžiui, smurtu sporto srityje, visų rūšių diskriminacija, manipuliavimu sporto varžybose ir dopingo vartojimu;
- skatinti lyčių lygybę sporte, plėtoti sporto etikos, taip pat socialinės įtraukties ir gero valdymo principus.

7.4. Bendradarbiavimas audiovizualinėje ir žiniasklaidos srityje

Vidutinės trukmės prioritetai:

- siekti didinti žiniasklaidos nepriklausomumą ir profesionalumą laikantis atitinkamų Europos standartų ir suderinti audiovizualinės srities teisės aktus su ES *acquis*, kaip numatyta Asociacijos susitarime, *inter alia*, keičiantis nuomonėmis apie audiovizualinę politiką ir atitinkamus tarptautinius standartus, įskaitant bendradarbiavimą kovojant su neapykantos kurstymu, rasizmu ir ksenofobija;
- palaikant reguliarią dialogą keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su žiniasklaidos laisve ir pliuralizmu, garbės ir orumo įžeidimo dekriminalizavimu, žurnalistų šaltinių apsauga ir kultūrų įvairovės aspektais žiniasklaidoje; stiprinti žiniasklaidos reguliavimo institucijų ir (arba) įstaigų gebėjimus ir didinti jų nepriklausomumą.

7.5. Regioninė plėtra ir regioninis bendradarbiavimas

Trumpalaikiai prioritetai:

- sėkmingai baigti įgyvendinti Sakartvelo 2018–2021 m. regioninės plėtros programą (RPP), be kita ko, nustatant veiksmingus nacionalinių ir subnacionalinių valdžios institucijų veiksmų tarpinstitucinio koordinavimo ir partnerystės mechanizmus;
- sėkmingai įgyvendinti 2020–2022 m. bandomąją integruotos regioninės plėtros programą (BIRPP), daugiausia dėmesio skiriant vadinamiesiems ES pagrindiniams regionams, įskaitant galimas investicijas tokiose srityse kaip inovacijos ir MVĮ, siekiant Sakartvele kurti naujus traukos centrus;
- sparčiau dirbti rengiant regioninę pažangiosios specializacijos strategiją, be kita ko, organizuojant suinteresuotųjų subjektų mokymus ir stiprinant jų gebėjimus;
- nustatyti tolesnius veiksmus, kaip Sakartvele ateityje laipsniškai pradėti taikyti ES NUTS metodiką ir klasifikatorių;
- aktyviai dalyvauti plėtojant 2021–2027 m. INTERREG NEXT Juodosios jūros baseino programą, siekiant mažinti klimato kaitos, žmogaus sukeltamų ir gaivalinių nelaimių riziką, taip pat stiprinti bendradarbiavimą gamtos paveldo ir biologinės įvairovės apsaugos srityje; stiprinti būtinų valdymo ir kontrolės struktūrų pajėgumus.

Vidutinės trukmės prioritetai:

- toliau padėti valdžios institucijoms stiprinti nacionalinių ir subnacionalinių administracijų partnerystės ryšius, gebėjimus ir kitas regioninės plėtros priemones, kartu veiksmingai įgyvendinant 2020–2022 m. bandomąją integruotos regioninės plėtros programą ir vėlesnę (-es) programą (-as), taip pat 2020–2025 m. Sakartvelo decentralizacijos strategiją;
- remti integruotus įvairių suinteresuotųjų subjektų veiksmus tokiose srityse kaip teritorijų planavimas, vandentvarka ir atliekų tvarkymas, keliai, elektra ir kita pagrindinė infrastruktūra, kaimo ekonomikos įvairinimas, turizmas ir verslo plėtra, švietimo infrastruktūra ir priemonės, esama infrastruktūra besinaudojančios įmonės, energijos vartojimo efektyvumas, socialinis aktyvumas ir dalyvavimas, kuriais siekiama užtikrinti Sakartvelo teritorinę vystymąsi;
- tobulinti institucines priemones ir stiprinti atitinkamus gebėjimus nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis siekiant dalyvauti įgyvendinant 2021–2027 m. INTERREG NEXT Juodosios jūros baseino programą;
- siekiant stiprinti regionų ir visos šalies inovacinį potencialą, plėtoti ir įgyvendinti pažangiosios specializacijos strategiją, kaip sprendimų dėl investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas priėmimo pagrindą;

- remiantis konkurenciniais pranašumais ir įtraukiu vietos valdžios institucijų, akademinės bendruomenės, verslo sektoriaus ir pilietinės visuomenės dialogu, atrinkti prioritetines ekonomikos pertvarkos sritis;
- padėti Sakartvelo nacionalinėje statistikos sistemoje laipsniškai pradėti taikyti ES NUTS metodiką ir klasifikatorių.

7.6. *Dalyvavimas ES agentūrų veikloje ir programose*

Vidutinės trukmės prioritetai:

- remiantis faktiniu Sakartvelo dalyvavimu įgyvendinant konkrečias ES programas, peržiūrėti, kaip įgyvendinamas Protokolas dėl dalyvavimo ES programose.

7.7. *Visuomenės informavimas ir matomumas*

- užtikrinti tinkamai informacija grindžiamas diskusijas, be kita ko, su plačiąja visuomene ir Sakartvelo piliečiais, dėl Sakartvelo ir ES teisės aktų derinimo, įskaitant Asociacijos susitarimą ir konkrečiai IVLPE, teikiamų galimybių ir poveikio;
 - stiprinti komunikacijos pajėgumus, siekiant didinti ES matomumą, skatinti bendras vertybes ir paaiškinti teigiamą ES politinės asociacijos ir ekonominės integracijos poveikį;
 - remiantis Rytų partnerystės prioritetų po 2020 m. 2.6 punktu ir taikomomis visa apimančiomis ES komunikacijos ir matomumo taisyklėmis ir gairėmis, užtikrinti tinkamą visų ES projektų ir programų bei jų poveikio matomumą.
-

ISSN 1977-0723 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-5120 (popierinis leidimas)

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT